

အခန်း ၈။
အစိုးရ က ပစ္စည်းထုတ်၊ ဝန်ဆောင်မှု ပေးခြင်း
(Public Production of Goods and Services)

ဒီ အခန်း က ထုတ်လုပ်ရေး မှာ အစိုးရ ရဲ့ အခန်းကဏ္ဍ နဲ့ ပတ်သက်ပါတယ်။ အခန်း ၄ မှာ ဈေးကွက် ကျရှုံးမှု တော်တော်များများ ကို ဖော်ထုတ်ခဲ့ကြပါတယ်။ ဈေးကွက် ကျရှုံးတဲ့အခါ အစိုးရ တစ်စုံတစ်ရာသော ပုံစံ နဲ့ စွက်ဖက်ဖို့ လိုအပ်လာပါတယ်။ ဥပမာ အားဖြင့် အများပြည်သူဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှု ဒါမှမဟုတ် ပစ္စည်းတွေ ကို လုံလောက်အောင် ဘာကြောင့် မပေးနိုင်သလဲ ဆိုတဲ့အကြောင်း ကို အခန်း ၅ မှာ ရှင်းပြခဲ့ပြီးပါပြီ။ အဲဒီလို ဝန်ဆောင်မှု နဲ့ ပစ္စည်းတွေ ကို ပေးရာမှာ ကုန်ရကျိုးနပ် ထိရောက်တဲ့ အဆင့် ကို ဖော်ပြခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒါတွေ ကို အစိုးရ က ဒါတွေ ကို မထုတ်ရပါဘူး။ အစိုးရ လုပ်ရမှာ ကတော့ အဲဒီအတွက် ပေးရမှာပါ။ ပုဂ္ဂလိက က ထုတ်နေတဲ့ အများပြည်သူဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှု နဲ့ ပစ္စည်းတွေ အမြောက်အများ ရှိပါတယ်။ ဥပမာ အားဖြင့် စာတိုင် ဝန်ဆောင်မှု၊ ရေ နဲ့ လျှပ်စစ်လို ပစ္စည်း နဲ့ ဝန်ဆောင်မှု တို့ပါ။

ဈေးကွက် ကျရှုံးခြင်း ဟာ အစိုးရ က ပုံစံတစ်မျိုးမျိုး နဲ့ ဝင်စွက်ဖို့ ယုတ္တိကြောင်း ရှိပေမဲ့၊ အဲဒီ အကြောင်းကြောင့် တော့ အစိုးရ က ကိုယ်တိုင် ထုတ်လုပ်ဖို့ ယုတ္တိကြောင်း မခိုင်ပါဘူး။ ဒါတောင် တချို့ နယ်ပယ်တွေ မှာ အစိုးရ ထုတ်လုပ်မှု က လွှမ်းမိုးနေတာတွေ ရှိပါသေးရဲ့။ တခြားနေရာတွေ မှာလည်း ဒီလို ထုတ်လုပ်တာ က တော်တော် ကို တွင်ကျယ်နေပါတယ်။ ဥပမာ .. ချွင်းချက် အနည်းငယ် က လွဲလို့ အစိုးရတွေ ဟာ ကြေးစား တပ်မတော် အပေါ်မှာ မတည်မီပါဘူး။ (စီးပွားရေး သဘောအရတော့ လုံခြုံရေး ဆိုတာ ကိုလည်း ဝန်ဆောင်မှု ဒါမှမဟုတ် ထုတ်ကုန် ပစ္စည်း လို့ သဘောထားပါတယ်။ ဘာသာပြန်သူ) နိုင်ငံအများစု မှာ ကျောင်းစနစ်တွေ ကို အစိုးရ က စီမံပါတယ်။ တိုင်းပြည် အားလုံးနီးနီး မှာ စာတိုက်စနစ် ကိုလည်း အစိုးရ ကပဲ စီမံတာပါ။ မကြာခင် နှစ် အနည်းငယ် အထိ ဆက်သွယ်ရေး လို အများပြည်သူ သုံး ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းတွေ ကို အစိုးရတွေ က တိုင်းပြည် အများစု မှာ လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြတာပါ။

ဒီ ဥပမာတွေ မှာ အကြောင်း ၂ ရပ် ယက်ဖောက်ထားပါတယ်။ ပထမ၊ ဒီ ကိစ္စတော်တော်များများ မှာ ယှဉ်ပြိုင်မှု က သက်ဆိုး မရည်နိုင်ပါဘူး။ ဈေးကွက်ဆိုတာ ယှဉ်ပြိုင်မှု ရှိမှ ကုန်ရကျိုးနပ် ထိရောက်တယ် ဆိုတာ ကို အမှတ်ရလိုက်ကြရအောင်။ သမိုင်းကြောင်း အရ စာတိုက်ဝန်ဆောင်မှု ကို လုပ်ငန်းတစ်ခုတည်းကပဲ ပေးခဲ့ပြီး၊ တယ်လီဖုန်း ဝန်ဆောင်မှု ကိုလည်း ကုမ္ပဏီ တစ်ခုတည်းကပဲ ပေးခဲ့တာပေါ့။ အစိုးရ စွက်ဖက်မှု မရှိဘူး ဆိုရင်၊ လုပ်ငန်း တစ်ခုတည်း ဒါမှမဟုတ် လုပ်ငန်း နည်းနည်း ကပဲ ဈေးကွက် အင်အား ကို တတ်နိုင်တာ ဖြစ်ပြီး၊ စားသုံးသူတွေ အပေါ် ခေါင်းပုံဖြတ်နိုင်တာ ဖြစ်ပါတယ်။ အစိုးရတွေ က နည်းလမ်း ၂ ရပ် နဲ့ ဝင်ရောက် စွက်ဖက် ဆောင်ရွက်ပါတယ်။ အတိတ်တုန်းကတော့ အစိုးရ အများစု က လုပ်ငန်း ကို တိုက်ရိုက် တာဝန်ယူ လုပ်လိုက်တဲ့နည်း ကို ရွေးခဲ့ကြပါတယ်။ တယ်လီဖုန်း ဝန်ဆောင်မှု ပေးတယ်။ လျှပ်စစ် ပေးတယ်။ အဲဒီလို တိုက်ရိုက် ထုတ်လုပ်မယ့်အစား တနည်းတလမ်း ကတော့ ပုဂ္ဂလိက လုပ်ငန်းတွေ အပေါ် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းတွေ ပြဌာန်း သတ်မှတ်တာပါပဲ။ ဥပမာအားဖြင့် သူတို့ ရဲ့ ဈေးနှုန်းတွေ ကို ထိန်းချုပ်ခြင်းအားဖြင့် သူတို့ ရထားတဲ့ လက်ဝါးကြီးအုပ် ပါဝါ ကို

အသုံးမပြုနိုင်အောင် လုပ်ပါတယ်။ ပြီးခဲ့တဲ့ နှစ် အတော်ကြာ ကတည်းက၊ အစိုးရ က လုပ်တာထက် ပုဂ္ဂလိက ထုတ်လုပ်ရေး အပေါ် ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ နဲ့ ထိန်းကျောင်းသွားတဲ့ ဘက် ကို ရွေ့သွားခဲ့ပါတယ်။ ဂျပန် နဲ့ အနောက် ဥရောပ ရဲ့ ဈေးကွက် အခြေခံ စီးပွားရေး မှာ အဲဒီ ပုဂ္ဂလိက ပိုင် ပြုခြင်း ဖြစ်စဉ် က ယုံနဲ့ ခွဲပေရဲ့။ အရှေ့ဥရောပ နဲ့ အာရှ ရဲ့ အကူးအပြောင်း စီးပွားရေး တွေမှာလည်း အဲဒီ အတိုင်းပါပဲ။ အထူးသဖြင့် နေ့စဉ်သုံး ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်းတွေ (သဘာဝ ဓာတ်ငွေ့၊ လျှပ်စစ်၊ ဆက်သွယ်ရေး) နဲ့ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး (ရထား နဲ့ လေကြောင်းလိုင်းတွေ) လုပ်ငန်းတွေ မှာပါ။ တချို့ ပုဂ္ဂလိက ပိုင်ပြုတာတွေ က အောင်မြင်ကြပေမဲ့၊ အမြောက်အများ ကတော့ မျှော်လင့်သလောက် ဖြစ်မလာကြပါဘူး။

အစိုးရ က ထုတ်လုပ်တဲ့ ဥပမာတွေ မှာ တခြား ယက်ဖောက်ထားတဲ့ အကြောင်းတစ်ရပ်ကတော့ အများပြည်သူ ရဲ့ အကျိုးစီးပွား မှာ ဘက်ပေါင်းများစွာ ရှိနေတယ် ဆိုတာပါပဲ။ အမြတ် အများဆုံး ရအောင် လုပ်တဲ့ လုပ်ငန်းတွေ ရဲ့ ဆောင်ရွက်ချက် က ဒီ ကျယ်ပြန့်လှတဲ့ အများပြည်သူ ဆိုင်ရာ အကျိုးစီးပွားတွေ ကို ထင်ဟပ်နိုင်လေမလား။ သူတို့ အဲဒီလို ထင်ဟပ်အောင် အစိုးရ က ဝင်စွက်နိုင်မယ့် နည်းလမ်း က ထင်သလောက် မရှိရင်းလှပါဘူး။ ဒါကြောင့်လည်း တမျိုးသားလုံး ဆိုင်ရာ ကာကွယ်ရေး စနစ် ကို ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းတွေ ကို ကန်ထရိုက် ချမပေးတာပါ။ တိကျတဲ့ ဆောင်ရွက်ချက်တွေ အတွက်တော့ ကန်ထရိုက်ပေးပါတယ်။ သဘောတော့၊ လေယာဉ်ပျံတွေ ဆောက်တာမျိုးပေါ့။ ဒါပေမဲ့ ပုဂ္ဂလိက လုပ်ငန်းတစ်ရပ် ကို ... ဆိုကြပါစို့ရဲ့ .. ဥရောပ မှာ ရှိတဲ့ ကာကွယ်ရေး အဖွဲ့အစည်းတွေ ထူထောင် စီမံ ဖို့တော့ ကန်ထရိုက် ချမပေးပါဘူး။ အလားတူပါပဲ။ ကျောင်းတွေ မှာ ကျွမ်းကျင်မှု နဲ့ အသိပညာ ထက် မကတဲ့ လူမှု ဆိုင်ရာ တာဝန် အမျိုးမျိုး ရှိတယ်လို့ တချို့ က ယုံကြည်ကြပေတာပေါ့။ ကျောင်းတွေ က တမျိုးသားလုံးဆိုင်ရာ တန်ဖိုးတွေ ကို တဆင့် ပေးပို့တာကိုး။ ဒီလိုနဲ့ တမျိုးသားလုံးဆိုင်ရာ စိတ်ဓာတ် ကို ဖြစ်ပေါ် အောင် ကူညီတာကိုး။ ပုဂ္ဂလိက ကျောင်း စနစ် က ကျွမ်းကျင်အောင် လုပ်ပေးရာမှာ ထိရောက်ကောင်း ထိရောက်ပေမဲ့၊ ပြောခဲ့တဲ့ အများပြည်သူဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်တွေ ကို စုံလိုက် ဖြည့်ဆည်းရာမှာ အလုပ်ဖြစ်ကောင်း မှ ဖြစ်မှာပါ။ သော့ချက်ကျတဲ့ စီးပွားရေး ကဏ္ဍတွေ ကို တိုက်ရိုက် ထိန်းချုပ်ခြင်း အားဖြင့် လူမှု ရည်မှန်းချက်တွေ ကို နိုင်ငံတော် က ဖြည့်ဆည်းနိုင်လိမ့်မယ် လို့ ယုံကြည်တဲ့ ခေါင်းဆောင်တွေ ဟာ အထူးသဖြင့် လက်တင် အမေရိက မှာ ပြန်လည် ထွက်ပေါ်လာကြပါတယ်။ ဒါ ရဲ့ ရလဒ် ကတော့ အစိုးရ က ကော်ပိုရေးရှင်း တော်တော်များများ ကို သိမ်းယူတာ ဒါမှမဟုတ် ပြည်သူပိုင် သိမ်းတာတွေ ဖြစ်လာတော့တာပါပဲ။ တချို့ တိုင်းပြည်တွေ မှာဆို လုပ်ငန်း နယ်ပယ် တစ်ရပ်လုံး ကို သိမ်းတာပါ။ အဲဒီ ကော်ပိုရေးရှင်း တော်တော်များများ က အရင် က ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပြုလိုက်တဲ့ ကော်ပိုရေးရှင်းတွေပေါ့။ ဥပမာ .. ရေနံ နဲ့ သဘာဝ ဓာတ်ငွေ့၊ ဆက်သွယ်ရေး နဲ့ လျှပ်စစ် လုပ်ငန်းတွေ ကို ၂၀၀၆ ခုနှစ် မှာ ဘိုလီဗီးယား သမ္မတ အီဗို မိုရေး (Evo Morales) က ပြည်သူပိုင် သိမ်းခဲ့ပါတယ်။ သမ္မတ ဟူးဂို ဇာဗက် (Hugo Chavez) ကတော့ ရေနံ၊ ဘီလပ်မြေ၊ သံမဏိ၊ ဆန်စက်လုပ်ငန်း နဲ့ ထုပ်ပိုးလုပ်ငန်း၊ ဆူပါ မားကက် လုပ်ငန်းတွေ ကို ပြည်သူပိုင် သိမ်းခဲ့တာပေါ့။

၂၀၀၈ ခုနှစ် မှာ ကမ္ဘာတဝှမ်း ကြုံတွေ့ခဲ့ရတဲ့ ငွေကြေးဆိုင်ရာ အကျပ်အတည်းကြောင့်လည်း ကမ္ဘာ တဝှမ်း မှာ ပြည်သူပိုင် သိမ်း တဲ့ နောက်ထပ် လှိုင်းလုံးတစ်လုံး လွှမ်းသွားခဲ့ပါတယ်။ အထူးသဖြင့် ဘဏ္ဍာရေး

နယ်ပယ် မှာ၊ အစိုးရ ရဲ့ အကူအညီသာ မရရင်၊ လုပ်ငန်းတွေ ပျက်စီးကျရလိမ့်မယ်။ အလုပ်လက်မဲ့တွေ ပိုလို့ များလာလိမ့်မယ် ဆိုတာ က ရှင်းလာတကုန်။ အမေရိကန် မှာ အိမ် ချေးငွေ အဓိက ချေးနေတဲ့ ကုမ္ပဏီတွေ၊ တိုင်းပြည် ရဲ့ အကြီးဆုံး အာမခံ ကုမ္ပဏီ၊ အကြီးဆုံး ကား ချေးငွေ ကုမ္ပဏီ နဲ့ အဓိက ကား ကုမ္ပဏီကြီး ၃ ခု ထဲ က ၂ ခု ကို အစိုးရ က ယူလိုက်ရတယ်။ ဒါ့အပြင်၊ ဘဏ်တွေ ကို အစိုးရ က မယူပေမဲ့၊ ငွေ အကြီးအကျယ် ပံ့ပိုးရတာပေါ့။ (တချို့ ဝေဖန်သူတွေ ကတော့ သိမ်းယူသင့်တယ်လို့ ဆိုကြပါရဲ့။) ဒါ နဲ့ ပြောင်းပြန်ပဲ၊ ယူကေ အပါအဝင် တခြား တိုင်းပြည် တော်တော်များများ မှာ အဓိက ကျတဲ့ ဘဏ်ကြီးတွေ ကို အစိုးရ က ယူလိုက်ကြရပါတယ်။ အရင် က ပြည်သူပိုင် သိမ်းပုံ နဲ့ ဒီ ပြည်သူပိုင် သိမ်းပုံ ကြားမှာ အရေးကြီးတဲ့ ကွဲပြားခြားနားချက် တစ်ရပ် ရှိပါတယ်။ ကိစ္စ အများစု မှာ ခုလို သိမ်းယူလိုက်တာ ဟာ အရေးပေါ် အခြေအနေ အတွင်း ယာယီ ဆောင်ရွက်ချက်တွေ ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘယ်အထိ ကြာမလဲ ဆိုတော့ ပုဂ္ဂလိက စီးပွားရေး သူ့ခြေထောက်ပေါ် သူ ပြန်ရပ်နိုင်တဲ့ အချိန်အထိ ယာယီ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘယ်လိုပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ဒီ အလုပ်တွေ ကို လုပ်ရတဲ့အခါ၊ ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍ ဟာ အစိုးရ ကဏ္ဍ အပေါ် ဘယ်လို တည်မီနေရတယ် ဆိုတာ က ရှင်းလာပေတာပေါ့။

(အကန့်အသတ် ရှိတဲ့ ပြိုင်ဆိုင်မှု လို) ဈေးကွက် အဟန့်အတားတွေ နဲ့ ပိုမို ကျယ်ပြန့်တဲ့ အများပြည်သူ ဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်တွေ နဲ့ ပတ်သက်လို့ စိုးရိမ်တဲ့အတွက် အစိုးရ က ဝင်ရောက် လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက် ထုတ်လုပ်ဖို့ စေ့စော်သလို ဖြစ်ပေမဲ့၊ အစိုးရ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက် ထုတ်လုပ်တာ ကို ဆန့်ကျင်ရာမှာ အလွန် ကို စဉ်းစားထိုက်တဲ့ ချေပချက် တစ်ရပ် ရှိပါတယ်။ အမြဲတော့ မဟုတ်ပါဘူး၊ မကြာခဏ ဆိုသလိုပဲ အစိုးရတွေ ဟာ ကုန်ရကုန်မနပ် မထိရောက်တဲ့ လုပ်ကိုင် ထုတ်လုပ်သူတွေ ဖြစ်တယ် ဆိုတဲ့ ချေပချက်ပါ။ အစိုးရ လုပ်ငန်းတွေ က ကုန်ရကုန်မနပ် ထိရောက် နိုင်တာ ကို ပြတဲ့ ဥပမာတွေ ရှိပါတယ်။ ချီလီ နိုင်ငံ က ကြေးနီ မိုင်း ဟာ ပုဂ္ဂလိက မိုင်းတွေ လိုပဲ (တော်တော်များများ က ယုံကြည်ကြတာပါ) ထိရောက်ပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ပြည်သူ ဘဏ္ဍာ ဝင်ငွေ ကို ပိုမြင့်မြင့်မားမား ရစေပါတယ်။ ကိုရီးယား ရဲ့ ပြည်သူပိုင် စတီး ကုမ္ပဏီ ဟာ ကမ္ဘာ မှာ ကုန်ရကုန်မနပ် ထိရောက်တဲ့ လုပ်ငန်းတွေ ထဲ က တစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ အမေရိကန် က ပုဂ္ဂလိက ပိုင် စတီး ကုမ္ပဏီတွေ ထက် အများကြီး ပို တွက်ခြေကိုက် ထိရောက်တာပေါ့။ ဒါပေမဲ့ အစိုးရ ပိုင်ဆိုင်မှု ကို ဝေဖန်ကြသူတွေ က တော့ ဒါတွေ က ချွင်းချက် ဖြစ်ကြတယ်။ ပြဌာန်းချက် လို မခိုင်ဘူး လို့ ဆိုကြပေတာပေါ့။ အစိုးရ က ထုတ်လုပ်မှု ကို ဝင်ရောက် လုပ်ဆောင်သင့်တဲ့ အချိန်အခါ နဲ့ ပုဂ္ဂလိက လုပ်ငန်းတွေ ကို အစိုးရ က သုံးသင့်တဲ့ အချိန်အခါတွေ ကို ဖော်ထုတ်ရာမှာ ဟန်ချက်ညီရေး ပါလာပါတယ်။ ဟန်ချက် ညီရေး ကို ပို ကောင်းကောင်း နားလည်ဖို့၊ ပုဂ္ဂလိက ပစ္စည်း နဲ့ ဝန်ဆောင်မှု ကို အစိုးရ က လုပ်ကိုင် ထုတ်လုပ်ပုံ အပေါ် ကျွန်တော်တို့ စကြည့်ကြပါမယ်။ အဲဒီ မှာ “လူမှု တန်ဖိုးတွေ” ကိစ္စ က အများကြီး ပို အကန့်အသတ် ရှိတဲ့ နည်းလမ်း နဲ့ ပါဝင်မှာပါ။ မူလဘူတ အလေးထား စဉ်းစားစရာကတော့ လျှပ်စစ်၊ စာတိုက် ဝန်ဆောင်မှု ဒါမှမဟုတ် တယ်လီဖုန်း ဝန်ဆောင်မှု တွေ လို ပုဂ္ဂလိက ပစ္စည်းတွေ ကို သုံးစွဲသူတွေ ကို စားရိတ် အနည်းဆုံး၊ အထိရောက်ဆုံး နည်းလမ်း နဲ့ ပေးနိုင်ရေး ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

သဘာဝ လက်ဝါးကြီး အုပ်မှု - ပုဂ္ဂလိက ပစ္စည်းတွေ ကို အစိုးရ က လုပ်ကိုင် ထုတ်လုပ်၊ ဝန်ဆောင်မှု ပေးခြင်း

ဈေးကွက် ကျရှုံးတာကြောင့် ပုဂ္ဂလိက ပစ္စည်းတွေကို အစိုးရက ထုတ်လုပ်လာရတဲ့ အဖြစ် ဖြစ်လာပါတယ်။ ဈေးကွက်တွေက ယှဉ်ပြိုင်၊ အရည် မမီတော့တဲ့အခါ၊ အဲဒီ အရေးကြီးဆုံး ဈေးကွက် ကျဆုံးမှု ဖြစ်ပေါ်လာရပါတယ်။ အဲဒီ ကျရှုံးမှု ဟာ စာတိုက် ဝန်ဆောင်မှု၊ ဆက်သွယ်ရေး၊ ရေ၊ ဆိပ်ကမ်း နဲ့ လျှပ်စစ် ထုတ်လုပ်ခြင်း စတာတွေ မှာ အစိုးရက လုပ်ကိုင် ထုတ်လုပ် ဝန်ဆောင် လာရတဲ့ အဖြစ်ကို အနည်းဆုံး ရှင်းပြနေပါတယ်။ အခန်း ၄ မှာ ကျွန်တော်တို့ မြင်ခဲ့သလိုပဲ၊ ဈေးကွက်က ယှဉ်ပြိုင် နိုင်ရည် မရှိရတဲ့ တွေ့နေကျ အကြောင်းကတော့ အထုတ်များလေ .. ကျန်လေ (increasing returns to scale) ဆိုတဲ့ အခြေအနေပဲ။ အဲဒါကတော့ ထုတ်လုပ်မှု မြင့်မားလာတာ နဲ့ အမျှ၊ ထုတ်လုပ်ရေး ပျမ်းမျှ စားရိတ်စားခ ကျဆင်းလာတဲ့ အဖြစ် ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီလို ကိစ္စ၊ စီးပွားရေး အရ ကုန်ရကျိုးနပ် ထိရောက်ဖို့အတွက် လုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်သူ အရေအတွက်က တစ်စုံတရာသော အကန့်အသတ် အထိသာ ဖြစ်ဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ ဒေသတစ်ခု မှာ လုပ်ငန်းရှင် တစ်ဦးတည်းကပဲ လုပ်ကိုင်သင့်လောက်အောင် အထုတ်များလေ ကျန်လေ ဆိုတဲ့ အချက်က အလွန်ကို အရေးပါလာတဲ့ လုပ်ငန်း နယ်ပယ်ကို သဘာဝ လက်ဝါးကြီး အုပ်မှု လို့ ညွှန်းဆို ပြောကြပါတယ်။

ရေက ဥပမာကောင်း တစ်ရပ်ပါ။ ရေ ဖြန့်ဖို့ အဓိက ကုန်ကျစားရိတ်က ရေပိုက် ကွန်ယက် ပါပဲ။ ပိုက်လိုင်း တစ်လိုင်း ချလိုက်ပြီ ဆိုတာ နဲ့ နောက် သုံးစွဲသူ တစ်ယောက်ကို ရေပေးရမယ့် ကုန်ကျစားရိတ်က နှိုင်းယှဉ်မှု အရ မဖြစ်စလောက် ဖြစ်သွားပါတယ်။ ရေပိုက် ကွန်ယက် ၂ ခု ဖြစ်နေရင် ကုန်ရကျိုးနပ် မထိရောက်ဘူး ဆိုတာ ထင်ရှားပါတယ်။ ပိုက်လိုင်း ၂ လိုင်း ယှဉ် ချပြီး၊ တစ်လိုင်းက တစ်အိမ်ကို သွား၊ နောက်တစ်လိုင်းက ကပ်လျက် အိမ်နီးချင်း အိမ်ကို သွားနေရင် တွက်ခြေလည်း မကိုက်၊ မထိရောက်ပါဘူး။ လျှပ်စစ်၊ ကေဘယ်ကြိုး နဲ့ သွားတဲ့ တီဗွီ၊ နဲ့ သဘာဝ ဓာတ်ငွေ့ တွေ ဟာလည်း အတူတူပါပဲ။

သဘာဝ လက်ဝါးကြီးအုပ်မှု ရဲ့ အခြေခံ စီးပွားရေး သဘော

သဘာဝ လက်ဝါးကြီး အုပ်မှု ရဲ့ ပျမ်းမျှ ကုန်ကျစားရိတ် မျဉ်းကွေး နဲ့ ဝယ်လိုအား မျဉ်း တို့ကို ပုံပြ ၈.၁ မှာ တွေ့နိုင်ပါတယ်။ ထုတ်လုပ်မှု အဆင့်က မြင့်မားလာလေ၊ ပျမ်းမျှ ထုတ်လုပ်ရေး စားရိတ်က ကျသွားလေ ဖြစ်တာကြောင့် လုပ်ငန်း တစ်ခုတည်းကပဲ လုပ်တာက တွက်ခြေကိုက် ထိရောက်မှာပါ။ ပုံမှာ ပြထားတဲ့ ကိစ္စမှာတော့ လုပ်ငန်းရှင်က အမြတ်ရနိုင်တဲ့ ထုတ်အားစု အမျိုးမျိုး အနေအထား (range of viable outputs) ကို မြင်နိုင်ပါတယ်။ (အစိုးရက မပံ့ပိုးဘဲ) လုပ်ငန်းပျက် မသွားနိုင်တဲ့ အမြင့်မားဆုံး ထုတ်အားစုက Q1 ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီမှာ ဝယ်လိုအား မျဉ်း နဲ့ ပျမ်းမျှ ကုန်ကျစားရိတ် မျဉ်းကွေး တို့ ဆုံကြပါတယ်။

ပုံပြ ၈.၁

ပြန်ပေါ်မလာမယ့် စားရိတ် စားခ
 (sunk cost) မရှိ၊
 ဝင်ပြိုင်မယ့်သူလည်း မရှိတဲ့
 အနေအထားမှာ သဘာဝ
 လက်ဝါးကြီး အုပ်သူ ဟာ Q1 မှာ
 အလုပ်လုပ်ပါတယ်။ ဈေးနှုန်း
 အနိမ့်ဆုံး ဖြစ်သလို၊ အရင်းကျေ
 အမှတ်နဲ့လည်း ကိုက်ညီတယ်။
 ပြန်ပေါ်မလာမယ့် စားရိတ် နဲ့ အတူ၊
 ဈေးနှုန်း က ပို မြင့်မားပါလိမ့်မယ်။
 ယှဉ်ပြိုင်မယ့်သူ အတွက်
 စိုးရိမ်စရာမလိုတဲ့ လက်ဝါးကြီး အုပ်သူ
 ရဲ့ အမှတ် Q မှာ ဝင်ငွေ နဲ့
 ကုန်ကျစားရိတ် အတူ ဖြစ်တယ်။

ပုံ ထည့်ရန်

ဒီလို အခြေအနေ မှာ အပြိုင်အဆိုင် အားမျိုး ကို ကျွန်တော်တို့ မှီခိုလို့ မရနိုင်ပါဘူး။ အစောပိုင်း ကတော့ လုပ်ငန်းတွေ က တွက်ခြေကိုက် ထိရောက်တဲ့ အဆင့် မှာ အလုပ်လုပ် နေစေဖို့ အပြိုင်အဆိုင် အား ပေါ် မိခိုရမယ် လို့ ကျွန်တော်တို့ ဆွေးနွေးခဲ့ပါတယ်။ တွက်ခြေကိုက် ထိရောက်ဖို့ ဈေးနှုန်း က တစ်ခု ပို ထုတ် လိုက်တဲ့အခါ တက်လာမယ့် စာရင်းရှင် ကုန်ကျစားရိတ် ဒါမှမဟုတ် မာဂျင်နယ် စားရိတ် (marginal cost) နဲ့ ညီ ဖို့ လိုအပ်ပါတယ် (Q0 မှာပါ)။ တကယ်လို့ လုပ်ငန်းရှင် က တစ်ခု ပို ထုတ်လိုက်တဲ့အခါ တက်လာမယ့် စာရင်းရှင် ကုန်ကျစားရိတ် အတိုင်း ဈေးနှုန်း ကို သတ်မှတ်ပေမဲ့ ဆုံးရှုံးဦးမှာပါ။ ပျမ်းမျှ ကုန်ကျစားရိတ် ကျနေတဲ့ လုပ်ငန်း နယ်ပယ် အတွက် ပျမ်းမျှ စားရိတ် ထက် မာဂျင်နယ် စားရိတ် က နိမ့်နေမှာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီ အခြေအနေ မှာ အတွေ့ရများတဲ့ အကြံပြုချက် ကတော့ အစိုးရ က သက်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်း ကို ပံ့ပိုးပေးဖို့ ပါပဲ။ လုပ်ငန်းပိုင်းကလည်း ဈေးနှုန်း ဟာ မာဂျင်နယ် စားရိတ် အတိုင်း ဖြစ်ရမယ်လို့ အခိုင်အမာ တောင်းဆိုတာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီ မူဝါဒ မှာ အဲဒီလို အထောက်အပံ့ ပေးရမယ့် ကုန်ကျမှု အတွက် ဝင်ငွေ ကို ဘယ်လိုနည်းနဲ့ ရှာမလဲ ဆိုတဲ့ မေးခွန်း ကို မစဉ်းစားထားပါဘူး။ အဲဒီ ဝင်ငွေ ကို ရှာရာမှာ ကုန်ကျမယ့် စားရိတ်စားခ လည်း မရှိဘူး လို့ ယူဆထားပါတယ်။ ဒါ့အပြင် လုပ်ကိုင်မယ့် လုပ်ငန်း ရှင်သန်နေဖို့အတွက် ထောက်ပံ့ရမယ့် ပမာဏ ကို အစိုးရ က သိတယ်လို့လည်း ယူဆထားပါတယ်။

လက်တွေ့မှာတော့ အဲဒီ လုပ်ငန်းတွေ က သူ့ဘာသာ ပေးဖို့ အစိုးရတွေ က ကြိုးစားကြပေတာပေါ့။ (လူဦးရေ တစ်ခုလုံး ရဲ့ အစိတ်အပိုင်း တစ်ရပ် ကသာ အကျိုးခံစားရမယ့် ပုဂ္ဂလိက သုံး ပစ္စည်း ကို ထောက်ပံ့ဖို့အတွက် ဒါမှမဟုတ် မတူတဲ့ သူတွေ မတူတဲ့ အတိုင်းအဆ အထိ ခံစားဖို့ အတွက် တခြား အခွန်ထမ်း ပြည်သူတွေ က ပေးရမယ် ဆိုတာ က မျှတမှု ရှိပါ့မလားလို့ သူတို့ က စိုးရိမ်ကောင်း

စိုးရိမ်ကြမှာပါ။) ဒီလိုနဲ့ အစိုးရ က စီမံခန့်ခွဲတဲ့ သဘာဝ လက်ဝါးကြီးအုပ် ဆောင်ရွက်ပုံမျိုး ကို သူတို့ က အခိုင်အမာ ပြောလာကြပါတော့တယ်။ သူတို့ က ဝယ်လိုအား မျဉ်း နဲ့ ပျမ်းမျှ ကုန်ကျစားရိတ် မျဉ်းတို့ ဆုံရာ မှာ အလုပ်လုပ် ကြမှာပါ။ (ပုံပြ ၈.၁ မှာ Q1) ဒါ ကို သုည အမြတ် အမှတ် (zero profit point) လို့ ခေါ်တာပေါ့။

ထိရောက်မယ့် အပြိုင် ဝင်လာနိုင်စရာ ရှိတယ် ဆိုတဲ့ ယူဆချက်အောက်မှာ သုည အမြတ် အမှတ် ဟာ သဘာဝ လက်ဝါးကြီးအုပ်သူ က လုပ်ဆောင်ကောင်း လုပ်ဆောင်မယ့် အမှတ် အတိအကျပါပဲ။ ယူဆ ကြည့်ကြရအောင်ပါ။ ထုတ်လုပ်မှု ပျမ်းမျှ ကုန်ကျစားရိတ် ထက် ကျော်သွားမယ့် ဈေးနှုန်း ကို ကုမ္ပဏီ တစ်ခု က သတ်မှတ်ဖို့ ကြိုးစားတယ် ဆိုပါစို့။ တကယ်လို့ အဲဒီ လုပ်ငန်း နယ်ပယ်ထဲ ကို အဝင်လွယ် (အထွက်လွယ်) တယ် ဆိုရင် အမြတ်ရဖို့ ကြိုးစားတဲ့ ကုမ္ပဏီ ဟာ ချက်ချင်းဆိုသလိုပဲ တခြား ကုမ္ပဏီတွေ ကလည်း ဝင်လုပ်ဖို့ ကြိုးစားလာတာ နဲ့ ရင်ဆိုင်ရမှာပါ။ အဲဒီ ကုမ္ပဏီတွေ ကလည်း အဆိုပါ ပစ္စည်း ဒါမှမဟုတ် ဝန်ဆောင်မှုမျိုးကိုပဲ ဈေးနှုန်း နိမ့်ပြီး၊ မူလ ကုမ္ပဏီ ကို ခြိမ်းခြောက်လာကြမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါမှမဟုတ် ကုမ္ပဏီ အသစ်တွေ က မူလ ကုမ္ပဏီ ရဲ့ တုံ့ပြန်လာနိုင်ခြေ ကို မစိုးရိမ်ဘဲ၊ အမြတ်ရမယ့် ဈေးနှုန်းပဲ ဝန်ဆောင်မှု ဒါမှမဟုတ် ပစ္စည်း ကို ရောင်းပြီး ဝင်လာတာလည်း ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ ဒီ သဘောကြောင့် လုပ်ငန်း နယ်ပယ် တစ်ရပ်ထဲမှာ လုပ်ငန်းရှင် တစ်ဖွဲ့တည်း ရှိနေတာ ကို လက်ဝါးကြီး အုပ် ပါဝါ ကို ကျင့်သုံးတယ်လို့ အဓိပ္ပါယ် မထွက်ပြန်ပါဘူး။ ဈေးကွက်ထဲ တခြားသူတွေ ဝင်လာနိုင်မယ့် အလားအလာ ရှိနေသမျှ၊ အဲဒီ တစ်ခုတည်းသော ကုမ္ပဏီ ဟာ ပျမ်းမျှ ထုတ်လုပ် စားရိတ် နဲ့ ညီတဲ့ ဈေးနှုန်း ကိုတော့ ယူရမှာပါပဲ။

ပြန်ပေါ်မလာမယ့် ကုန်ကျစားရိတ် (sunk cost) ရဲ့ သက်ရောက်မှု

ပြန်ပေါ်မလာမယ့် ကုန်ကျစားရိတ် ရှိတဲ့အခါ ဒါတွေ အားလုံး ပြောင်းသွားပါတယ်။ ပြန် ပေါ်မလာမယ့် ကုန်ကျစားရိတ် ဆိုတာ လုပ်ကိုင်နေတဲ့ ကုမ္ပဏီ က လုပ်ငန်းနယ်ပယ်ထဲ က ထွက်သွားတာနဲ့ ပြန်ဖော်လို့ မရနိုင်တဲ့ စားရိတ် စားခတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ သုတေသန နဲ့ ဖွံ့ဖြိုးရေး ဆိုင်ရာ အသုံးစားရိတ် အများစု က ပြန်ပေါ်မလာမယ့် စားရိတ်စားခတွေ ပါ။ ဒါပေမဲ့ တခြား အသုံးပြုဖို့ ကုန်ကျစားရိတ် မရှိဘဲ ပြောင်းလဲနိုင်တဲ့ အဆောက်အဦ က ပြန်ပေါ်မလာတဲ့ ကုန်ကျစားရိတ် ကို ကိုယ်စားမပြုပါဘူး။ ဥပမာ တခြား လေကြောင်းလိုင်း ကို လွယ်လွယ်ကူကူ နဲ့ ရောင်းလိုက်လို့ ရနိုင်တဲ့ လေယာဉ် က ပြန်ပေါ်မလာမယ့် ကုန်ကျစားရိတ် ကို ကိုယ်စားမပြုနိုင်ပါဘူး။

ဒါဖြင့် ပြန်မဖော်နိုင်တဲ့ ကုန်ကျစားရိတ်တွေ က ဘာကြောင့် အရေးကြီးနေရတာလဲ။ လုပ်ငန်းနယ်ပယ်ထဲ မှာ ထူထောင်အသားကျပြီး ဖြစ်တဲ့ လုပ်ငန်း တစ်ခု နဲ့ အသားအကျတဲ့ လုပ်ငန်း ၂ ခုတို့ကြား ပြန်မဖော်နိုင်တဲ့ ကုန်ကျစားရိတ်တွေ က အနှစ်သာရ ရှိရှိ အချိုးမညီ ဖြစ်စေတာကြောင့်ပါပဲ။ လုပ်ငန်းနယ်ပယ်ထဲ ခု မှ ဝင်လာမယ့် ကုမ္ပဏီ ရဲ့ အနေအထား ဟာ အဲဒီ လုပ်ငန်း နယ်ပယ်ထဲ ရှိပြီး ဖြစ်တဲ့ ကုမ္ပဏီ တစ်ခု ရဲ့ အနေအထား နဲ့ မတူညီ နိုင်ပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ လုပ်ငန်းနယ်ပယ်ထဲ အသားကျပြီး ကုမ္ပဏီ ဟာ ပြန်ပေါ်နိုင်တဲ့ ကုန်ကျစားရိတ်တွေ ကို သုံးစွဲပြီး ဖြစ်လို့ပါပဲ။ လုပ်ငန်း နယ်ပယ်တစ်ရပ် ထဲ ဝင်မဝင် ဆုံးဖြတ်ရာမှာ လက်ရှိ အမြတ် နဲ့ ဈေးနှုန်း အဆင့် ကို ကြည့်ကြတာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဝင်ပြီးတဲ့နောက်

ရလာမယ့် အမြတ် နဲ့ ဈေးနှုန်း ကို ကြည့်ကြတာပါ။ လက်ရှိ ဈေးနှုန်းတွေ က ပျမ်းမျှ ကုန်ကျစားရိတ် ထက် အတော်လေး အထက် မှာ ရှိနေတယ် ဆိုရင်တောင် (အဲဒီတော့ အမြတ် က ကြီးတာပေါ့)၊ လုပ်ငန်းထဲ အခြေကျပြီး ဖြစ်တဲ့ ဝင်လာတဲ့ ကုမ္ပဏီ အသစ် ကို တုံ့ပြန်ရာမှာ အဲဒီ လုပ်ငန်း နယ်ပယ်ထဲ က ထွက်သွားတာမျိုး နဲ့ တုံ့ပြန်မှာ မဟုတ်ဘဲ၊ ဈေးနှုန်း ကို ချပစ်ခြင်းအားဖြင့် တုံ့ပြန်မှာ ဖြစ်တယ်လို့ ဝင်လာစရာ ရှိတဲ့ ကုမ္ပဏီ အသစ် က ကောင်းကောင်း ယုံကြည်ထားကောင်း ယုံကြည်ထားမှာပါ။ ဈေးနှုန်း အနိမ့် မှာ အသစ် ဝင်လာသူ အမြတ် မကျန်နိုင်ဘူး။ ဒါ့အပြင် ပြန် ပေါ်မလာနိုင်တဲ့ ကုန်ကျစားရိတ် က အရေးပါလေ၊ ဝင်ပြီးတာ နဲ့ သုံးစွဲလိုက်ရတဲ့ ကုန်ကျမှုတွေ ကို ပြန်ဖော်လို့ ရလိမ့်မယ် မဟုတ်ဘူး လို့ ဝင်လာမယ့်သူ က ပူပန်တတ်ပါတယ်။ ဒီတော့ လက်ရှိ လုပ်နေတဲ့ ကုမ္ပဏီ က ထွက်ချင်ထွက်သွားမယ် ဒါမှမဟုတ် လက်ရှိ မြင့်မားတဲ့ ဈေးနှုန်း ကို ဒီ အတိုင်း ထားသွားလိမ့်မယ် လို့ ဝင်လာတဲ့သူ က အလောင်းအစား လုပ်သလို စဉ်းစားဖို့ ခက်ပါလိမ့်မယ်။ ဒါကြောင့် ပြန်ပေါ်မလာမယ့် ကုန်ကျစားရိတ်တွေ က လုပ်ငန်း နယ်ပယ် တစ်ခုထဲ ကို ဝင်ဖို့ ဟန့်တဲ့ အဟန့် အတား အဖြစ် အလုပ်လုပ်ပါတယ်။ အခြေကျပြီး ကုမ္ပဏီတွေ ကို အတိုင်းအဆ တစ်ရပ် အထိ လက်ဝါးကြီးအုပ် အား ကို ခွင့်ပြုပါတယ်။ ဒါနဲ့ မဟုတ်ရင် တခြားနည်း နဲ့ လက်ဝါးကြီးအုပ်ဖို့ က အဲဒီ ကုမ္ပဏီ အတွက် မဖြစ်နိုင်ဘူး။

သဘာဝ လက်ဝါးကြီး အုပ်မှု အခြေအနေတွေ ဟာ အရေးကြီးတဲ့ ပြန်ပေါ်မလာနိုင်တဲ့ ကုန်ကျစားရိတ် ကို အခြေတည် ဖြစ်ရတာကြောင့် အစိုးရ ဟာ အပြိုင်အဆိုင်တွေ ဝင်လာနိုင်မယ့် အန္တရာယ် အပေါ် ကို အားစိုက် အလုပ်လုပ်နေစရာ မလိုပါဘူး။ စားသုံးသူတွေ အတွက် ရေ ဒါမှမဟုတ် လျှပ်စစ် ကို ကုမ္ပဏီ တစ်ခုတည်း က ထိန်းချုပ်နေတယ် ဆိုတဲ့ အချက်ကြောင့် စိုးရိမ်ရတာတွေ ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။ သုံးစွဲသူတွေ ကို ခေါင်းပုံဖြတ်နိုင်တဲ့ အနေအထား ကို လက်ဝါးကြီး အုပ်သူတွေ ရထားတယ် ဆိုတာပါပဲ။ တခြား ကုမ္ပဏီတွေ က ဝင်လာမှာ ကို စိုးရိမ်စရာ မလိုတဲ့ လက်ဝါးကြီး အုပ်သူ ဟာ သူ့ အမြတ် အများဆုံး ရမယ့် ဈေးနှုန်း ကို ယူမှာပါပဲ။ တစ်ခု ပို ထုတ်လိုက်ဖို့ ထပ် ကုန်ရမယ့် ကုန်ကျစားရိတ် (marginal cost - မာဂျင်နယ်/ တိုးထုတ် ကုန်ကျစားရိတ်) နဲ့ အဲဒီ ပိုထုတ်တဲ့ ပစ္စည်း ကို ရောင်းရလို့ ဝင်တဲ့ ဝင်ငွေ (marginal revenue - မာဂျင်နယ်/ တိုးထုတ် ဝင်ငွေ) တို့ ညီမျှသွားတဲ့ အမှတ် က ဈေးနှုန်း (ပုံပြ ၈.၁ မှာ ထွက်အားစု Q^*) ဖြစ်ပါတယ်။ ထုတ်ကုန် တစ်ခု စီ က ရတဲ့ အမြတ် ဟာ သူ က ယူတဲ့ ဈေးနှုန်း နဲ့ ပျမ်းမျှ ကုန်ကျစားရိတ် တို့ ရဲ့ ခြားနားမှု ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ပစ္စည်းစုံ သဘာဝ လက်ဝါးကြီး အုပ်မှု (Multiproduct Natural Monopolies)

ခုထိတော့ သဘာဝ လက်ဝါးကြီး အုပ်နိုင်တဲ့ အခြေအနေ မှာ ပစ္စည်း ဒါမှမဟုတ် ဝန်ဆောင်မှု တစ်မျိုးတည်း ကိုပဲ ကျွန်တော်တို့ အာရုံစိုက် ပြောခဲ့တာပါ။ တကယ်လို့ လုပ်ငန်း ကို အစိုးရ က မထောက်ပံ့ဘူး ဆိုရင်၊ တိုးထုတ် (မာဂျင်နယ်) ကုန်ကျစားရိတ် ထက် ပိုသွားမယ့် ဈေးနှုန်း ကို သတ်မှတ် ယူရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

သဘာဝ လက်ဝါးကြီးအုပ်သူ က ပစ္စည်း ဒါမှမဟုတ် ဝန်ဆောင်မှု မြောက်များစွာ ကို ထုတ်လုပ်လာတဲ့အခါ၊ ဈေးနှုန်း သတ်မှတ်ရာမှာ ဘာမှုတွေ နဲ့ သတ်မှတ် ယူမလဲ။ တကယ်လို့ အရင်းကျေအမှတ် ကို ကျော်လွန်လာခဲ့တယ် ဆိုရင်၊ ပျမ်းမျှအားဖြင့် ဈေးနှုန်း ဟာ တိုးထုတ် (မာဂျင်နယ်) ကုန်ကျစားရိတ်

ထက်တော့ များရမှာပါ။ ဈေးနှုန်း နဲ့ မာဂျင်နယ် ကုန်ကျစားရိတ် တို့ ရဲ့ အချိုး ဟာ ကုမ္ပဏီ ရဲ့ ထုတ်ကုန် အားလုံးအတွက် အတူတူ ဖြစ်သင့်သလား။ တခြား ဝန်ဆောင်မှုတွေ ကို ပံ့ပိုးဖို့ တချို့ဝန်ဆောင်မှုတွေ အပေါ် မှာ မြင့်မားတဲ့ ဈေးနှုန်း ယူသင့်သလား။

ဥပမာ အားဖြင့် မြောက်ဒါကိုတာ ပြည်နယ် က ကျေးလက် အိမ်ထောင်စုတွေ ဆီ စာပို့ရတဲ့ မာဂျင်နယ် ကုန်ကျစားရိတ် က ရိုကာဂို မြို့ကြီး မှာ စာပို့ရတဲ့ ကုန်ကျစားရိတ်ထက် အများကြီး မြင့်မားပေမဲ့ စာပို့ခ ကို တစ်ညီတည်း အမေရိကန် စာတိုက် ဝန်ဆောင်မှု က ချမှတ်ထားပါတယ်။ တကယ်လို့ စာတိုက် က အရင်းကျေအမှတ် ကို ဖြတ်ရမယ် ဆိုရင်၊ တစ်ယောက် က အခြားတစ်ယောက် ကို ပံ့ပိုးမှု ရှိရပါမယ်။ စာတိုက် အသုံးပြုသူ တစ်ယောက် ဆီကနေ နောက် စာတိုက်အသုံးပြုသူ တစ်ယောက်ဆီ ကို သွားရပါလိမ့်မယ်။ (သူ ပေးတဲ့ ဥပမာ အရဆိုရင် ရိုကာဂို မြို့ က စာရိတ် သက်သာလို့ ထွက်လာတဲ့ ငွေ ဟာ ဒါကိုတာ မြောက်ပိုင်း က သူတွေ အတွက် ပံ့ပိုးသလို ဖြစ်သွားပါတယ်။ ဘာသာပြန်သူ)

ဒီ ကိစ္စ က တော်တော် ကို နိုင်ငံရေး ပြဿနာ ဖြစ်နိုင်တာ သိသာလှပါတယ်။ အဲဒီ လို တစ်ယောက် က အခြား တစ်ယောက် အတွက် ပံ့ပိုးသလို ဖြစ်နေတာ ကို ပယ်ဖျက်လိုက်ရင် တချို့ အုပ်စုတွေ မှာ အထိနာကျမှာပါ။ ဈေးနှုန်း ကို နိုင်ငံရေး ဆုံးဖြတ်ချက် နဲ့ သတ်မှတ်တဲ့အခါ၊ အဲဒီ အုပ်စုတွေ က သူတို့ ပေးရမယ့် ဈေးနှုန်း ကို ချပေးဖို့အတွက် ဆွဲဆောင်စည်းရုံး ကြိုးစားကြပါလိမ့်မယ်။ သူတို့ ကို ချပေးပါ ဆိုတာ ရဲ့ နောက်ကွယ် မှာ ရှိနေတာ က တခြားသူတွေ ကို ပို ဈေးတင်ပါ ဆိုတဲ့ အဓိပ္ပါယ်ပါ။

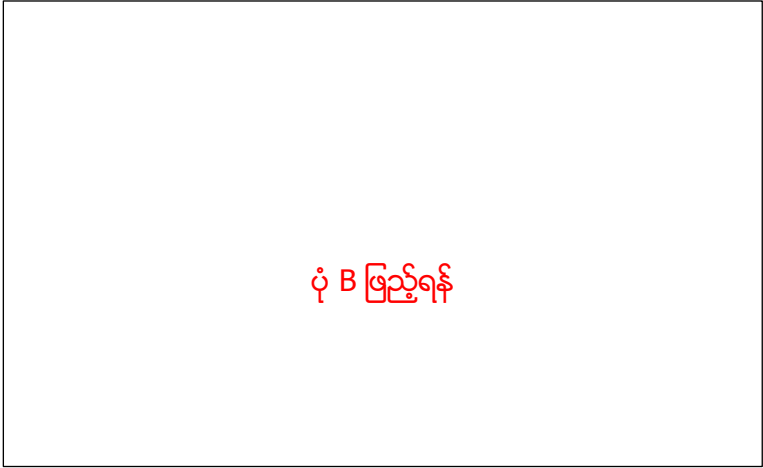
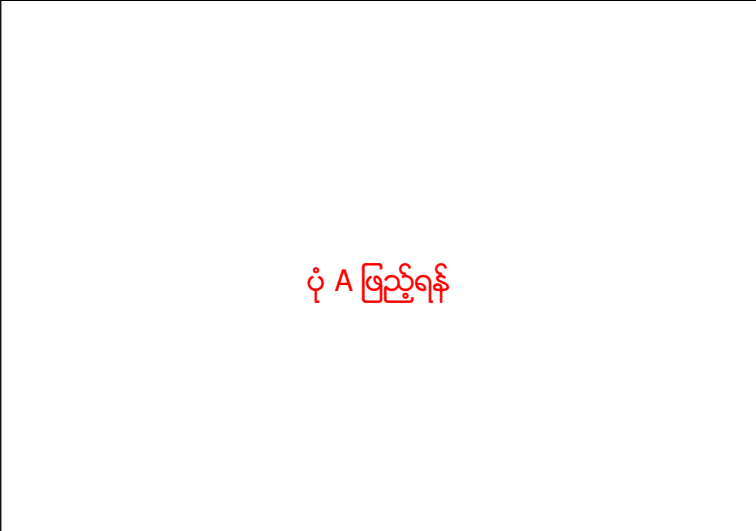
ဈေးနှုန်း ကို ဆုံးဖြတ်ဖို့ ပိုင်းခြားသုံးသပ်တဲ့အခါ၊ ကုန်ကျစားရိတ် ထိရောက်မှု နဲ့ ခွဲဖြန့်မှု စဉ်းစားချက်တွေ ပါဝင်ပါတယ်။ နိုင်ငံရေး အရ ဆုံးဖြတ် ဈေးနှုန်း သတ်မှတ်တဲ့ မူဝါဒ ရဲ့ တွက်ခြေကိုက်မှု အပေါ် စီးပွားရေး ပညာရှင်တွေ က အထူးသဖြင့် အလေးထားကြတာပေါ့။ တချို့ ဝန်ဆောင်မှုတွေ ရဲ့ ဈေးနှုန်း ကို မြှင့်လိုက်တဲ့အခါ၊ အဲဒီ ဝန်ဆောင်မှု အသုံးပြုနေတာ က ကျသွားပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဈေးနှုန်း ကို ၁% တိုးလိုက်တဲ့အတွက် တချို့ ပစ္စည်းတွေ ရဲ့ ဝယ်လိုအား ဟာ အခြား တချို့ပစ္စည်းတွေ ထက် ပို ကျသွားပါတယ်။ ဈေးနှုန်း အပြောင်းအလဲပေါ် အကဲဆတ်တဲ့ ဝယ်လိုအား နဲ့ ပစ္စည်းတွေ မှာ ဈေးနှုန်း မျှော့အား (price elasticity) ရှိတယ်လို့ ပြောပါတယ်။ ပုံပြ ၈.၂ အေ က ဈေးနှုန်း တက်ကျအားနည်းတဲ့ ဝယ်လိုအား မျဉ်း ကို ပြပါတယ်။ ဒီမှာတော့ ဈေးနှုန်း ပြောင်းတာနဲ့ သုံးစွဲမှု မှာ အလွန် ကို ကြီးမားတဲ့ အပြောင်းအလဲ ဖြစ်ပေါ် မလာပါဘူး။ ပုံပြ ၈.၂ ဘီ မှာ ဝယ်လိုအား က အလွန် ကို အတက်အကျများတာပါ။ ဈေးနှုန်း ပြောင်းသွားတာနဲ့ သုံးစွဲမှု အပေါ် အလွန် ကို ကြီးမားတဲ့ အပြောင်းအလဲ ဖြစ်ပေါ်စေပါတယ်။

တကယ်လို့ (အစိုးရ ရဲ့ ထောက်ပံ့မှု မပါဘဲ) သဘာဝ လက်ဝါးကြီး အုပ်စု က အရင်းကျေ အမှတ် ကို ရောက်ဖို့ ဆိုရင်၊ မာဂျင်နယ် ကုန်ကျစားရိတ် (တစ်ခုတိုးထုတ်ဖို့ ကုန်ကျစားရိတ်) ထက် ပိုတဲ့ ဈေးနှုန်း ကို ယူရမှာပါ။ တကယ်လို့ အစိုးရ က ကုန်ပစ္စည်းအားလုံးအတွက် တူညီတဲ့ ရာနှုန်း နဲ့ မာဂျင်နယ် ကုန်ကျစားရိတ် အထက် ကို တိုး ယူမယ် ဆိုရင်၊ ဈေးနှုန်း မျှော့အား ရှိတဲ့ (ဈေးနှုန်း အတက်အကျ အကဲဆတ်တဲ့) ပစ္စည်းတွေ ကို စားသုံးနေကြတာ က ဈေးနှုန်း မျှော့အား မရှိတဲ့ (ဈေးနှုန်း အတက်အကျ အကဲမဆတ်တဲ့) ပစ္စည်းတွေ ကို စားသုံးနေကြတာထက် လျော့သွားမှာပါ။ တချို့ အခြေအနေတွေ အောက်မှာ ဈေးနှုန်းတွေ ကို တင်ယူတာ

လိုလားအပ်ကြောင်း ပြသနိုင်ပါလိမ့်မယ်။ (တကယ်လို့ ဈေးနှုန်း က မာဂျင်နယ် ကုန်ကျစားရိတ် နဲ့ ညီတယ် ဆိုရင် ဈေးနှုန်း သတ်မှတ်မယ့် အဖြစ်ကနေ) ပစ္စည်းတိုင်း အပေါ် သုံးစွဲမှု ရာနှုန်း အတူတူ ကျသွားတာမျိုး ဖြစ်အောင် လုပ်နိုင်ပါတယ်။ တကယ်လို့ အစိုးရ ကသာ ဒီလို လုပ်ဖို့ ဆန္ဒ ရှိတယ် ဆိုရင်၊ အစိုးရ ဟာ (မာဂျင်နယ် ကုန်ကျစားရိတ် ထက်) ဈေးနှုန်း ကို တင်သင့်ပါတယ်။ ဈေးနှုန်း မျှော့အား မရှိတဲ့ ပစ္စည်းတွေ ထက် ဈေးနှုန်း မျှော့အား ရှိတဲ့ ပစ္စည်းတွေ ကို တင်သင့်ပါတယ်။¹

ပုံပြ ၈.၂

သဘာဝ လက်ဝါးကြီးအုပ် အခြေအနေ မှာ ပစ္စည်းအများ ရှိ ဈေးနှုန်း ကို သတ်မှတ်ခြင်း
ပုံ အေ။ ဈေးနှုန်း မျှော့အားနည်း တဲ့ ဝယ်လိုအား မှာ မာဂျင်နယ် ကုန်ကျစားရိတ် အထက် ကို ဈေးနှုန်း တက်လိုက်ပေမဲ့ နှိုင်းယှဉ်မှုအရ ထုတ်အားစု က နည်းနည်းပဲ ကျတယ်။
ပုံ ဘီ။ ဈေးနှုန်း မျှော့အား ကောင်းတဲ့ ဝယ်လိုအား မှာ မာဂျင်နယ် ကုန်ကျစားရိတ် အထက် ဈေးတင်လိုက်တာနဲ့ ထုတ်အားစု အများကြီး ကျသွားတဲ့ ရလဒ် ရတယ်။

ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်များ နဲ့ အခွန် ကြီးကြပ်ခြင်း (ထောက်ပံ့မှု)

ပြန်မပေါ်နိုင်တဲ့ ကုန်ကျစားရိတ် ရှိတဲ့ သဘာဝ လက်ဝါးကြီးအုပ် အခြေအနေ ရှိနေတဲ့အခါ၊ လက်ဝါးကြီး အုပ်ခွင့်ရသူ ဟာ သူ ရလာတဲ့ အနေအထား ကို အသုံးပြုပြီး၊ မြင့်မားတဲ့ ဈေးနှုန်း ကို ယူမယ့် အန္တရာယ် က ရှိနေပါတယ်။ ဒီ စိုးရိမ်ချက် ကို ကိုင်တွယ်ရမယ့် နည်းလမ်းတစ်ရပ် ကတော့ ကျွန်တော်တို့ မြင်ခဲ့သလိုပဲ

¹ ဒီ မူဝါဒ ဟာ ဈေးနှုန်း က မာဂျင်နယ် ကုန်ကျစားရိတ် ထက် ပိုလို့ ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ အလဟဿ ဆုံးရှုံးမှု (deadweight loss) ကို နည်းစေပါလိမ့်မယ်။

အစိုးရက ထုတ်လုပ်မှုကို ယူလိုက်ဖို့ပါ။ ဒါပေမဲ့ ထုတ်လုပ်မှုကို စီမံခန့်ခွဲရာမှာ အစိုးရက ကောင်းကောင်း မလုပ်နိုင်ဘူး ဆိုတဲ့ စိုးရိမ်ချက်တွေက များသထက် များလာနေပါတယ်။ ပစ္စည်းကို ကိုယ်တိုင် ထုတ်လုပ်မယ့် အစား၊ အစိုးရက ထုတ်လုပ်ရေးကို ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍ လက်ထဲ ထည့်ထားနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ လက်ဝါးကြီး အုပ်ခွင့်ရ အဖွဲ့က သူ့ရဲ့ အနေအထားကို အသုံးချလို့ မရအောင် ဈေးနှုန်းကို ပြဌာန်းရမှာပါ။ ပုဂ္ဂလိက လုပ်ရင် အမြတ်ရကောင်းမှ ရနိုင်ပေမယ့် လူမှုသဘောအရ လိုလားအပ်တဲ့ ဝန်ဆောင်မှုကို ပုဂ္ဂလိကက လုပ်ချင်စိတ် တက်လာအောင် အစိုးရက ထောက်ပံ့မှု ပေးတဲ့နည်းကို သုံးနိုင်ပါတယ်။ ဥပမာ ကျေးလက်ဒေသ စာပို့ လုပ်ငန်း ဖြစ်ပါတယ်။

ဈေးကွက် ကျရှုံးမှုကို ကုသရာမှာ ပြဌာန်းသတ်မှတ်ချက်တွေနဲ့ ထောက်ပံ့ရေး (ဒါမှမဟုတ် အခွန်) နည်းလမ်းကို ဆော်ကြည့်သူတွေက ဒီနည်းလမ်းမှာ အများပြည်သူပိုင်တာထက် အဓိကကျတဲ့ အားကောင်းချက် သုံးရပ် ရှိတယ်လို့ ယုံကြည်ကြပါတယ်။ ပထမ၊ တသမတ်တည်း တည်ငြိမ်ပြီး တွက်ခြေကိုက် ထိရောက်တဲ့ တမျိုးသားလုံးဆိုင်ရာ မူဝါဒ ဖြစ်ပေါ်ခွင့် ရလာတယ်။ အလုပ်လက်မဲ့ ကြီးမားနေတဲ့ ဒေသတွေမှာ လုပ်ငန်း ဆိုင်ရာ ကုမ္ပဏီတွေကို ချထားလိုက်တာက လိုလားအပ်တယ်လို့ ယူဆကြပါဖို့။ ဒီအတွက်ကြောင့် အစိုးရက စီမံနေတဲ့ လုပ်ငန်းတွေကို အဲဒီဒေသတွေ ရွှေ့ဖို့ ပြောလိုက်တယ် ဆိုပါဖို့။ အစိုးရ ထောက်ပံ့မှုကြောင့် ပြောင်းရွှေ့ခ ကုန်ကျစားရိတ် အနည်းဆုံး ဖြစ်မယ့် ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီတွေကို အထွေထွေ ထောက်ပံ့မှု ပေးလိုက်တာက အစိုးရ စီမံခန့်ခွဲနေတဲ့ လုပ်ငန်းတွေ အပေါ် ဝန်ထုပ် ချထားပေးလိုက်တာထက် ပို ကောင်းပါလိမ့်မယ်။

ဒုတိယ အခွန်နဲ့ ထောက်ပံ့မှု အစီအစဉ်ကို အသုံးပြုတဲ့ နည်းလမ်းက သက်ဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက် တစ်ရပ်ကို ဖြည့်ဆည်းရာမှာ ကုန်ကျမယ့် စားရိတ်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ခန့်မှန်းလို့ ရအောင် လုပ်ပေးပါတယ်။ ပတ်ဝန်းကျင် ညစ်ညမ်းနေတာကို လျော့ချတာက လိုလားအပ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဘယ်လောက် ကုန်ကျမှာလဲ။ အလုပ်လက်မဲ့ မြင့်မားနေတဲ့ ဒေသတွေမှာ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းတွေ ချထားပေးတာ လိုလားအပ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဘယ်လောက် ကုန်ကျမှာလဲ။ တနည်းတဖုံ ဖြစ်လာတဲ့ ရည်မှန်းချက်တွေကို အစိုးရ လုပ်ငန်းတွေက ဖြည့်ဆည်းရတဲ့အခါ ထပ်ဖြည့် စားရိတ် စားခကို သေချာ တွက်ချက်ဖို့ မကြာခဏ ဆိုသလို အခက်တွေ့ရပါတယ်။ ထောက်ပံ့မှုကို ပေးမယ် ဆိုတာကြောင့် ကုန်ကျစားရိတ်က ပို ပွင့်လင်းလာတယ်။ ဒီလိုနဲ့ ကုန်ကျမှာနဲ့ ရမယ့် အကျိုးထေမိရဲ့လား ဆိုတာကို ပိုပြီး ကျိုးကြောင်းယုတ္တိ ရှိရှိ ဆုံးဖြတ်နိုင်ခွင့် ရလာပါတယ်။

တတိယ။ ပြဌာန်းသတ်မှတ်ချက်တွေ ရှိတာတောင်၊ တွက်ခြေကိုက် ထိရောက်ရေး အတွက် မက်လုံး ဟာ ပုဂ္ဂလိက လုပ်ငန်းတွေ အတွက် ကြီးမားလှတယ်လို့ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ယုံကြည်နေကြပါတယ်။

သဘာဝ လက်ဝါးကြီး အုပ် ကိစ္စမှာ (အထူးသဖြင့် ရေအား လျှပ်စစ်နဲ့ ရေ ဝန်ဆောင်မှု ပေးရာမှာ အစိုးရက လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်တာတွေ ရှိပေမဲ့) အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုက ပြဌာန်းသတ်မှတ်ချက်တွေ အပေါ် ကာလရှည်ကြာ မှီခိုခဲ့တာပါ။ ဥရောပနဲ့ မတူပါဘူး။ သိပ်မကြာခင် ကာလအထိ အစိုးရပိုင်ဆိုင်မှု အပေါ် ဥရောပက အားထား လုပ်ကိုင်ခဲ့ပါတယ်။ ပြဌာန်းသတ်မှတ်ချက်တွေက ပြဿနာ မရှိတာ မဟုတ်ပါဘူး။

ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ အုပ်ချုပ် စီမံရတဲ့ စားရိတ်စားခ က အတော်လေး အရေးပါလောက်အောင် ရှိပါတယ်။ ပညာဉာဏ် အမြော်အမြင် ရှိရှိ အကောင်အထည် ဖော်ရာမှာ အစိုးရ ရဲ့ စွမ်းဆောင်ရည် နိုင်နိုင်နင်းနင်း ရှိဖို့ လိုတာပေါ့။ ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက် အစီအစဉ်တိုင်း နီးနီးလောက် ဟာ ပုံပျက်စေပါတယ်။ တွက်ခြေကိုက် ထိရောက်ပြီး၊ လုပ်ရည်ကိုင်ရည် အပြည့် နဲ့ ပြိုင်ဆိုင်လုပ်ကိုင်ပုံ အတိုင်း မလုပ်တော့ဘဲ၊ ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ အတိုင်း ပြုမူ လုပ်ကိုင်ရတော့ ပုံပျက်သွားတဲ့ သဘော ဖြစ်ပါတယ်။ ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ အတွင်း က ပုဂ္ဂလိက လုပ်ငန်းတွေ ဟာ သူတို့ အမြတ် ကို အများဆုံး ရအောင် ကြိုးစားကြတော့တာကိုး။ ဒီလိုနဲ့ ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ က (မြေ၊ လုပ်အား၊ ငွေ စတဲ့ - ဘာသာပြန်သူ) အရင်းတစ်ခုခု အပေါ်မှာ တစ်ခုတရာ ပြန်ရနိုင်ဖို့ ခွင့်ပြုတယ် ဆိုရင်၊ အဲဒါ ကို ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ကြီးကြီးမားမား လုပ်ဖို့ မက်လုံး ရှိလာပါတယ်။ အရင်း တစ်ခု က တခြား တစ်ခုထက် ပိုပြီး အလျော့တွက် တွက်နိုင်ဖို့ ပိုပိုသာသာ ခွင့်ပြုထားတယ် ဆိုရင် ဒါကလည်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဆုံးဖြတ်ရာမှာ ပုံပျက် စေနိုင်တာပေါ့။

အဲဒီလို ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်များ ပြဿနာတွေ ရှိပေမဲ့၊ ၁၉၇၀ ခုနှစ်များ နဲ့ ၁၉၈၀ ခုနှစ်များ က စလို့ ကမ္ဘာ အနှံ့မှာ ပုဂ္ဂလိက ပိုင်ပြုရေး အဓိက လှုပ်ရှားမှုတွေ ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ အစိုးရ ပိုင် လုပ်ငန်းတွေ ကို ရောင်းပြီး၊ ပြဌာန်းသတ်မှတ်ချက်တွေ အောက် မှာ လုပ်ကိုင်စေပါတယ်။ တစ်ခုလုံး ကို ခြုံ ကြည့်လိုက်တဲ့အခါ၊ ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်များ နဲ့ တွဲနေတဲ့ အကဲ မသာမူတွေ ကို တွက်ခြေကိုက် ထိရောက်ရာ က ရတဲ့ အကျိုးတွေ က ဖုံးလွှမ်းသွား ခဲ့တာပေါ့။

နောက်ပိုင်းလိုက်လာတဲ့ နှစ်တွေ မှာတော့ အောင်မြင်တဲ့ ပြဌာန်း သတ်မှတ်ပုံ နဲ့ ပုဂ္ဂလိကပိုင်ပြုခြင်းတွေ ရဲ့ အခက်အခဲတွေ က ပို ရှင်းလာတာနဲ့ အမျှ၊ နားလည်လာတာတွေ က အသေးစိတ် လာပါတယ်။ ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်များ ရဲ့ ဆက်စပ် တည်ဆောက်ထားပုံ (regulatory structure) အပေါ် အထူး အကျိုးစီးပွားရှာ အုပ်စုတွေ က သြဇာ ညောင်းနိုင်အောင် ကြိုးစားကြပေတာပေါ့။ ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ ရဲ့ ချို့ယွင်းအားနည်းချက်တွေ အပေါ်မှာ ဈေးကွက် ရဲ့ အခွင့်ကောင်း ယူနိုင်စွမ်း က သိသိသာသာ ကို ရှေ့ရောက်လာပါတော့တယ်။ အများပြည်သူ ရဲ့ အကျိုး ကို ပျက်ပြားစေလောက်တဲ့ အထိပါပဲ။ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်မှု ကို လျော့ပါးစေနိုင်လောက်တဲ့ နည်းလမ်းတွေလည်း ဈေးကွက် ထဲက သူ့ဘာသာ ထွက်ပေါ်လာပါတယ်။ ပုဂ္ဂလိက ပိုင် ပြုရာမှာ မှတ်လောက်အောင် ကျရှုံးတာတွေလည်း ရှိပါတယ်။

ကာလီဖိုးနီးယား မှာ လျှပ်စစ် ဆိုင်ရာ ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ ဖြေလျော့တာ က စံပြုလောက်ပါတယ်။ ပြဌာန်းသတ်မှတ်ချက်တွေ ကို ဖြေလျော့ရာမှာ ချန်ပီယံ ကုမ္ပဏီတွေ ထဲ က တစ်ခု ဖြစ်တဲ့ အင်န်ရောင်န် (Enron) ကုမ္ပဏီ ဟာ ဈေးနှုန်းတွေ ကို လိုသလို ကစားသွားခဲ့တာပေါ့။ သူ ကိုယ်တိုင် ဒေဂါလီ ခံမသွားရခင် မှာ မီးပြတ်တာတွေ အကြီးအကျယ်ပါပဲ။ အဲဒီ အချိန်ထိတော့ အကြီးမားဆုံး ဒေဂါလီ ခံရမှုပါ။ ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ ပြန်ချမှတ်ပြီးတာနဲ့ မီးပြတ်တာတွေလည်း ပျောက်သွားခဲ့ပါတယ်။ မီးပြတ်တာတွေ က ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ လွန်ကျွံလို့ ဖြစ်တာ လို့ ရှေးရိုးစွဲ ကွန်ဆာဗေးတစ်တွေ က အပြစ် တင်ခဲ့ကြသေးတာပေါ့။

ကျရုံးမှုတွေ ဟာ မကြာခဏ ဆိုသလိုပဲ၊ အစိုးရ မူဝါဒ ရည်မှန်းချက်တွေ နဲ့ ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍ က ဦးစားပေးမှုတွေ ကြား ညှိလို့မရတဲ့ ကွဲပြားမှုတွေကြောင့် ဖြစ်ရတာပါ။ ဥပမာ ပုဂ္ဂလိက ထောင်တွေ ဟာ ထောင်သားတွေ ရဲ့ ဘဝ ပြန်လည် ထူထောင်ရေး ထက် စားရိတ်စားခ ချွေတာဖို့ ကို ပို စိတ်ဝင်စားကြတာကိုး။ လွှတ်လိုက်တဲ့သူတွေ က ထောင်ထဲ ပြန်ဝင်လာရင် သူတို့ ပိုက်ဆံ ပို ရတာပေါ့။ ဗြိတိသျှ ရထား ကို ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပြုသလို တချို့ ကိစ္စတွေ မှာ စားသုံးသူတွေ ကို ကောင်းကောင်း ဝန်ဆောင်မှု မပေးနိုင်ဘူး လို့ သဘော တူမှုကြပါတယ်။ ဈေးနှုန်းတွေ က မြင့်တက်သွားပြီး၊ ဝန်ဆောင်မှု အရည်အသွေး ကတော့ ကျဆင်းသွားကြလေရဲ့။ တချို့ ပုဂ္ဂလိက ပိုင် ပြုလိုက်တဲ့ လေဆိပ်တွေ ဟာ ပစ္စည်းတွေ ရောင်းဖို့ ပို သန်ကြပြီး၊ ထိရောက်၊ သက်တောင့်သက်သာ ရှိတဲ့ ထွက်ခွါ ဆိုက်ရောက်ရေး ကိစ္စတွေ အပေါ် အာရုံ မစိုက်ကြပေဘူး။

အာဂျင်တီးနား၊ ကိုလမ်ဘီယာ၊ နဲ့ ချီလီ အပေးပြေး လမ်းမကြီးတွေ လို၊ တချို့ ကိစ္စတွေ မှာ ပုဂ္ဂလိက ပိုင် ပြုတာ ဟာ အစိုးရ အတွက် ထင်ထားတာထက် ပိုပြီး စားရိတ်စားခတွေ ကျစေလေရဲ့။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ ကန်ထရိုက် စာချုပ်တွေ ကို ဆက်တိုက် ထပ်ပြီး ဆွေးနွေးညှိနှိုင်း ကြရလို့ပါ။ ဘာကြောင့်လဲ ဆိုတော့ လုပ်ပိုင်ခွင့် လွှဲထားတဲ့ သူတွေ ကို ငွေကြေး အကျပ်အတည်း ထဲ က ကယ်ကယ် ထုတ်နေရလို့ပါ။ တချို့ ကိစ္စတွေ မှာတော့ ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပြု လိုက်တဲ့ လုပ်ငန်းတွေ က အစိုးရ အထောက်အပံ့ ကို ယူကြရပါတယ်။ ယူရေနီယံ သန့်စင်တဲ့ U.S Enrichment Corporation လို ကုမ္ပဏီတွေ က တိုးတိုး တိတ်တိတ် ရယူနေကြတာပါ။

လက်ဝါးကြီးအုပ် လုပ်ပိုင်ခွင့် ပါဝါ က အလွဲသုံးစား လုပ်နိုင်တဲ့ အလားအလာ ကို နားမလည်ကြတာကြောင့် ပုဂ္ဂလိကပိုင်ပြုတာ တော်တော်များများ က မအောင်မြင်ကြပါဘူး။ ဆက်သွယ်ရေး ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်များ ဖြေလျှော့ရေး က အများ မျှော်လင့်ထားတဲ့အတိုင်း ယှဉ်ပြိုင်နိုင်တဲ့ ဈေးကွက် ကို မဖြစ်စေပါဘူး။ လေကြောင်းလိုင်း ဆိုင်ရာ ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်များ ဖြေလျှော့တာကြောင့် ယှဉ်ပြိုင်မှု အားကောင်းကောင်း ရလာဒ် ရပေမဲ့၊ တချို့ ဈေးကွက် အစိတ်အပိုင်း မှာတော့ လက်ဝါးကြီး အုပ်မှု နဲ့ နှစ်လိုင်ထဲ အုပ် တဲ့ အခြေအနေ ဖြစ်သွားပြီး ဈေးတွေ တက်သွားပါတော့တယ်။ အထူးသဖြင့် ကွန်မြူနစ် ဝါဒ ကနေ ဈေးကွက် စနစ် ကို အကူအပြောင်းလုပ်နေတဲ့ စီးပွားရေးတွေ မှာ ငှားရမ်းခြင်းလို လက်ဝါးကြီးအုပ် စီးပွားရေး ဆိုင်ရာ အထူး အခွင့်အရေးတွေ က အစိုးရ ဆီကနေ ပုဂ္ဂလိက ဆီ ရိုးရိုးလေး လွှဲပြောင်းသွားတာပဲ ဖြစ်သွားပါတယ်။ အရင် က နိုင်ငံတော်ပိုင် လုပ်ငန်းများ ရဲ့ မန်နေဂျာတွေ ဆီ ကို အကြိမ်များစွာ လွှဲပြောင်း ရောက်သွားတာပါ။ သူတို့ က သူတို့ ကို သူတို့ ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍ က စွန့်ထွင်ဦးစီး လုပ်ငန်းရှင်တွေ လို့ ဆိုကြလေရဲ့။ ဈေးကွက် အခြေခံ စီးပွားရေးတွေ မှာလည်း လက်ဝါးကြီးအုပ် အထူးအခွင့်အရေး လွှဲပြောင်းမှုတွေ ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ မက္ကဆီကို ဆက်သွယ်ရေး လုပ်ငန်းကြီး ကို ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပြုခြင်း က ကမ္ဘာ့ အချမ်းသာဆုံး လူတစ်ယောက် ကို ဖန်တီးပေးလိုက်ပါတယ်။ ပုဂ္ဂလိက ပိုင် ပြုခြင်း ရဲ့ မတူတဲ့ သက်ရောက်မှုတွေ က အတွင်းလူ နဲ့ အပြင်လူ ကွဲပြားစွာ သက်ရောက်ခဲ့ကြောင်း အမျိုးမျိုး အပြားပြား လေ့လာချက်တွေ က ပြသခဲ့ပါတယ်။ သတင်း အချက်အလက် အထူးအခွင့်အရေး မရတဲ့ သူတွေ

ဒါမှမဟုတ် ဆုံးဖြတ်ချက် ချသူတွေ နဲ့ မသိနိုင်တဲ့သူတွေ (အပြင်လူတွေ) ရဲ့ စားရိတ်စားခ နဲ့ နိုင်ငံရေး ဒါမှမဟုတ် စီးပွားရေး အဆက်အသွယ် ရှိသူတွေ (အတွင်းလူတွေ) က အကျိုးအမြတ် ရသွားကြပေတာပေါ့။

အပြိုင်အဆိုင် အားကောင်းအောင်၊ ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပြုရာ မှာ ဆောင်ရွက်ချက်တွေ ကို ခွဲခြားတဲ့ ဖြစ်စဉ် က အတွေ့ရများလာပါတယ်။ ဥပမာ၊ လျှပ်စစ် ကို ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပြုရာ မှာ ထုတ်လုပ်သူ၊ ဖြန့်ဖြူးသူ၊ ရောင်းချသူ ခွဲလာပါတယ်။ ရထား သံလမ်းတွေ ချထားပေးတာ (မီးရထားလမ်း အခြေခံ အဆောက်အအုံပိုင်း) နဲ့ ဝန်ဆောင်မှု ပေးတဲ့ အပိုင်း ခွဲလာပါတယ်။ အဲဒီ အပိုင်းတွေ ကြား ပေါင်းစပ် ညှိနှိုင်းရ ခက်ခဲတာ ကို မကြာခဏ ကြုံရတာပါ။ တကယ်လို့ လျှပ်စစ် ဖြန့်ဖြူးရေး (ဂရစ် လို့ အသိများ) လို အပိုင်း တစ်ပိုင်း က သဘာဝ လက်ဝါးကြီးအုပ် အခြေအနေ ဖြစ်တယ်ဆိုရင်၊ စနစ်တစ်ခုလုံး အနေနဲ့ အလုပ်လုပ်ရာမှာ ပိုကဲပြီး ဩဇာ ရှိသွားတတ်ပါတယ်။ ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပြုရာမှာ ဖြစ်စဉ် က ပြိုင်ဆိုင်မှုလည်း မဖြစ်၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုလည်း မရှိတာကြောင့် စွမ်းဆောင်နိုင်မှု ကို အတွင်း က လှိုက်စားပစ်နိုင်ပါတယ်။ အငြင်းပွားရာမှာ ဖြေရှင်းပုံ မထိရောက်နိုင်တဲ့ ပြဌာန်းချက်တွေ နဲ့ စွမ်းဆောင်နိုင်မှု စံအမှတ်တွေ (performance benchmark) ဆုံးဖြတ်ရာမှာ မရှင်းလင်းတဲ့ စနစ်ကြောင့်လည်း စွမ်းဆောင်နိုင်ရည် ကို လှိုက်စားသွားနိုင်တာပါပဲ။ ရလဒ်ကတော့ တရားတပေါင် ရှည်ရတာပါပဲ။ ဥပမာ၊ သူတို့ ရတာ ကို မတိုးဘူး ဆိုရင်၊ ဆက်မလုပ်တော့ဘူး လို့ ပုဂ္ဂလိက ရေး ကုမ္ပဏီတွေ က ခြိမ်းခြောက်တာမျိုး ဖြစ်ပါတယ်²။

အစိုးရ ဝင်ရောက်ဆောင်ရွက်စရာ မလို (No Government Intervention)

လော့စ်အိန်ဂျယ်လိစ်မြို့ မှာ ရှိတဲ့ ကာလီဖိုးနီးယား တက္ကသိုလ် (UCLA) က ဟာရို ဒမ်ဆက် (Harold Demsetz) နဲ့ ကွယ်လွန်သွားပြီ ဖြစ်တဲ့ ရိုကာဂို တက္ကသိုလ် က ဂျော့ စတစ်ဂလာ (George Stigler) အပါအဝင် တချို့ စီးပွားရေး ပညာရှင်တွေ က ကိစ္စ အများစု မှာ ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍ လုပ်ပါစေ လို့ ထားလိုက်ရင် ပို မကောင်းပေးဘူးလား လို့ မေးခွန်း ထုတ်ကြပါတယ်။ လက်ဝါးကြီးအုပ်သူတွေ က တွက်ခြေကိုက် ထိရောက်အောင် လုပ်နိုင်ကြပါတယ်။ တစ်ခုတည်းသော ပြဿနာကတော့ ဈေးနှုန်း ကို မတရားမြှင့် ယူတာပါပဲ။ အဲဒါ နဲ့ လျော်ညီစွာပဲ ထုတ်တာလည်း နည်းနည်းပဲ ထုတ်ပါတော့တယ်။ လက်ဝါးကြီးအုပ် ဈေးနှုန်း သတ်မှတ်တာကြောင့် ဆုံးရှုံးရတာ က နှိုင်းယှဉ်မှုအရ သေးငယ် ပါတယ် (ထုတ်အားစု တန်ဖိုး ရံ ၃

² လူမှု ဝန်ဆောင်မှုတွေ ကို ပုဂ္ဂလိက ပိုင် ပြုတာနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ပို ကြည့်ချင်ရင်၊ R.M. Blank, "When Can Public Policy Makers Rely on Private Markets? The Effective Provision of Social Services," *The Economic Journal* 110 (2000): 34-49. ကြည့်ပါ။ အတွင်းလူ အပြင်လူ နဲ့ ပတ်သက်ပြီး၊ ပုဂ္ဂလိကပိုင်ပြုခြင်း လေ့လာချက်ကောင်း ၂ ခု ကတော့ S. Estrin, J. Hanousek, E. Kocenda, and J. Svejnar, "The Effects of Privatization and Ownership in Transition Economies," *Journal of Economic Literature* 47 (2009); 699-728; and R. Frydman, C. Gray, M. Hessel, and A. Rapaczynski, "When Does Privatization Work? The Impact of Private Ownership on Corporate Performance in the Transition Economies," *The Quarterly Journal of Economics* 114 (1999): 1153-1191. A good general literature review of privatization evaluations is W. Megginson and J. Netter, "From State to Market: A Survey of Empirical Studies on Privatization," *Journal of Economic Literature* 39 (2001): 321-389.

ရာနှုန်း ထက်လျော့) လို့ အာနိုး ဟာဘာဂျာ (Arnold Harberger) က သူ့ ရဲ့ ကျော်ကြားလှတဲ့ တွက်ချက်မှု မှာ ခန့်မှန်းခဲ့ပါတယ်။ လက်ဝါးကြီးအုပ် အခြေအနေ က ထိရောက်တဲ့ အဆင့် နဲ့ နှိုင်းယှဉ်လိုက်ရင် ထုတ်လုပ်မှု ကို လျော့ချပစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ လက်ဝါးကြီးအုပ်သူတွေ အသုံးမပြုတဲ့ အရင်းအမြစ်တွေ က စီးပွားရေး ရဲ့ တစ်နေရာရာ ကို ရောက်သွားပါတယ်။ ဆုံးရှုံးမှု က အသုံးပြုပုံ ၂ မျိုး ရဲ့ **မာဂျင်နယ် တန်ဖိုး**တွေ ခြားနားချက် ပါပဲ။

ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေကြောင့် ဖြစ်စေ၊ အစိုးရ ထုတ်လုပ်မှုကြောင့် ဖြစ်စေ တွက်ခြေကိုက်မှု ထိရောက်မှုသဘော အရ တစ်စတစ်စ များလာတဲ့ ဆုံးရှုံးမှု ဟာ ဒီ စီးပွားရေး ပညာရှင်တွေ ယုံကြည်တဲ့အတိုင်း၊ ပို ကြီးမားကောင်း ကြီးမားမှာပါ။ (ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ က မထိရောက်ဘူး လို့ စတစ်ဂလာ က ချေပပါတယ်။ ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ လိုက်နာရတဲ့ အုပ်စု က ထိန်းသိမ်းကြပ်မတ်သူ (regulator) ကို “ဆွဲဆောင်သိမ်းသွင်း” လိုက်လို့ပါပဲ။ အကြောင်းတစ်ကြောင်း ကတော့ ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ ရဲ့ နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ မြင့်မားတဲ့ ကိစ္စတွေ နဲ့ ပတ်သက်ပြီး သတင်းအချက်အလက် နဲ့ ဗဟုသုတ ကောင်းကောင်း ရှိသူတွေ က ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ ကို လိုက်နာရတဲ့ အဖွဲ့တွေ ဖြစ်တာကြောင့်ပါ။ နောက်အကြောင်းတစ်ကြောင်း ကတော့ အဲဒီ ထိန်းကျောင်းတဲ့ ရာထူး ကနေ အနားယူသွားတဲ့အခါ၊ ဒီ ထိန်းကျောင်းသူတွေ ဟာ အကျိုးများလှတဲ့ အလုပ်တွေ ကို ရကြတာကြောင့်ပါ။ ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ လိုက်နာရတဲ့ အဖွဲ့အစည်း ရဲ့ အမြတ် ကို ကန့်သတ်ရာမှာ ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ က မထိရောက်နိုင်ပေမဲ့ ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ က ပုံ တော်တော် ပျက်စေပါတယ် (highly distortionary)။ မကြာခင် နှစ်များ အတွင်း အခြားတစ်ဘက် က ပြဿနာတွေလည်း ရှိပါသေးတယ်။ ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ ချမှတ်ကြတဲ့ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ခံ ပုဂ္ဂိုလ်တွေ ဟာ အများကြိုက် မူဝါဒတွေ နောက် လိုက်ကြလေတော့ ဈေးနှုန်းတွေ ကို ချလိုက်ကြတာ ရှေ့ဆက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရအောင် မက်လုံး မရှိသလောက် အထိပါပဲ။³)

စီးပွားရေး ပညာရှင် အများစု ကတော့ ဒါ အပေါ် သံသယ ရှိနေတုံးပါပဲ။ သူတို့ က သဘာဝ လက်ဝါးကြီးအုပ်မှု အခြေအနေ ကနေ ဆုံးရှုံးမှု ပိုမိုကြီးမားတယ်လို့ မြင်ကြပါတယ်။ အကြောင်းရင်း တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကတော့ လုပ်ငန်း နယ်ပယ်ထဲ မှာ ရှိနေကြတဲ့ မန်နေဂျာတွေ ဟာ ဝင်ပြိုင်စရာ မရှိတဲ့အခါ (ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ အတိုင်း လုပ်မလုပ် ကြည့်တဲ့ တရားဝင် ထိန်းသိမ်းသူတွေ ရဲ့ အစစ်ဆေး ကို မခံကြရတဲ့အခါ) လျော့တိလျော့ရဲ့ လုပ်နိုင်စရာ ရှိလာပါတယ်။ အခြား တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း အကြောင်းကတော့ ပြိုင်ဆိုင်မှု မရှိတဲ့အခါ တီထွင်ဖို့ မက်လုံး က အကန့်အသတ် ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်သွားနိုင်တာကြောင့် ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီ အကြောင်းတွေကြောင့် ဖြစ်စေ၊ တခြားသော အကြောင်းတွေကြောင့် ဖြစ်စေ၊ သဘာဝ လက်ဝါးကြီးအုပ်မှု အခြေအနေ ကို ထိန်းချုပ်ထားတဲ့ ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ ဖြည့်ပစ်ရေး အပေါ် လူထု ထောက်ခံမှု က အကန့်အသတ် ရှိဆဲပါပဲ။ ဒါပေမဲ့ ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ ရဲ့ နယ်ပယ် အကျယ်အဝန်းကို

³ George Stigler, “Free Riders and Collective Action: An Appendix to Throries of Economic Regulation,” *Bell Journal of Economics and Management Science* 5 (Autumn 1974): 359-365; and “The Theory of Economic Regulation,” *Bell Journal Of Economics and Management Science* 2(Spring 1971): 3-21.

ကျဉ်းပစ်ဖို့တော့ စိတ်ဝင်စားမှု က ခုတိုင် ရှိနေကြပါတယ်။ အရင်တုန်း က အသိအမှတ်ပြုခဲ့တာ ထက်စာရင်၊ ပြိုင်ဆိုင်မှု သဘော က ဘောင်ချဲ့ရမှာ ကို ခု အသိအမှတ် ပြုလာကြပါပြီ။ ဥပမာ လက်ကိုင်ဖုန်း ဝန်ဆောင်မှု ကို ကုမ္ပဏီ အတော်များများ ပေးနေကြပါပြီ။ လျှပ်စစ် ဂျနရေတာတွေ အနမတဂ္ဂ ရှိလာပါပြီ။ တချို့ သဘာဝ လက်ဝါးကြီးအုပ် အခြေအနေတွေ ကတော့ ရှိဆဲပါပဲ။ ကြိုးလိုင်း တယ်လီဖုန်း ဝန်ဆောင်မှု ဒါမှမဟုတ် လျှပ်စစ် ကို ကုမ္ပဏီ တစ်ခုတည်းကပဲ အိမ်အများစု ကို ပေးနေဆဲပါ။ ကနေ့ အချိန်အခါမှာတော့ ယှဉ်ပြိုင်မှု က ရှင်သန်နိုင်တဲ့အခါ၊ ယှဉ်ပြိုင်မှု ရှိဖို့ သေချာစေအောင် ပြဌာန်းသတ်မှတ်ချက်တွေ ကို အလေးထား လုပ်ပါတယ်။ သဘာဝ လက်ဝါးကြီးအုပ် လုပ်ပိုင်ခွင့် ပါဝါ ကို ကစားပြီး၊ ပိုမို ထိန်းချုပ်နိုင်ဖို့ဖြစ်စေ၊ များများ ပြန်ရအောင် ဈေးနှုန်းတွေ ကို တင်လို့ဖြစ်စေ၊ သဘာဝ လက်ဝါးကြီးအုပ်မှု အခြေအနေထဲမှာ သူတို့ ရဲ့ လက်ဝါးကြီးအုပ် လုပ်ပိုင်ခွင့် ပါဝါ ကို အလွဲသုံးစား မပြုနိုင်ဖို့ စနစ် ရဲ့ အစိတ်အပိုင်းတွေ ကို ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ နဲ့ အလေးထား ဖော်ဆောင်ထားပါတယ်။ ၁၉၉၆ က လုပ်ခဲ့တဲ့ ဆက်သွယ်ရေး နဲ့ လျှပ်စစ် ဆိုင်ရာ အဓိက ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတွေ မှာ ဒီ အပြောင်းအလဲ အမြင်တွေ ကို ထင်ဟပ်ထားခဲ့တာပါ။

အစိုးရ ကျရှုံးမှုများ (Government Failures)

ဈေးကွက် ကျရှုံးမှုတွေကြောင့် ၁၉၃၀ ခုနှစ်များ နဲ့ ၁၉၆၀ ခုနှစ်များ အတွင်း ၊ ၁၉၇၀ ခုနှစ်များ နဲ့ ၁၉၈၀ ခုနှစ်များအတွင်း အစိုးရ အဓိက အစီအစဉ်တွေ နဲ့ ဆိုင်တဲ့ ကျင့်ထုံးပိုင်းတွေ ပေါ်ပေါက်ခဲ့ရပေမဲ့၊ အဲဒီ အစီအစဉ် တော်တော်များများ ရဲ့ ချို့ယွင်းချက်တွေကြောင့် စီးပွားရေး ပညာရှင်တွေ နဲ့ နိုင်ငံရေး သိပ္ပံပညာရှင်တွေ က အစိုးရ ကျရှုံးမှုတွေ ကို ထောက်လှမ်းစစ်ဆေး ခဲ့ကြပါတယ်။ ဘာ အခြေအနေ အောက်မှာ အစိုးရ အစီအစဉ်တွေ က ကောင်းကောင်း အလုပ်မဖြစ်တာလဲ။ အစိုးရ အစီအစဉ်တွေ ကျရှုံးရတာ ဟာ မတော်တဆ ဖြစ်ပျက်တာလား။ ဒါမှမဟုတ် အစိုးရ ဆောင်ရွက်ချက်တွေ မှာ တွဲပါလာတဲ့ သဘောဝ အတိုင်း ကြိုတင် ဟောကိန်းထုတ်နိုင်လောက်တဲ့ လမ်းကြောင်း ကို လိုက်တာလား။ အနာဂတ် မှာ အစီအစဉ် ဒီဇိုင်းနဲ့ ပတ်သက်ပြီး ယူနိုင်တဲ့ သင်ခန်းစာတွေ ရှိသလား။

ကျေညာထားတဲ့ ရည်မှန်းချက်တွေ ကို ပြီးမြောက်အောင် ဆောင်ရွက်တဲ့အခါ အစိုးရ ရဲ့ စနစ်ဆိုင်ရာ ကျရှုံးမှုတွေ မှာ အဓိက အကြောင်းရင်း ၄ ရပ် ရှိပါတယ်။ အစိုးရ မှာ သတင်းအချက်အလက် က အကန့်အသတ် ရှိတာ၊ သူ့ လုပ်ဆောင်ချက်တွေ အပေါ် ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍ က တုံ့ပြန်မှု အပေါ် အကန့်အသတ် ပဲ ထိန်းချုပ်နိုင်တာ၊ ဗျူရိုကရေစီ အပေါ် အကန့်အသတ် နဲ့ပဲ ထိန်းချုပ်နိုင်တာ၊ နဲ့ နိုင်ငံရေး ဖြစ်စဉ် က ပေးလိုက်တဲ့ အကန့်အသတ်တွေ ပဲ ဖြစ်ကြပါတယ်။

၁။ သတင်းအချက်အလက် အကန့်အသတ်။ ဆောင်ရွက်ချက် တော်တော်များများ ရဲ့ အကျိုးဆက်တွေ က ရှုပ်ထွေးပြီး၊ ရှေ့ ကို ကြိုမြင်ဖို့ ခက်ခဲပါတယ်။ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု အစီအစဉ် ကို ချမှတ်ပြီး၊ အဲဒီနောက် ကာလ မှာ အသုံးစားရိတ် ရုတ်ချည်း တက်သွားမှာ ကို အစိုးရ က ကြိုတင် မမျှော်မှန်း နိုင်ခဲ့ပါဘူး။ မကြာခဏ ဆိုသလိုပဲ၊ သူ လုပ်ချင်တာ ကို လုပ်ဖို့ လိုအပ်တဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေ အစိုးရ မှာ ရှိမနေပါဘူး။ ဥပမာ၊ မသန်စွမ်းသူတွေ ကို ကူညီသင့်တယ် ဆိုတာ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သဘောတူကောင်း တူနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အလုပ် လုပ်နိုင်တဲ့ သူတွေ ကတော့ ပြည်သူ့ စားရိတ် နဲ့

အချောင် မစီးသင့်ဘူး ဆိုတာလည်း သဘောတူနိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အစိုးရ ဘက် မှာ ရှိနေတဲ့ သတင်းအချက်အလက် အကန့်အသတ်အရ၊ ဘယ်သူ က တကယ် မသန်စွမ်းပြီး ဘယ်သူ က ဟန်ဆောင်နေတယ် ဆိုတာ ခွဲဖို့ အဟန့်အတား ဖြစ်သွားရပါတယ်။

၂။ ပုဂ္ဂလိက ဈေးကွက် က တုံ့ပြန်ပုံ အပေါ် အကန့်အသတ် နဲ့ ပဲ ထိန်းချုပ်နိုင်မှု။ ကိုယ့် လုပ်ခဲ့တာတွေ ရဲ့ အကျိုးဆက်တွေ ကို အကန့်အသတ် နဲ့ ပဲ အစိုးရ က ထိန်းချုပ်နိုင်တာပါ။ ဥပမာ အားဖြင့် စောစော က ကျွန်တော်တို့ ပြောခဲ့ပါတယ်။ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု အစီအစဉ် (Medicare program) ကို အစိုးရ က ချမှတ်ပြီးခဲ့တဲ့နောက် ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှု အသုံးစားရိတ် လျင်လျင်မြန်မြန် တက်သွားတာ ကို အစိုးရ က ကြို မမြင်နိုင်ခဲ့ဘူး ဆိုတဲ့ အကြောင်း။ အကြောင်းတစ်ခု ကတော့ အသုံးစားရိတ် တစ်ခုလုံး အဆင့် ကို အစိုးရ က တိုက်ရိုက် မထိန်းချုပ် နိုင်တာပါပဲ။ ဆေးရုံ က စောင့်ရှောက်မှု စားရိတ် နဲ့ ဆရာဝန်တွေ ရဲ့ ဝန်ဆောင်မှုတွေ အတွက် အစိုးရ က ဈေးနှုန်း သတ်မှတ်တဲ့အခါ၊ (လူနာ ဘယ်လောက် က - ဘာသာပြန်သူ) အသုံးပြုတဲ့ နှုန်း ကို အစိုးရ က ထိန်းချုပ်လို့ မရနိုင်ပါဘူး။ ဝန်ဆောင်မှုအတွက် အခပေး စနစ် အောက် မှာ ဘာ ဝန်ဆောင်မှု ကို ဘယ်လောက် ပေးမယ် ဆိုတာ .. ဆရာဝန်တွေ နဲ့ လူနာတွေ ကပဲ ဆုံးဖြတ်ကြတာကိုး။

အိမ်ငှါးခ ထိန်းချုပ်မှု နဲ့ လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေးဆိုင်ရာ ဈေးနှုန်း ပံ့ပိုးမှုများ - အစိုးရ ကျန်းမူ လက်တွေ့ ဖြစ်ရပ် လေ့လာချက်များ

ဝယ်လိုအား အလွန်အကျွံဖြစ်အောင် ဖန်တီးခြင်း

ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ် နဲ့ မဟာစီးပွားပျက်ကာလ (Great Depression) အလွန် နယူးယောက် မြို့ မှာ အိမ်ယာ မလုံမလောက် ဖြစ်ပါတယ်။ ဝယ်လိုအား ခြေလှမ်း ကို ရောင်းလိုအား က မလိုက်နိုင်တဲ့ အတွက် ဘယ် စီးပွားရေး ပညာရှင် က မဆို ဟောကိန်း ထုတ်နိုင်တဲ့အတိုင်း ဈေးတွေ တက်သွားပါလေရော။ အဲဒီ အောက်ခံ အင်အား ကို နိုင်ငံရေး အရ တုံ့ပြန်ပုံ က စဉ်းစား မထားခဲ့ပါဘူး။ ဥပဒေ ပြုသူတွေ က အိမ်ငှါးခ ထိန်းချုပ်ရေး ဥပဒေ ကို ပြဌာန်းလိုက်တဲ့အခါ၊ အဲဒါ ရဲ့ အကျိုးဆက် အပြည့်အဝ ကို သူတို့ ကြို မြင်နိုင်စွမ်း မရှိခဲ့ကြပါဘူး။ အိမ်ယာ ဈေးကွက် မှာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံတာ က ပြန်အရ နည်းသွားရင် ပို ရင်းဖို့ အခွင့်အလမ်း ကောင်းတဲ့ နေရာ ကို သွား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံကြမှာပါ။ ဒီ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတွေ ကပဲ အိမ်ခန်းတွေ မှာ ရင်းကြတာ မဟုတ်လား။ ဒီ အချက် ကို ဥပဒေပြုသူတွေ လှုံ့သွားကြပါတယ်။ (အိမ်ယာမြေ ဈေးကွက် မှာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ကျသွားတဲ့အတွက်ကြောင့် အိမ်ခန်းတွေ နည်းသွားခဲ့လို့ - ဘာသာပြန်သူ) အိမ်ခန်း ရောင်းလိုအား ကျဆင်းသွားပြီး၊ အိမ်ရှင်တွေ က ပေးတဲ့ ဝန်ဆောင်မှု အရည်အသွေး က ညံ့သွားမှာ ကို အိမ်ငှါးခ ထိန်းချုပ်ရေး အတွက် ဆော်သြကြသူတွေ က ကြို မမြင်နိုင်ခဲ့ကြပါဘူး။ အဲဒီလို ဝန်ဆောင်မှု ညံ့သွားတာ ကို ထိန်းချုပ်နိုင်ဖို့ အစိုးရ က ကြိုးစားပါတယ်။ အိမ်ရှင်တွေ လိုက်နာရမယ့် စံနှုန်းတွေ ချမှတ်ခြင်းအားဖြင့် ကြိုးစားတာပါ။ အဲဒီလို ကြိုးစားတာ က တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ပဲ အောင်မြင်တာပါ။ တကယ့် အဖြစ်မှာတော့ အငှါးအိမ်ယာ ရောင်းလိုအား ကျဆင်းတာ က ပို ဆိုးဝါးသွားပါတော့တယ်။ အိမ်ယာ အသစ်တွေ အတွက် အိမ်ငှါးခ ထိန်းချုပ်မှု ပြဌာန်း ဥပဒေ ကို ရုပ်သိမ်းတာ က လွဲလို့ ဒါ ကို ရပ်သွားအောင် မြို့တော် အစိုးရ လုပ်နိုင်တာ က အလွန် ကို နည်းလှပါတယ်။ နောက်ဆုံးတော့ ရုပ်သိမ်း ရတာပါပဲ။ ဒါပေမဲ့ အဆောက်အဦ ဟောင်းတွေ ကတော့ အိမ်ငှါးခ ထိန်းချုပ်မှု ဥပဒေ အောက် မှာ ဆက်ရှိနေဆဲပါ။ အငှါး အိမ်ယာ တော်တော်များများ က "အိမ်ငှါးခ တည်ငြိမ်ရေး" ဥပဒေ အောက် မှာ ဆက် ရှိနေကြဆဲပါပဲ။ အဲဒီ ဥပဒေ က အိမ်ငှါးခ တက်မှာ ကို ထိန်းချုပ်ထားပါတယ်။

ရောင်းလိုအား ကို အလွန်အကျွံ ဖန်တီးခြင်း

ဒုတိယ ကမ္ဘာစစ် အပြီး မှာ တော်တော်ကြီး ဆန် ပြတ်လပ်တာ ကို ဂျပန် နိုင်ငံ က တွေ့ကြုံရပါတယ်။ စားနပ်ရိက္ခာ လုံခြုံရေး ကို အာမခံနိုင်ဖို့ အစိုးရ က ဆန် ထုတ်လုပ်မှု နဲ့ ဈေးကွက်တင်ပို့မှု ကို ထိန်းချုပ်ခဲ့တာပါ။ ၁၉၄၅ အထိပါပဲ။ စီးပွားရေး ပညာရှင်တွေ က ရလဒ် ကို ကြို ဟောကိန်း ထုတ်နိုင်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ နိုင်ငံရေး ခေါင်းဆောင်တွေ ကတော့ ကြို မမြင်နိုင်ခဲ့ကြပါဘူး။ (ထိန်းချုပ်မှု အစီအစဉ် မှာ) ပေးထားတဲ့ မက်လုံး ကို တုံ့ပြန်တဲ့အနေနဲ့ လယ်သမားတွေ က အပိုအလျှံ ထွက်အောင် လုပ်ကြတာပေါ့။ ဒါပေမဲ့ လူ တစ်ယောက်ချင်း ဆန် စားသုံးမှု ကတော့ ရုတ်တရက် ကျသွားခဲ့တာပါ။ ဈေးတွေ က တက်သွားတာကြောင့်ရော၊ ဆန် အပြင် အခြား စားစရာ ကို ပါ စားလာတာကြောင့်ရော ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီ ဆန်အလျှံပယ် ပေါများ လာတာ ကို တုံ့ပြန်ရာမှာ ဈေးနှုန်း ပံ့ပိုးထားတာတွေ (အနည်းဆုံး ဈေး ကို အစိုးရ က သတ်မှတ် အာမခံထားပေးတာမျိုး) ကို ဖြတ်တောက်ဖို့ မလုပ်ပါဘူး။ လယ်သမားတွေ ရဲ့ နိုင်ငံရေး ထောက်ခံမှု အခြေခံ နယ်ပယ် မှာ ထောက်ခံမှု ကျဆင်းသွားနိုင်တာကြောင့်ပါပဲ။ (ဈေးနှုန်း ပံ့ပိုးမှု ဆိုတာ ရောင်းလိုအား၊ ဝယ်လိုအား သဘောအရ မဟုတ်ဘဲ၊ အစိုးရ က သူ ဖြစ်စေချင်တဲ့ ဈေးနှုန်း ဖြစ်အောင် လုပ်တာဖြစ်ပါတယ်။ အစိုးရ က ဝယ်တာလည်း ဖြစ်ချင် ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ တခြား နည်းလမ်း နဲ့ ကြိုးစားတာလည်း ဖြစ်နိုင်ပါတယ်။ - ဘာသာပြန်သူ) ဒီအစား ဆန် အထွက် ကို လျှော့ချပြီး၊ ဆန်ဈေး အမြင့် မှာ ထိန်းထားနိုင်အောင် အစိုးရ က လုပ်ပါတယ်။ ၁၉၇၀ ခုနှစ် မှာ ဂန်တန် စိုက်ဧက လျှော့ချရေး မူဝါဒ ကို အစိုးရ က စပါတယ်။ စပါး ကို မစိုက်ရင်၊ ဒါမှမဟုတ် ဂျုံ၊ ပဲပုတ် လို တခြား သီးနှံ ကို ပြောင်းစိုက်ရင် အစိုးရ က လယ်သမား ကို ပိုက်ဆံ ထောက်ပံ့ပါတယ်။ (ဆန်စပါး ၄၀% ဟာ ဧက လျှော့ချရေး အစီအစဉ် ထဲ မှာ ယခု ရှိသွားပါတယ်။) စပါး ထုတ်လုပ်မှုကတော့ ကျသွားပါရဲ့။ ဒါပေမဲ့ နှစ်ရှည်လများ ပိုလျှံနေခဲ့တာကတော့ ရှိမြဲပါပဲ။ အစိုးရ က အဲဒီ ဆန်တွေ ကို တိရွှာစွာ အစာ နဲ့ စားနပ်ရိက္ခာ အကူအညီပေးရေး အတွက် ဝယ်ပါတယ်။ ဆန်ဈေးကတော့ ဆက်လက် မြင့်မားနေဆဲပါပဲ။ ဒီ မြင့်မားနေတဲ့ နှုန်း ဖြစ်ဖို့ အခွန်ထမ်းပြည်သူတွေ၊ စားသုံးသူတွေ နဲ့ ဆန် ပြည်ပ ပို့သူတွေ က အကုန်အကျ ခံရတဲ့ သဘောပါပဲ။ စိုက်ဧက လျှော့ချရေး အစီအစဉ် က စုပေါင်းလိုက်ရင် ယန်း ၇ ထရီလီယံ (အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၈၀ ဘီလီယံ) တန်ဖိုး ရှိပါတယ်။ ဝင်ငွေ ထောက်ပံ့မှု စားရိတ် မပါသေးပါဘူး။ ဂျပန် မှာ ဆန်ဈေး က ကမ္ဘာ့ ဆန်ဈေးထက် မြင့်မားသွားပါတယ်။ အပြင် က သွင်းပြီး မပြိုင်နိုင်အောင် အကောက်ခွန် နှုန်းထား ကို ၇၇၈ ရာနှုန်း သတ်မှတ်ခဲ့တာပါ။ အစိုးရ မက်လုံး က တွက်ခြေကိုက် ထိရောက်အောင် မလုပ်နိုင်တဲ့ အချိန်ပိုင်း လယ်သမားတွေ ပေါ်လာအောင်လည်း အားပေးသလို ဖြစ်ခဲ့ပါရဲ့။ ထုတ်လုပ်မှု စားရိတ် ကြီးလာတာ ကို ကာဖို့ အချိန်ပြည့် လုပ်တဲ့ လယ်သမားတွေ ဟာ (အဲဒီ အချိန်ပိုင်း လယ်သမားတွေကြောင့်) သူတို့ စိုက်ပျိုးရေး ကို မချဲ့နိုင်တော့ပါဘူး။ အစိုးရ က ခု အခါမှာတော့ အဲဒီ ထုတ်လုပ်ရေး ချိန်ညှိမှု အစီအစဉ် ကို စွန့်လွှတ်လိုက်ပြီး၊ အချိန်ပြည့် လယ်သမားတွေ ကိုပဲ ဝင်ငွေ ထောက်ပံ့ဖို့ အလေးထား ဆောင်ရွက်နေပါတယ်။

၃။ ဗျူရှိုက်ရေစီ အပေါ် အကန့်အသတ် နဲ့ ပဲ ထိန်းချုပ်နိုင်မှု။ လွှတ်တော် နဲ့ ပြည်နယ်တွေ က ဥပဒေတွေ ကို ဒီဇိုင်း လုပ်ကြတာပါ။ အစိုးရ ဌာနတွေ ကို အကောင်အထည် ဖော်ဖို့ လုပ်ပိုင်ခွင့် လွှဲလိုက်ပါတယ်။ အသေးစိတ် ပြဌာန်းချက်တွေ ကို ရေးရာမှာ ဌာနတစ်ခု က အချိန် အတော်အတန် သုံးပါလိမ့်မယ်။ ဥပဒေ ရဲ့ သက်ရောက်မှုတွေ ကို အဆုံးအဖြတ် ပေးတာ က အဲဒီ ပြဌာန်းချက်တွေ ကို ဘယ်လို ချမှတ်ထားသလဲ ဆိုတာပါ။ အဲဒီ ပြဌာန်းချက်တွေ လိုက်နာအောင် လုပ်ဖို့ ကလည်း ဌာန ကပဲ တာဝန် ယူရတာပါ။ ဥပမာ အားဖြင့် လွှတ်တော် က ပတ်ဝန်းကျင် ကာကွယ်ရေး ဥပဒေ ကို လွှတ်တော် က အတည်ပြု ချမှတ်လိုက်တဲ့အခါ၊ သူ ရည်ရွယ်ချက် က ရှင်းပါတယ်။ လုပ်ငန်းတွေကြောင့် ပတ်ဝန်းကျင် ကို မထိခိုက်တာ သေချာစေဖို့ ဖြစ်ပါတယ်။ မတူတဲ့ လုပ်ငန်း အလိုက် ပတ်ဝန်းကျင် ကို ထိခိုက်မှု လက်ခံနိုင်တဲ့ အဆင့် ကို ဆုံးဖြတ်တာလို နည်းနာပိုင်း ဆိုင်ရာ အသေးစိတ် လုပ်ဖို့ တာဝန်ပေးလိုက်ရတာ က ပတ်ဝန်းကျင် ကာကွယ်ရေး ဌာန (Environmental Protection Agency – EPA) ကို ပါ။ သမ္မတ ဂျော့ချ် ဘုရ် လက်ထက် က အီးပီအေ ဟာ ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ ကို သတ်မှတ်ရာမှာ၊ လိုက်နာအောင် ဆောင်ရွက်ရာမှာ လျော့ရဲခွဲလေသလား ဒီလိုနဲ့ လွှတ်တော် ရဲ့ ရည်ရွယ်ချက်တွေ ကို ပူးသတ် သွားခွဲလေသလား လို့ အငြင်းပွားဖွယ်တွေ ရှိခဲ့ပေတာပေါ့။ အီးပီအေ ရဲ့ ပြဌာန်းချက်တွေ နဲ့ ပတ်သက်ပြီး ရန် အပွားရဆုံး ၂ ခု ရှိပါတယ်။ တစ်ခုကတော့ သောက်ရေ ထဲ က အာဆင်းနစ် အဆိပ် ပါဝင်မှု ခွင့်ပြုနှုန်း စံ ကို အဆုံးသတ် ဆုံးဖြတ်ဖို့ ပျက်ကွက်တာပါ။ နောက်တစ်ခု ကတော့ လေထု သန့်ရှင်းရေး ဥပဒေ (Clean Air Act) ကို လိုက်နာအောင် လုပ်ရာမှာ အားနည်းတာပါ။ အထူးသဖြင့် နှစ်ချို့ လျှပ်စစ် ဓာတ်အားပေး စက်ရုံ တွေ ရဲ့ ချိုးဖောက်မှုတွေ ကို ကိုင်တွယ်ရာမှာ ဖြစ်ပါတယ်။

ကိစ္စတော်တော်များများ မှာတော့ လွှတ်တော် ရဲ့ ရည်ရွယ်ချက် ကို မဖော်ဆောင်နိုင်တာ က သေချာ စဉ်းစား လုပ်ဆောင်တာ တော့ မဟုတ်ပါဘူး။ လွှတ်တော် ရဲ့ ရည်ရွယ်ချက်တွေ ကို က ဝေဝါးနေတာ ရဲ့ ရလဒ် ဖြစ်ပါတယ်။ တခြား ကိစ္စတွေ မှာတော့ လွှတ်တော် ရဲ့ ရည်ရွယ်ချက်တွေ ကို ဖော်ဆောင်ရာမှာ အရာရှိတွေ အတွက် သင့်သင့် လျောက်ပတ်တဲ့ မက်လုံး ကင်းမဲ့လို့ပါ။ ဥပမာ၊ အနာဂတ် အလုပ် ထောင့် က ပြောရရင်၊ လုပ်ငန်းတွေ ကို ထိန်းကျောင်းစောင့်ကြည့်နေကြရတဲ့ အရာရှိတွေ အတွက် စားသုံးသူ ပြည်သူတွေ ရဲ့ အကျိုးစီးပွား နောက်ကို လိုက်တာထက် အဲဒီ လုပ်ငန်း နယ်ပယ် က ကျေနပ်မှ အကျိုးကျေးဇူး ပို ရနိုင်တာကြောင့် ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်မှာပါ။

၄။ နိုင်ငံရေး ဖြစ်စဉ်ကြောင့် ဖြစ်ရတဲ့ အကန့်အသတ်များ။ ကိုယ်လုပ်နိုင်ခြေများတဲ့ အလုပ် အားလုံး ရဲ့ အကျိုးဆက်တွေ ကို အစိုးရတွေ က စင်းလုံးချော သိတယ် ဆိုရင်တောင်၊ အဲဒီလို လုပ်ဖို့ ဆုံးဖြတ်ရာမှာ ဖြတ်သန်းရတဲ့ နိုင်ငံရေး ဖြစ်စဉ်တွေကြောင့် အခက်အခဲတွေ ဖြစ်ပေါ်လာပြန်ပါတယ်။ ဥပမာ၊ လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်တွေ အတွက် အထူး အကျိုးစီးပွား အုပ်စုတွေ ရဲ့ အကျိုးအတွက် လုပ်ရတာ က မက်လုံး ရှိနေပါတယ်။ စားရိတ်ကြီး ကြီးလာနေတဲ့ မဲဆွယ်ပွဲတွေ အတွက် ရံပုံငွေ ရှာရတာနဲ့တင် မက်လုံး က ရှိနေတာပါ။ မဲပေးမယ့် ပြည်သူကလည်း ရှုပ်ထွေးလှတဲ့ ပြဿနာတွေ အတွက် ရိုးရှင်းတဲ့ အဖြေ ကို ခုံခံမင် ရှိလှပေတာပေါ့။ ဆင်းရဲမှု ကို အဆုံးအဖြတ်ပေးတဲ့ ရောထွေး အကြောင်းရင်းတွေ

အပေါ် သူတို့ ရဲ့ နားလည်ချက် က အကန့်အသတ် ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်နေမှာပါ။ ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍ နဲ့ အများပြည်သူဆိုင်ရာ ကဏ္ဍကြား နိုင်ငံရေး သမားတွေ နဲ့ ဗျူရိုကရက်တွေ က စပ်ကြောင်းမဲ့ ပျံ့နှံ့ ရွေ့ရှားနေ ကြတာပါ။ အဲဒီ ကဏ္ဍ ၂ ခု ကြား မှာ တံခါးပေါက် ရှိပေမဲ့ အဲဒီ တံခါး က ပတ်ချာလည် တံခါးဖြစ်ပါတယ်။ သူတို့ ဖြတ်သွားကြတဲ့ အဲဒီ ပတ်ချာလည် တံခါးပေါက်ကြီး က အကျိုးစီးပွားချင်း ထိပ်တိုက်တွေ တဲ့ အဖြစ်တွေ (conflict of interest) ကို ဖန်တီးပေးနေပါတယ်။ (အကျိုးစီးပွားချင်း ထိပ်တိုက်တွေတယ် ဆိုတာ လူ ၂ ယောက် အဖွဲ့ ၂ ဖွဲ့ ကြား ရည်ရွယ်ချက်တွေ နဲ့ စိုးရိမ်တာတွေ က ပဋိပက္ခ သဘောဆောင်တာ ဒါမှမဟုတ် လူတစ်ယောက်တည်း မှာ ကိုပဲ ပြည်သူ ဘက် က အကျိုးစီးပွား ကြည့်ရမယ့် သဘော နဲ့ ပုဂ္ဂလိက ဘက် က အကျိုးစီးပွား ကြည့်ရမယ့် သဘော ၂ ခုလုံး အရာရှိ တစ်ယောက်ထည်းမှာပဲ လာ ထိပ်တိုက်တွေနေတာမျိုး - ဘာသာပြန်သူ) အရာထမ်း အမှုထမ်းတွေ မှာလည်း သူတို့ လာခဲ့တဲ့ နောက်ခံ ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍ ရှိတတ်ပါတယ်။ ဝန်ထမ်းဘဝ က အငြိမ်းစား ယူသွားပြီဆိုရင်လည်း အဲဒီ ပုဂ္ဂလိက နယ်ပယ် ကို သူတို့ က ပြန်သွားဖို့ များပါတယ်။ (အရာရှိ ရဲ့ မိဘတွေ က စီးပွားရေး သမားတွေ ဖြစ်နေလို့ အဲဒီ နောက်ခံ မှာ ကြီးလာတာမျိုး။ အလုပ် က ထွက်တော့ မိဘ လက်ငုတ် လုပ်ငန်းနယ်ပယ် ကို ပြန်သွားတာမျိုး။ - ဘာသာပြန်သူ) မကြာခဏ ဆိုသလိုပဲ၊ ပြည်သူ့ ဝန်ထမ်း ဖြစ်တဲ့အခါ၊ အဲဒီ ပုဂ္ဂလိက အကျိုးစီးပွားတွေ အတွက် အမှု ထမ်းပေးနေသယောင် ဖြစ်တတ်ပါတယ်။

ရှိကာဂို တက္ကသိုလ် မှာ ရှိနေတုံး က လွတ်လပ်တဲ့ ဈေးကွက် အယူအဆ အတွက် ဆော်ဩ ခဲ့တဲ့အတွက် လူသိအများဆုံး ဖြစ်ခဲ့တဲ့၊ နိဘယ် စီးပွားရေး ပညာဆရာ မီလ်တန် ဖရီးမင်းန် Milton Friedman လို၊ စီးပွားရေး မှာ အစိုးရ ဝင်ရောက် ဆောင်ရွက်တာ ကို ဝေဖန်ကြသူတွေ က အစိုးရ ကျရှုံး ရတဲ့ အကြောင်းရင်း ၄ ရပ် ဟာ လုံလုံလောက်လောက်ကြီး ကို အရေးကြီးတယ်လို့ ယုံကြည်ကြပါတယ်။ ဒါကြောင့် အထောက်အထား အရဖြစ်စေ၊ စွပ်စွဲချက် သဘော အရ ဖြစ်စေ၊ ပြောကြတဲ့ ဈေးကွက် ရဲ့ ချို့ယွင်းချက်တွေ ကို မကုစားမိအောင် အစိုးရတွေ ဟာ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ချုပ်တီးသင့်တယ်လို့ ဆိုကြပေတာပေါ့။ ဒါပေမဲ့ တိုင်းပြည် အများစု ကတော့ အများပြည်သူဆိုင်ရာ ကဏ္ဍ ရဲ့ စွမ်းဆောင်နိုင်ရည် ကို တက်စေမယ့် နိုင်ငံရေး ဖြစ်စဉ်တွေ အတိုင်း ဆောင်ရွက်ကြအောင် ဆင်ထားကြပါတယ်။ ဒီမိုကရေစီ စနစ် ကို လွှမ်းမိုးထားတဲ့ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း နဲ့ ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ ကို လိုက်နာတဲ့ နိုင်ငံရေး ဖြစ်စဉ်တွေ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီ ဖြစ်စဉ်တွေ က "အစိုးရ ကျရှုံးမှု" ကြောင့် ဖြစ်လာတဲ့ ပြဿနာတွေ ကို အနည်းဆုံး လျော့ပါးစေနိုင်ပါတယ်။

အစိုးရ နဲ့ ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍ တွင် တွက်ခြေကိုက် ထိရောက်မှု ကို နှိုင်းယှဉ်ခြင်း

သတင်းမီဒီယာတွေ ကို ကြည့်နေတဲ့ သူတစ်ယောက် ဟာ အစိုးရ ရဲ့ တွက်ခြေမကိုက် မထိရောက်မှု ဇာတ်လမ်းတွေ ကို တွေ့ရမှာပါ။ မကြာခဏ ဆိုသလို ဒေါ်လာ ၁၀၀၀၀ တန် အိမ်သာ ထိုင်ခုံ၊ ဒေါ်လာ ၄၀၀ တန် တူ နဲ့ အလားတူ ဝယ်ယူမှု မူဝါဒ တလွဲတွေ ကို ကိုးကားတာ တွေ့ရပါလိမ့်မယ်။ ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍ ကလည်း အလားတူ သတင်းတွေ ပေးပါတယ်။ စီးကရက် ကုမ္ပဏီတွေ က မီးခိုးမထွက်၊ စိတ်ချရတဲ့ စီးကရက်တွေ ဖန်တီးဖို့ စူးစမ်းရှာဖွေနေတဲ့ သတင်းမျိုးလိုပေါ့။

တချိုးသားလုံး ဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်နိုင်မှု ပြန်လည် သုံးသပ်ချက်

အစိုးရ ရဲ့ ကုန်ရက်ကြီးမနပ် မထိရောက်မှု ပြဿနာ၊ အထူးသဖြင့် ဝယ်ယူရေး နဲ့ ဝန်ထမ်းရေးရာ မူဝါဒတွေ ဟာ ဒုတိယ သမ္မတ အယ်ဂိုး ရဲ့ ညွှန်ကြားမှု အောက် မှာ အဓိက ပြန်လည် သုံးသပ်မယ့် အကြောင်းရပ်တွေ ဖြစ်ပါတယ်။ အစီရင်ခံစာ ကို ၁၉၉၃ မှာ ထုတ်ပြန်ပါတယ်။ အစိုးရ ကို ပြန်လည် ဆန်းသစ် တီထွင်ရေး ဖြစ်စဉ် ထဲ မှာ ဝယ်ယူရေး နဲ့ ဝန်ထမ်းရေးရာ မူဝါဒတွေ ကို ပြန်လည် ချမှတ်ရေး က အဲဒီ အစီရင်ခံစာ ရဲ့ အခြေခံ အကြောင်းအရာပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အစီရင်ခံစာ က စွမ်းဆောင်နိုင်မှု တိုင်းတာချက်တွေ (performance measures)၊ ဈေးကွက် မက်လုံး ကို ပိုမို အသုံးပြုရေး နဲ့ အရောင်းအဝယ် ဆန်ဆန် ဝယ်ယူရေး ကျင့်စဉ်တွေ အပေါ် ပိုပြီး မီခို အလုပ်လုပ်ဖို့ အလေးထား ပြောပါတယ်။

ကျွန်တော်တို့ အစိုးရ က လက်ဝါးကြီးအုပ် ရှုပ်ထွေးတဲ့ အခြေအနေ တစ်စု အပေါ်မှာ တည်ဆောက်ထားတာပါ။ မန်နေဂျာတွေ နဲ့ အမှုထမ်းတွေ ကို မက်လုံး ရဲ့ ဩဇာအင်အား နဲ့ မတွေ့ရလေအောင် ကာ ထားခဲ့ပါတယ်။ ဈေးကွက် ရဲ့ အပြန်အလှန် သက်ရောက်အားတွေ ကို အစိုးရ လုပ်ငန်းခွင် ထဲ ထည့်သွင်းပြီး၊ ဖောက်သည် ပထမ ဖြစ်အောင် အစိုးရ ကို ကျွန်တော်တို့ လုပ်ဆောင်ကြရပါမယ်။ လက်ဝါးကြီးအုပ်မှု ကို အကောင်းဆုံး ကိုင်တွယ် နိုင်တာကတော့ အပြိုင်အဆိုင် ထဲ ချပေးလိုက်တာပါပဲ။

အစီရင်ခံစာ ရဲ့ တစ်နေရာ မှာတော့ “ယှဉ်ပြိုင်ခြင်း ဟာ အစိုးရ ဌာနတွေ ကို တိုးတက်အောင် လုပ်ဖို့ မှ တပါး အခြား မရှိ ဖြစ်အောင် လုပ်ပေးပါလိမ့်မယ်” လို့ ပြောထားပါတယ်။

ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍ ကို သူ့ဘာသာ “ပြန်လည် တီထွင်” လာအောင် ပြိုင်ဆိုင်ခြင်း က လုပ်ပေးဖို့ လုံလောက် ပါတယ်။ သူလုပ်နေတာ ကို ပိုကောင်းပြီး ပိုတွက်ခြေကိုက် ထိရောက်တဲ့ နည်းလမ်းတွေ ကို ရှာဖွေအောင် လည်း လုပ်ပေးဖို့ လုံလောက်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အစိုးရ ကို ပြန်လည် တီထွင်အောင် မက်လုံး ပေးနိုင်တာ ကတော့ အင်မတန် ကြီးမားလှတဲ့ အစိုးရ လိုငွေ အပါအဝင် နိုင်ငံရေး ဖိအားပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ မကြာခဏ ဆိုသလိုပဲ အောင်မြင်ဖို့အတွက် ပြန်လည် တီထွင်ရေး ဖြစ်စဉ် မဖြစ်အောင် ဟန့်တား ကတော့ အထူး အကျိုးစီးပွားရှာ အုပ်စုတွေ (special interest groups) ရဲ့ နိုင်ငံရေး ဖိအားပါပဲ။ ဒီအတွက် ဥပမာတွေ အများကြီး ရှိပါတယ်။ အသား စစ်ဆေး ဖို့ တာဝန် ကို အစိုးရ က ယူခဲ့တာ နှစ်ပေါင်း ရာချီ ရှိခဲ့ပါပြီ။ သူတို့ စားနေတဲ့ အသားတွေ က စိတ်ချရ မရ အမေရိကန်တွေ က သိချင်ပါတယ်။ ရှိကာပို အသားဈေးကွက် ကို အပ်တန် ဆင်ကလဲယား က (The Jungle) ဝတ္ထု ထဲမှာ ကွက်ကွက်ကွင်းကွင်း ရေးချယ်ပြီးတဲ့နောက်

အစိုးရ ရဲ့ (အင်စပက်တော်) စစ်ဆေးရေး အရာရှိ စနစ် ကို ထူထောင်လိုက်တဲ့အခါ၊ ဖြစ်လာတဲ့ စနစ် က အမြင် စစ်ဆေးခြင်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အသား က ပုပ်တဲ့ ပုံ ပေါက်နေသလား။ ကနေ့ အချိန်အခါ မှာတော့ မျက်စိ နဲ့ မမြင် နိုင်တဲ့ ပိုးမွှားတွေ (microbes) ကနေ ပြဿနာ အများစု က ဖြစ်ပေါ်လာတယ် ဆိုတာ ကျွန်တော်တို့ သိကြပါတယ်။ အဲဒီ ပိုးမွှားလေးတွေ ကို ရှာဖွေ ကိုင်တွယ်နိုင်မယ့် တိုးတက်တဲ့ နည်းလမ်းတွေ ရှိပါတယ်။ သက်သက်သာသာ နဲ့ ပို ကောင်းကောင်း လုပ်နိုင်တဲ့ စနစ် ရှိနေပေမဲ့ - အဲဒီ အလုပ်တွေ ကို ပုဂ္ဂလိက လုပ်ငန်းတွေ က လုပ်လည်း လုပ်နိုင် အဆင်သင့်လည်း ရှိပါလျက်နဲ့ - အသား စစ်ဆေးရေး အရာရှိများ သမဂ္ဂ က သူတို့ အလုပ်တွေ ပျောက်သွားမှာ ကို စိုးရိမ်ကြသလို၊ နိုင်ငံရေး သမားတွေ ကလည်း သမဂ္ဂ က လန့်စရာ ကောင်းလောက်အောင် စည်းရုံးဆန့်ကျင်ရေးတွေ ဆင်နွှဲလာမှာ ကို စိုးရိမ်တဲ့အတွက်၊ တွက်ခြေမကိုက် မထိရောက်တဲ့ အမြင် နဲ့ စစ်ဆေးရေး စနစ် က ဆက်လက် အသက် ရှင်နေပေရဲ့။

အမေရိကန် နိုင်ငံ ရဲ့ ငွေကြေး ကဏ္ဍကြောင့် ဖြစ်ခဲ့ရတဲ့ အရင်းအမြစ်တွေ တလွဲ ချထားပုံ က အကျပ်အတည်း မတိုင်နှစ်ပေါင်းများစွာ အင်မတန် ကို ကြီးမားလှပါတယ်။ ဒီ ကဏ္ဍကြောင့် ဖြစ်လာရတဲ့ အကျပ်အတည်း ရဲ့ တန်ဖိုး က ထရီလီယံ ပေါင်းများစွာ ရှိမှာပါ။ အစိုးရ ကဏ္ဍတစ်ရပ်လုံး က ဖြုန်းခဲ့တဲ့ ဘယ် "အလဟဿ" ထက်မဆို ကြီးမားပေတာပေါ့။

အစိုးရ နဲ့ ပုဂ္ဂလိက လုပ်ငန်းတွေ ရဲ့ တွက်ခြေမကိုက် ထိရောက်မှု ကို နှိုင်းယှဉ်ဖို့ က တကယ့် ကို ခက်လှပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ သူတို့ က မတူတဲ့ အပိုင်းတွေ မှာ အလုပ် လုပ်နေကြပြီး၊ မတူတဲ့ အဟန့်အတားတွေ ရင်ဆိုင် နေကြရလို့ပါ။ အစိုးရ စာတိုက်တွေ ဟာ တိုင်းပြည် ရဲ့ နေရာတိုင်း ကို ဝန်ဆောင်မှု ပေးဖို့ ဝတ္တရား ရှိနေပါတယ်။ ပုဂ္ဂလိက စာပို့ လုပ်ငန်း ကတော့ အမြတ် အများဆုံး ရနိုင်မယ့် နေရာ ကို ရွေးချယ် ဝန်ဆောင်မှု ပေးနိုင်လို့ပါ။ သူတို့ က ပညာရေး လို တူတဲ့ ဝန်ဆောင်မှု ပစ္စည်း ကို ထုတ်လုပ်ကြတယ် ဆိုရင်လည်း သွင်းအားစု (ကျောင်းသားတွေ ရဲ့ အရည်အသွေး) နဲ့ ထုတ်အားစု ၂ ခု ကို တိုင်းတာဖို့ ခက်လှပါတယ်။ (ထုတ်အားစု ဆိုရာမှာ စာမေးပွဲတွေ ကလည်း ကျောင်းသားတွေ ရဲ့ အောင်မြင်မှု ဘက် တချို့ ကိုပဲ ထင်ဟပ် ဖမ်းမိတာပါ။ အစိုးရ ကျောင်းရေး၊ ပုဂ္ဂလိက ကျောင်းပါ မြှင့်တင်ကြဖို့ ကြိုးစားနေကြပေမဲ့ ဖန်တီးနိုင်စွမ်း၊ အသိုက်အဝန်း တစ်ရပ် ရဲ့ အဖွဲ့ဝင် ဒါမှမဟုတ် နိုင်ငံသား တန်ဖိုးများ (citizen values) တွေ က စာမေးပွဲတွေ ထဲ မှာ မပါ ပါဘူး။) ရလဒ် ကတော့ အစိုးရ ဟာ တွက်ခြေမကိုက် မထိရောက် ဆိုတဲ့ ခိုင်မာတဲ့ အထောက်အထား က ထွက်မလာပါဘူး။

အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု နဲ့ နိုင်ငံရပ်ခြား တိုင်းပြည်တွေ မှာ ရနိုင်တဲ့ အထောက်အထားတွေ ရဲ့ အချိန်စီးပုံ အရတော့ အစိုးရ လုပ်ငန်းတွေ က ပုဂ္ဂလိက လုပ်ငန်းတွေလောက် တွက်ခြေမကိုက် ထိရောက်မှု မရှိပါဘူး လို့ ပြသနေပေမဲ့၊ တချို့ အထောက်အထားတွေ က အဲသလို မဟုတ်ပြန်ဘူး လို့ ပြနေပြန်ပါတယ်။ ပြင်သစ်တွေ စီမံခန့်ခွဲတဲ့ အစိုးရ လုပ်ငန်းတွေ က တွက်ခြေမကိုက် ထိရောက်မှု မှာ လေ့လာရတဲ့ ပုံစံ (မော်ဒယ်) အဖြစ် နှစ်ပေါင်းများစွာ ယူဆခဲ့ကြတာပါ။ ပမာအားဖြင့် ပြင်သစ် လျှပ်စစ် ကုမ္ပဏီ က ညူကလီယာ လျှပ်စစ် စက်ရုံ ကို ဒီဇိုင်း တစ်မျိုးတည်း ထုတ်ခဲ့ပြီး၊ တိုင်းပြည် အနှံ့ အဲဒီ ပုံစံ ကို ကူးခဲ့ကြပါတယ်။ ဒီဇိုင်းမျိုးစုံ နဲ့ အမေရိကန် ညူကလီယာ လျှပ်စစ် စက်ရုံတွေ ထက် ကုန်ကျစားရိတ် အရေးပါပါ လျော့နည်းပါတယ်။ အမေရိကန်

ပြည်ထောင်စု ထဲမှာ ပြည်နယ် အစိုးရ ရောင်းတဲ့ အရက်ဆိုင်တွေ မှာ ဈေးနှုန်း က ပုဂ္ဂလိက လက်လီဆိုင်တွေ ထက် ၄ % ကနေ ၁၁% အထိ သက်သာပါတယ်။ လူမှု ဖူလုံရေး အုပ်ချုပ် စီမံရေး စားရိတ်စားခ က ပေးလိုက်တဲ့ ခံစားခွင့်တွေ ရဲ့ ၁ % အောက် လျော့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ပုဂ္ဂလိက အာမခံ ကုမ္ပဏီတွေ ဟာ အုပ်ချုပ် စီမံ စားရိတ် နဲ့ အရောင်းစားရိတ်တွေ အတွက် ပေးလိုက်တဲ့ ခံစားခွင့်တွေ ရဲ့ ၃၀% ကနေ ၄၀ % အထိ ကုန်ကျတာပါ။

ဝန်ခံရရင်တော့ အုပ်ချုပ် စီမံ နေကြတဲ့ အစိုးရ ဝန်ထမ်း တော်တော်များများ ရဲ့ ထုတ်လုပ်စွမ်းအား (productivity) ကို တိုင်းတာဖို့ ခက်ပါတယ်။ သူတို့ အလုပ် ရဲ့ ထုတ်အားစု (output) ကို ကောင်းကောင်း တိုင်းတာနိုင်တာ မရှိပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ သွယ်ဝိုက် အညွှန်းကိန်းတွေ တော့ ရှိပါတယ်။ ၁၉၉၂ ကတည်းက အမေရိကန် က အစိုးရ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းတွေ ရဲ့ အရေအတွက် ကို သိသိသာသာကြီး ချပစ် လိုက်တာ ၁၉၆၀ ခုနှစ်များ အတွင်း က အရေအတွက် အထိ ရောက်သွားပါတယ်။ အရပ်ဘက် အလုပ်လုပ်နိုင်တဲ့ အင်အား (civilian labor force) ရဲ့ ရာနှုန်း အရ ၁၉၃၀ ခုနှစ်များ ရဲ့ အစောပိုင်း ကာလ အထိ ရောက်သွားပါတယ်။ အဲဒီ ကာလမှာပဲ၊ အစိုးရ ဝန်ဆောင်မှု ကလည်း ကြီးကြီးမားမား ကို တိုးတက်လာခဲ့သလို၊ ဝန်ဆောင်မှု ပေးနိုင်တဲ့ လူဦးရေ ကလည်း တိုးများ လာခဲ့တာပါ။ ဒါ က ညွှန်းဆိုတာကတော့ ထုတ်လုပ်နိုင်အား တက်လာတယ် ဆိုတာပါပဲ။

ယေဘုယျ နိဂုံးချုပ်ချက် ထုတ်ဖို့ ဘယ်လောက် ခက်တယ် ဆိုတာ ကို အမေရိကန် စာတိုက် ဝန်ဆောင်မှု က ဥပမာ အဖြစ် ပြပါတယ်။ တစ်ညတာ အရောက်ဖို့ နဲ့ ပါဆယ် ပို့တာလို တိုက်ရိုက် ပြိုင်ကြရတဲ့ နယ်ပယ် မှာတော့ မကြခင် ဆယ်စုနှစ်တွေ တုံး က စာတိုက် ဝန်ဆောင်မှု က ကောင်းကောင်း မယှဉ်နိုင်ခဲ့ပါဘူး။ တစ်ဘက်မှာတော့ သူ့ရဲ့ အဓိက လုပ်ငန်း မှာ လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်ပေါင်း ၂၀ အတွင်း ပြောစမှတ် ပြုရလောက်အောင် ထုတ်လုပ်စွမ်းအား တိုးတက်ခဲ့တာပါ။ ပုဂ္ဂလိက ထုတ်လုပ်စွမ်းအား နှုန်းထား ထက် သုံးဆ ပိုပါတယ်။

ကုန်ထုတ်စွမ်းအား ကို နှိုင်းယှဉ် လေ့လာချက် အားလုံးထဲမှာ အပြောအများဆုံး လေ့လာချက် တစ်ခု ကတော့ ကနေဒါ နိုင်ငံ အတွင်း က ပုဂ္ဂလိက နဲ့ တခြား အစိုးရ မီးရထား လုပ်ငန်းပါပဲ။ အဓိက ရထားလမ်း စနစ် ၂ ခု အနက် တစ်ခု က ပုဂ္ဂလိက ပါ။ စနစ် ၂ ခု ကြားမှာ တွက်ခြေကိုက် ထိရောက်မှု အရေးပါပါ ခြားနားတာ မရှိဘူး လို့ လေ့လာချက် က အဆုံးကောက်ချက် ချပါတယ်။ ပြိုင်ဆိုင်မှု က စနစ် ၂ ခုစလုံး မှာ တွက်ခြေကိုက်မှု နဲ့ ထိရောက်မှု အတွက် ခိုင်မာတဲ့ မက်လုံး ဖြစ်တယ် ဆိုတဲ့ အထောက်အထားပါပဲ။

အစိုးရ လုပ်ငန်း ကဏ္ဍ မှာ ကုန်ရကျိုးမနပ် မထိရောက်ခြင်း အကြောင်းရင်းများ

ပုဂ္ဂလိက လုပ်ငန်းတွေ ထက် အစိုးရ လုပ်ငန်းတွေ က စနစ်တကျ ကို ကုန်ရကျိုးမနပ် မထိရောက်ဘူး လို့ ဘာကြောင့် ကျွန်တော်တို့ မျှော်လင်ကြတဲ့ အကြောင်း များစွာ ရှိပါတယ်။ ဒီ အကြောင်းတွေ က လူတစ်ယောက်ချင်း နဲ့ အဖွဲ့အစည်း အဆင့်တွေ မှာ မက်လုံး (အားနည်းတာ) နဲ့ ချုပ်ချယ် ကန့်သတ်ချက်တွေ အကြောင်းလည်း ဖြစ်ပါတယ်။

အဖွဲ့အစည်း သဘောအရ ကွဲပြားခြားနားချက်များ

အဖွဲ့အစည်းသဘောအရ မက်လုံး။ အစိုးရ လုပ်ငန်းတွေ က အမြတ်ရလိုတဲ့ စေ့ဆော်မှု တွန်းအား မရှိတော့ ကုန်ထုတ်စွမ်းအား ကို အမြင့်ဆုံး ထိ တွန်းတင်ဖို့ မက်လုံး က မဖြစ်စလောက်ပဲ ရှိတာပါ။ တကယ်တော့ နိုင်ငံရေး အရ အလေးပေးမှုတွေ က တွန်းအား ဖြစ်နေပါတယ်။ ဒီ တွန်းအား က ကုန်ထုတ်စွမ်းအား ကို ဆန့်ကျင်ပါတယ်။ ဥပမာ အလုပ်ကိုင် အခွင့်အလမ်း တိုးများရေး လိုပေါ့။ အထူးသဖြင့် အလုပ်လက်မဲ့ များနေတဲ့ ဒေသတွေ မှာ ဖြစ်တယ်။ တချို့ တိုင်းပြည်တွေ မှာ အစိုးရ လုပ်ငန်းတွေ က ဒေဂါလီခံသွားမှာ မဟုတ်တဲ့အတွက် ဆုံးရှုံးမှာ ကို စိတ်ပူဖို့တောင် မလိုပါဘူး။ ဆုံးရှုံးရင်လည်း အစိုးရ ဝင်ငွေ နဲ့ ထေမှာပေါ့။ တစ်နည်း ပြောရရင်၊ ဘတ်ဂျက် အကန့်အသတ် အပျော့စား (soft budget constraint) နဲ့ သူတို့ ရင်ဆိုင်နေရတာပါ။ မကြာခဏ ဆိုသလိုပဲ၊ အကန့်အသတ် ရှိတဲ့ ယှဉ်ပြိုင်မှု ထဲမှာ သူတို့ က အလုပ် လုပ်ကြရတာပါ။

ဝန်ထမ်းရေးရာ အကန့်အသတ်။ ပြန်သူ့ ဝန်ထမ်းတွေ က သူတို့ ရဲ့ ရာထူး၊ နေရာ နဲ့ အာဏာ ကို အလွဲသုံးစား လုပ်မှာ စိုးတာကြောင့် ချုပ်ချယ် ကန့်သတ်ချက် တော်တော်များများ ကို ချထားပါတယ်။ ဒီအတွက် အခွန်ထမ်းတွေ က အထိခိုက်ခံပြီး၊ ဝန်ဆောင်မှုတွေ ကို ပေးသင့်တာထက် ပို ပေးနေကြရတာပါ။ ပုဂ္ဂလိက လုပ်ငန်းတွေ က သူတို့ ကြိုက်တဲ့ သူ ကို ခန့်ထားလို့ ရသလို၊ လခ ကို စိတ်ကြိုက် ပေးနိုင်ပါတယ်။ တစ်စုံတယောက် ကို ထိုက်သင့်တာထက် ပို ပေးထားရင်၊ ပိုင်ရှင်တွေ က ခံရမှာပါ။ အစိုးရ ဌာန က ထိုက်သင့်တာထက် ပို ပေးရင် အခွန်ထမ်း ပြည်သူတွေ က ခံရတာပါ။ အစိုးရ အရာထမ်း တစ်ယောက် က မမျှမတ လုပ်တဲ့အခါ၊ ကျွန်တော်တို့ က ကန့်ကွက်ကြတာပေါ့။ မျှတရေး (equity) ဟာ လူထု ယုံကြည်မှု အတွက် မရှိမဖြစ်တဲ့ အစိတ်အပိုင်း တစ်ရပ် ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီလိုနဲ့ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်း ဆိုင်ရာ အားကောင်းတဲ့ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းတွေ ကို ကျွန်တော်တို့ က ချမှတ်ကြတာပေါ့။ ဒါတွေ အရ၊ အရည်အချင်း အပြည့်ဝဆုံး သူတွေ ကို အစိုးရ က ခန့်ထား ရာထူးတိုးပေး နိုင်မယ့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ ပေးတာနဲ့ ထိုက်တန်သူတွေ ဖြစ်ရမယ့်ပေါ့။ အဲဒီ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းတွေ က အရေးကြီးပေမဲ့၊ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ပုံ ကိုလည်း မာတောင့် သွားစေပါတယ်။ လုပ်ရည်ကိုင်ရည် မရှိတဲ့ ဝန်ထမ်းတစ်ယောက် ကို အလုပ်ဖြုတ်ပစ်ဖို့ အစိုးရ ဌာနတစ်ခု အတွက် ခက်ပါတယ်။ ဒါ က မက်လုံး ဘယ်လို ရှိရှိ ခက်သွားစေပါတယ်။ အကောင်းဆုံး ဦးဇောက်တွေ ရဖို့ ပုဂ္ဂလိက နဲ့ ပြိုင်ရမှာ အစိုးရ အတွက် ခက်ပါတယ်။ ဒီလို ပြိုင်နိုင်ဖို့ လခ မြင့်မား မှ ဖြစ်မှာပါ။ အရည်အသွေး တူ ပုဂ္ဂိုလ် ကို ရဖို့ အစိုးရ လစာ က လိုက်မမီနိုင်ပါဘူး။

ဝယ်ယူရေး အကန့်အသတ်များ။ အစိုးရ က နှစ်စဉ် ဒေါ်လာ ဘီလီယံချီ ဝယ်ယူတဲ့ ပစ္စည်း နဲ့ ဝန်ဆောင်မှုတွေ အပေါ် အလွဲသုံးစားမပြု နိုင်အောင် အကာအကွယ်အဖြစ် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေ ကို ချမှတ်တတ်ကြပါတယ်။ အစိုးရ ကို လှည့်စား မသွားနိုင်ဖို့ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒါ ရဲ့ သက်ရောက်မှု ကတော့ ကုန်ကျစားရိတ် တွေ မြင့်မား သွားတာပါပဲ။ ဥပမာ ဂျက် အင်ဂျင် ကို ဝယ်ရာမှာ အဲဒီ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေ က သုံးပုံ တစ်ပုံ အထိ စားရိတ် တက်သွားတယ်လို့ ဆိုတယ်။ နယ်ပယ်များစွာ မှာ အစိုးရ က ယှဉ်ပြိုင် တင်ဒါ ဝင်ကြဖို့ အခိုင်အမာ ပြောပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒါ ကို လုပ်ဖို့ အစိုးရ က သူ ဝယ်မယ့် အရာ ရဲ့ အသေးစိတ် အချက်အလက်တွေ ကို တိတိကျကျ ပြောရတာပါ။ တီရှပ် ဝယ်ဖို့ စာလုံးသေး နဲ့ ပြောတဲ့ အသေးစိတ်

အချက်တွေက စာမျက်နှာ သုံးဆယ်လောက် ရှိကောင်း ရှိမှာပါ။ ချည်မျှင် ရဲ့ အရည်အသွေး၊ ပုံစံ အစရှိသဖြင့် အသေးစိတ် ပြောထားတာကိုး။ အဲဒီ အသေးစိတ် သတ်မှတ်ချက် က ပုဂ္ဂလိက ဈေးကွက် အတွက် တီရှပ် ကုမ္ပဏီတွေ လုပ်တာနဲ့ နည်းပေါင်းများစွာ ခြားနားလေတော့ အစိုးရ သတ်မှတ်ချက်တွေ ကို မိဖို့ ကုမ္ပဏီ ဟာ တီရှပ် ကို သပ်သပ် ထုတ်လုပ်ရမှာပါ။ နှိုင်းယှဉ်မှု အရဆိုရင်တော့ အစိုးရ ပြဌာန်းချက်တွေ နဲ့ အညီ လုပ်နိုင်တာ ကို တန်တယ်လို့ ယူဆတဲ့ လုပ်ငန်းရှင် က နည်းနည်းပဲ ရှိပါတယ်။ ဒီနည်းအားဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်မှု က အကန့်အသတ် ဖြစ်သွားပါတယ်။ ယှဉ်ပြိုင်ကြတဲ့ ဈေးနှုန်း က အဲဒီ အစိုးရ ရဲ့ သတ်မှတ်ချက်တွေ နဲ့ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း ပြဌာန်းချက်တွေ နဲ့ အညီ ဆောင်ရွက်နိုင်ဖို့ မြင့်မားတဲ့ စားရိတ် ကို ထင်ဟပ်နေတာပါ။ ရလဒ် ကတော့ အများပြည်သူ ဝယ်ယူနိုင်တဲ့ အလားတူ ပစ္စည်း ဈေး ထက် အစိုးရ က အတော့် ကို ပိုပေးရတာ နဲ့ အဆုံးသတ် သွားတာပါပဲ။ ပစ္စည်း ကိုလည်း စမ်းကြည့်မယ်၊ ဈေးကွက် ရဲ့ စည်းကမ်းတွေ ကို အသုံးပြုပြီး သတင်းအချက်အလက် စုံစုံ နဲ့ ဝယ်ယူမယ် ဆိုရင်၊ ဆိုင်တွေပေါ် တင်ထားတဲ့ ပစ္စည်း ကို ဝယ်လိုက်တာ က ငွေ အတော်အတန် သက်သာ မှာပါ။ အဲဒီလို ပုံစံ နဲ့ ဝယ်ယူရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး ကို ၁၉၉၄ မှာ လုပ်လိုက်တာ ဒေါ်လာ ဘီလီယံချီ အစိုးရ သက်သာသွားပါတယ်။

ဘတ်ဂျက် ချထားရေးဆိုင်ရာ အကန့်အသတ်များ။ ပုဂ္ဂလိက လုပ်ငန်းတွေ နဲ့ အစိုးရ ဌာနတွေကြား နောက် ကွာခြားချက် တစ်ရပ် ကတော့ ဘတ်ဂျက် ချထားခြင်းပါပဲ။ အထူးသဖြင့် ရေရှည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံတဲ့ အခါ ဖြစ်ပါတယ်။ လေကြောင်းလိုင်း ကြိုပယ် စနစ် ကို ဖြစ်ပေါ် တိုးတက်အောင် လုပ်ရတာ လေကြောင်းလိုင်းတွေ အတွက် နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာသလို ဒေါ်လာ သန်း ရာချီ ကုန်ကျခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ သိတာ ကို လွယ်လွယ်ကူကူ နဲ့ ဘတ်ဂျက် ချထားနိုင်တာ က အရေးကြီးတဲ့ အဓိက အရင်း သုံးစွဲမှု ပါ။ လေယာဉ် တစ်စီး နဲ့ တစ်စီး ဝင် မတိုက်မိအောင် ကာကွယ်ပေးတဲ့ လေကြောင်းထိန်းသိမ်းရေး စနစ် ကို ဖက်ဒရယ် လေကြောင်း အုပ်ချုပ်ရေး ဌာန (Federal Aviation Administration) က လုပ်ပါတယ်။ လေယာဉ်တွေ အသွားအလာ များလာပြီး လေကြောင်း ထိန်းသိမ်းသူတွေ ရဲ့ နှစ်ချို့ ကွန်ပျူတာတွေ ကို ခေတ်မီအောင် မြှင့်တင်ဖို့ ဒေါ်လာ ဘီလီယံ ချီ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံဖို့ လိုအပ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ လွှတ်တော် က နှစ်စဉ်ပဲ လျာထားတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီလို တင်းကျပ်တဲ့ ဘတ်ဂျက် အခြေအနေ မှာ မြန်မြန်ဆန်ဆန် ခေတ်မီအောင် လုပ်ဖို့ ရံပုံငွေ ကို လုံလောက်အောင် မလျာထားနိုင်ပါဘူး။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ကနေ ဘယ်လောက် ပြန်ရမလဲ ဆိုတဲ့ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းတွေ က ကြည့်တတ်ကြသလို၊ လွှတ်တော် က ကိစ္စရပ်တွေ ကို မကြည့်ပါဘူး။

တစ်ဦးချင်း ဆိုင်ရာ ကွဲပြား ခြားနားမှုများ

အဲဒီ အဖွဲ့အစည်း ဆိုင်ရာ ကွဲပြားခြားနားမှု တော်တော်များများ က လူပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးချင်းစီ အပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိလာပါတယ်။ ပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးချင်း ကို အလုပ် ဖြုတ်ပစ်လို့လည်း မရ၊ ကောင်းကောင်း စွမ်းဆောင်နိုင်တာ ကိုလည်း ပုဂ္ဂလိက လုပ်ငန်း က ဆုကြေးမျိုး ချီးမြှင့်လို့ မရတာကြောင့်၊ လူတစ်ယောက်ချင်းစီ အတွက် မက်လုံး ကောင်းကောင်း ပေးဖို့ ဆုလည်း မရှိ၊ တုတ်လည်း မရှိပါဘူး။ အစိုးရ ဌာနတွေ အတွက် တွက်ခြေကိုက် ထိရောက်ရေး အတွက် မက်လုံး မရှိပါဘူး။ ဒါမှမဟုတ် ကိုယ့် အလုပ် ကို

လာတဲ့ ဖောက်သည်တွေ ကို ဂရုစိုက်တစိုက် သေချာစေဖို့ အတွက် မက်လုံး မရှိပါဘူး။ သူတို့ မှာ ရှိနေတဲ့ မက်လုံး ကို ပေးနိုင်တဲ့ အာဏာ က အဲဒီ ရည်မှန်းချက်တွေ ကို ဖြည့်ဆည်းဖို့ အတွက် မဟုတ်ဘဲ၊ နိုင်ငံရေး ပန်းတိုင်တွေ ပို ဖြည့်ဆည်းရေး အတွက်ပဲ ဖြစ်နေတာပါ။

ဗျူရိုကရေစီ ပြုမူပုံ နဲ့ ပုံမှန်အားဖြင့် တွဲနေတဲ့ လက္ခဏာ က စုံလိုက် ရှိပါတယ်။ ပိုမို တွက်ခြေကိုက် ထိရောက်လို့ ကြီးမားတဲ့ အစုခွဲတမ်း ဒါမှမဟုတ် လစာ ပိုပြီး မရပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာ ကို သာယာတာကြောင့် ဒါမှမဟုတ် ကြီးမားတဲ့ အဖွဲ့အစည်း တစ်ရပ် ကို တာဝန်ယူ လုပ်နေရတဲ့ ဂုဏ် ကြောင့် သူတို့ က လုပ်နေကြတာပါ။ ဒီလိုနဲ့ သူတို့ ဟာ သူတို့ ဗျူရိုကရေစီ အရွယ်အစား ကို ကြီးမားလာအောင် ကြိုးစားကောင်း ကြိုးစားကြမှာပါ။ သူတို့ ရဲ့ ဝန်ဆောင်မှု ကို ဝယ်လိုအား မျဉ်း က မျှော့အား တစ်ခုတည်း (unitary elasticity) ထက် နည်းခဲ့ရင်၊ တွက်ခြေကိုက် ထိရောက်မှု ကို လျော့ချခြင်းအားဖြင့် - ဆိုလိုတာ က ဝန်ဆောင်မှု တစ်ယူနစ် ရဲ့ ဈေးနှုန်း ကို တင်ပစ်လိုက်ခြင်းအားဖြင့် - သူတို့ ဌာန ရဲ့ တစ်ခုလုံး အသုံးစားရိတ် ကို တကယ်တော့ တိုးပစ်လိုက်နိုင်ပါတယ်။ (ပုံ ၈.၃ ကြည့်) အရွယ်အစား ကိုလည်း ကြီးပစ်လိုက်နိုင်ပါတယ်။ ဒါ ကို မလုပ်အောင် ဗျူရိုကရက်တွေ ကို တားနိုင်တာ က ယှဉ်ပြိုင်ခြင်း ပါပဲ။ ဗျူရိုကရေစီတွေကြား ယှဉ်ပြိုင်ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ ကွန်ဆာဗေးတစ် မူဝါဒ လေ့လာရေး အဖွဲ့ ကာတို အင်စတီကျု (Carto Institute) ရဲ့ ဂုဏ်ထူးဆောင် ဥက္ကဋ္ဌလည်း ဖြစ်၊ ရေဂင် အစိုးရ အဖွဲ့ စီးပွားရေး အကြံပေး ကောင်စီ အဖွဲ့ဝင်တစ်ယောက်လည်း ဖြစ်တဲ့ W.A. Niskanen က ခုလို ဆိုပါတယ်။ ဒီ အလုပ် ကို ပဲ အစိုးရ ဌာန ၂ ခု က လုပ်မနေဘူး ဆိုတာ သေချာအောင်လို့ ကြိုးစားတဲ့ အနေနဲ့ အစိုးရ ဗျူရိုကရေစီ ကို ဗဟိုချုပ်ကိုင်ရေး လုပ်လိုက်တာ ဟာ တွက်ခြေကိုက် ထိရောက်ရေး ကို ရည်ရွယ်ပေမဲ့ ယှဉ်ပြိုင်မှု ကို လျော့ချပစ်လိုက်တာပါပဲ တဲ့။ ဒီလိုနဲ့ တွက်ခြေကိုက် ထိရောက်မှု နဲ့ လူထု အကျိုး နေရာမှာ ဗျူရိုကရေစီ က သူ့ အကျိုးစီးပွား နောက် လိုက်နိုင်တဲ့ ခွင် ကို ချဲ့ပေးလိုက်တာပဲ ဖြစ်သွားတတ်ပါတယ် လို့ သူ က ဆိုပါတယ်။

နစ်ကာနန် က အလေးထားဖို့ ပြဿနာ ကတော့ အစိုးရ အရာရှိတွေ ဟာ သူတို့ ရဲ့ ကိုယ်ပိုင် အကျိုးစီးပွား အတွက်ပဲ ဆောင်ရွက်ကြတာ ဖြစ်ပြီး၊ သူတို့ အမှုထမ်း ပေးရမယ့် နိုင်ငံသားတွေ ရဲ့ အကျိုးစီးပွား အတွက် သေချာပေါက် ဆောင်ရွက်ကြတာ မဟုတ်ဘူး ဆိုတာပါပဲ။ ဒါ က အလုပ်အပ်သူ နဲ့ ကိုယ်စားလှယ် (principal - agent problems) ပြဿနာ ရဲ့ ဥပမာ ပါပဲ။ ဒီ ပြဿနာ က ရင်းနှီးပြီးသား ပြဿနာ ပါ။ အလုပ်အပ်သူ ဟာ သူ ဖြစ်ချင် ဒါမှမဟုတ် သူ လုပ်စေချင်တဲ့ အတိုင်း နောက် လူတစ်ယောက် က ဆောင်ရွက်အောင် ဘယ်လို လုပ်မလဲ ဆိုတဲ့ ပြဿနာ ပါပဲ။

ပုံ ထည့်ရန်

ဗျူရိုကရေစီ ရဲ့ အရွယ်အစား ကို ကြီးခြင်း

A ဗျူရိုကရေစီ ရဲ့ ဝန်ဆောင်မှု အတွက် ဝယ်လိုအား မျဉ်း ကို ပြထား။ ဝန်ဆောင်မှု နှုန်း (ယူနစ် တစ်ခု စားရိတ် နှုန်းထား) ကျလာတာနဲ့ အမျှ၊ ဝန်ဆောင်မှု ဝယ်လိုအား အရေအတွက် မြင့်မားလာပါတယ်။

B ဗျူရိုကရက် အရာရှိ က စုစုပေါင်း အသုံးစားရိတ် ကို တွက်နိုင်ပါတယ်။ ဈေးနှုန်း နဲ့ အရေအတွက် ကို မြှောက်တာပေါ့။ ပြိုင်ဆိုင်မှု မရှိတဲ့အခါ၊ အရာရှိ ဟာ စုစုပေါင်း အသုံးစားရိတ် များမယ့် ဈေးနှုန်း ကို ရွေးနိုင်တယ်။ (ဗျူရိုကရေစီ ရဲ့ အရွယ်အစား) p* မှာ အသုံးစားရိတ် ဟာ အများဆုံး

ဒီ မှာတော့ ပြဿနာ က နိုင်ငံသားတွေ (“အလုပ်အပ်သူ” ပေါ့) က သူတို့ အကျိုးစီးပွား အတိုင်း ခန့်ထားသူ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းတွေ (ကိုယ်စားလှယ် - အေးဂျင့်) ဆောင်ရွက်အောင် ဘယ်လို လုပ်မလဲ ဆိုတာပါပဲ။ ဒါ နဲ့ နှိုင်းစာနိုင်တဲ့ အချက် ကတော့ ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍ မှာ အစုရှယ်ယာရှင်တွေ (အလုပ်အပ်သူ) က သူတို့ ပိုင်ဆိုင်တဲ့ လုပ်ငန်း ထဲ က သူတို့ ရဲ့ ဝန်ထမ်းတွေ ဖြစ်ကြတဲ့ မန်နေဂျာ နဲ့ အလုပ်သမားတွေ (ကိုယ်စားလှယ် - အေးဂျင့်) ကို အစုရှယ်ယာရှင်တွေ ရဲ့ အကျိုးစီးပွားအတိုင်း ဆောင်ရွက်ကြအောင် ဘယ်လို လုပ်မလဲ။

အလုပ်အပ်သူ - ကိုယ်စားလှယ် ပြဿနာ က အစိုးရ ဖြစ်ဖြစ်၊ ပုဂ္ဂလိက ဖြစ်ဖြစ် ဘယ် အဖွဲ့အစည်း မဆို ဖြစ်တတ်ပါတယ်။ သူတို့ ရဲ့ ဝန်ထမ်းတွေ ရဲ့ ပြုမူ လုပ်ကိုင်ပုံ က သူတို့ ဆန္ဒ နဲ့ အညီ ဖြစ်ဖို့ ဘယ်လို သေချာအောင် လုပ်မလဲ ဆိုတဲ့ ပြဿနာ ကို မန်နေဂျာတွေ အမြဲ ရင်ဆိုင်နေကြရတာပါ။ လုပ်ငန်း က မန်နေဂျာတွေ က ပိုင်တာ မဟုတ်ဘူး ဆိုရင်၊ ပိုင်ရှင်တွေ က သူတို့ အကျိုးစီးပွားအတိုင်း မန်နေဂျာတွေ က လုပ်မလုပ် ဘယ်လို သေချာစေမလဲ ဆိုတဲ့ ပြဿနာ ကို ရင်ဆိုင်ကြရပါတယ်။ ဝန်ထမ်းတွေ ကို ထိန်းချုပ်ဖို့ ပြဿနာ ဟာ ကြီးမားတဲ့ အဖွဲ့အစည်းတွေ မှာ အထူးသဖြင့် ကြီးပါတယ်။ မန်နေဂျာတွေ ကို ထိန်းချုပ်ဖို့ ပြဿနာ ကလည်း ကြီးမားတဲ့ ကော်ပိုရေးရှင်းကြီးတွေ မှာ အလေးထားစရာ ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်မှာပါ။ အစိုးရ လုပ်ငန်းတွေ မှာလိုပဲ အဲဒီမှာလည်း ကြီးမားတဲ့ အစုရှယ်ယာရှင် မရှိပါဘူး။ ဗြိတိသျှ ရေနံလုပ်ငန်း - ဘီပီ (British Petroleum – BP) ကို အစိုးရ ပိုင် ဖြစ်တုံးက တက်ဆာကို (Texaco) လို မရှင်းလင်းလှတဲ့ ပိုင်ဆိုင်မှု နဲ့ တခြား ရေနံ ကုမ္ပဏီကြီးတွေ လိုပဲ လုပ်ပုံကိုင်ပုံ သိပ်ကြီး မကွဲပြားလှပါဘူး။ (အဲဒီ ၂ ခုလုံး က Getty လို မိသားစု တစ်စုတည်း ပိုင် ရေနံ ကုမ္ပဏီကြီး ရဲ့ လုပ်ပုံကိုင်ပုံတွေ နဲ့တော့ တချို့နည်းလမ်းတွေ မှာ ကွဲပြား နိုင်ပါတယ်။) ပုဂ္ဂလိက အစုရှယ်ယာရှင်တွေ ဒါမှမဟုတ် ရှယ်ယာရှင် တစ်ဦးတည်း ရှိရှိ ဘာ ကွဲပြားခြားနားမှု

အစိုးရ ကဏ္ဍ မှာ ကုန်ရက်ျိုးမနပ် မထိရောက်ခြင်း အပေါ် ရှင်းလင်းချက်များ

အဖွဲ့အစည်း သဘောအရ ကွဲပြားခြားနားချက်များ

- အပျော့စား ဘတ်ဂျက် ချုပ်ချယ် ကန့်သတ်မှုများ (အစိုးရ က ပံ့ပိုးမှုများ (subsidies)၊ ဒေဂါလီ ခံဖို့ မရှိ)
- နိုင်ငံရေး ဆိုင်ရာ အလေးထားမှုများ အခန်းကဏ္ဍ
- အပြိုင်အဆိုင် ကင်းခြင်း
- ထပ်ပိုး ကန့်သတ်မှုများ
 - ဝန်ထမ်းရေးရာ (ပြည်သူ့ဝန်ထမ်း - ဖြုတ်ရခက်။ ယှဉ်နိုင်တဲ့ လစာ ပေးဖို့ ခက်။)
 - ဝယ်ယူရေး ကိစ္စများ
 - ဘတ်ဂျက် ကိစ္စများ (ကြီးမားတဲ့ အရင်းဆိုင်ရာ မြှုပ်နှံမှု အတွက် လိုအပ်တဲ့ ရေရှည် ဘတ်ဂျက် ချထားပေးဖို့ ခက်ခဲ။)

လူတစ်ချင်း သဘောအရ ကွဲပြား ခြားနားမှုများ

- မက်လောက်တဲ့ လစာ၊ အခ မရှိ။ ဖြုတ်ဖို့လည်း ခက်။ ဒါကြောင့် ဆွဲဆောင်နိုင်တဲ့ မက်လုံး ကို လျော့ချရာရောက်။ (ချော့ချည်တစ်ခါ၊ ရိုက်ချည် တစ်လှည့် စနစ် ကို ဖယ်ရှားလိုက်သလို)
- အလုပ်အပ်သူ နဲ့ ကိုယ်စားလှယ် ပြဿနာများ (principal-agent problems)
 - အရာရှိများ က သူတို့ ရဲ့ ရည်မှန်းချက်တွေ နောက် လိုက် - ဗျူရိုကရေစီ အရွယ်အစား ကို ကြီးလာအောင် လုပ်
 - စွန့်စားရမှာ ကို မနှစ်သက်တာ (risk aversion) က အဆင့် အလွန်မြင့်မား - လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ပိုင်း ကို လိုက်ဖို့ (ကြိုးနီ စနစ် အားကောင်းဖို့) ဖြစ်သွားစေပါတယ်။

ရှိသလဲ။ အစိုးရ လုပ်ငန်းတွေ က မန်နေဂျာတွေ ဟာ ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီကြီးတွေ က မန်နေဂျာတွေ လုပ်ကိုင်ပုံ နည်းလမ်းအတိုင်း အများကြီး တူတယ်လို့ တချို့ က ယူဆကြပါတယ်။ အဲဒီ ကိစ္စ ၂ ရပ်လုံး မှာ မန်နေဂျာတွေ မှာ ကိုယ်ပိုင် ဆုံးဖြတ်ခွင့် အများကြီး ရှိကြပါတယ်။ သူတို့ ရဲ့ အကျိုးစီးပွား နောက် လိုက်သွားနိုင်လောက်အောင် ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် ရှိတာပေါ့။ (အစိုးရ လုပ်ငန်း ကိစ္စ မှာ ဆိုရင်) လူထု အကျိုးစီးပွား ကို ရင်းပြီး လုပ်သွားကြတာ ဒါမှမဟုတ် (ပုဂ္ဂလိက လုပ်ငန်း ကိစ္စ မှာ ဆိုရင်) အစုရှယ်ယာရှင်တွေ ရဲ့ အကျိုးစီးပွား ကို ရင်းပြီး လုပ်သွားကြတာပါ။ ကုမ္ပဏီ ရဲ့ အစုရှယ်ယာတွေ ကို သိမ်းယူဖို့ ကြိုးစားသူတွေ ကို ကော်ပိုရေးရှင်း ရဲ့ ပိုက်ဆံထဲ ကနေ လာဘ်ပေးလိုက်ရတဲ့ အဖြစ်တွေ က အဲဒီ အမြင်တွေ ကို အတည်ပြုပေးပါတယ်။ အဲဒီလို ပေးရတာ ကို " စာ အစိမ်းရောင်" (Green Mail) လို့ ခေါ်ကြတာပေါ့။ အဲဒီလို ပေးတာတွေ ရှိနေတဲ့ အတွက်ရယ်၊ ကော်ပိုရေးရှင်း ရဲ့ ပဋိညာဉ် စာတမ်း မှာ အဲဒီလို သိမ်းယူဖို့ ခက်အောင် စီမံခန့်ခွဲမှု က ထည့်သွင်းထားတဲ့ ပြဌာန်းချက်တွေ အရရယ် စီမံခန့်ခွဲမှု အတွက် အထူးလုပ်ပိုင်ခွင့်တွေ ကို ထိန်းထားနိုင်ခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အစုရှယ်ယာရှင်တွေ ရဲ့ စားရိတ်စားခ နဲ့ပါ။

အဖွဲ့အစည်း ကြီးကြီးမားမားတွေ မှာ အလုပ်အပ်သူ နဲ့ ကိုယ်စားလှယ် ပြဿနာတွေ ကို ဘယ်တော့မှ အပြည့်အဝ မဖြေရှင်းနိုင်ကြပါဘူး။ ဆွဲဆောင်မှု ဆိုင်ရာ ဆက်စပ် ဖွဲ့စည်း တည်ဆောက်ပုံတွေ (incentive structures) - ဆိုလိုတာ က "ကောင်းကောင်း" စွမ်းဆောင်နိုင်တာ အတွက် ဆုတွေ (မကြာခဏ

ချီးမြှင့်တတ်တာ က ဆုကြေးပါပဲ) နဲ့ "ခပ်ညံ့ညံ့ စွမ်းဆောင်နိုင်တာ" အတွက် ပြစ်ဒဏ် (အလုပ်ဖြုတ်ပစ်တာ) - က အထိရောက်ဆုံး ဆွဲဆောင်မှု ပုံစံ နည်းလမ်းတွေ ချိန်ညှိ ထားပုံ ကို ပြနေပါတယ်။ ကိုယ်စားလှယ် ပြဿနာတွေ ကို အပြည့်အဝ ဖြေရှင်းနိုင်မယ့် ဆွဲဆောင်ပုံ ဒီဇိုင်း ကို ရေးဆွဲရာ မှာလည်း အစိုးရ နဲ့ ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍ ၂ ခု လုံး က ပြဿနာ ကို ရင်ဆိုင်နေကြရပေမဲ့၊ အများပြည်သူ ဆိုင်ရာ ကဏ္ဍ မှာ ဒီ ပြဿနာတွေ က ပိုပြီး ရှိန်လောက်အောင် ရှိနေပုံ ရပါပေရဲ့။ ခုလို ဖြစ်ရတဲ့ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း အကြောင်း ကတော့ သူတို့ ဝန်ထမ်းတွေ ကို (သူတို့ ကြိုစားခဲ့တာတွေ အတွက်) ဘယ်လို ဘယ်ပုံ ဝေ ပေးရမယ် ဆိုတာနဲ့ ပတ်သက်လို့ အကန့်အသတ်တွေ က ရှိနေတာကြောင့်ပါ။

ဗျူရိုကရေစီ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ နဲ့ စွန့်စားရမှာ ကို မနှစ်သက်တဲ့ စိတ် (risk aversion)

သူတို့ ရဲ့ ဘတ်ဂျက် အရွယ်အစား ကို တိုးများ လိုတဲ့ အရာရှိတွေ ရဲ့ ဆန္ဒ က ဗျူရိုကရေစီ လုပ်ကိုင် ပြုမူပုံ ရဲ့ ဘက်များစွာ အပေါ် ရှင်းပြချက် ပေးလိုက်သလိုပါပဲ။ အစိုးရ ဝန်ထမ်းတွေ ရဲ့ ပြုမူ လုပ်ကိုင်ပုံ ရဲ့ အခြားသော ဘက် ကို အကောင်းဆုံး ရှင်းပြနိုင်တာကတော့ ဝန်ထမ်းတွေ ကို ပေးတဲ့ မက်လုံး ပါပဲ။ ဝန်ထမ်းတွေ ရဲ့ လခ/အခ က သူတို့ စွမ်းဆောင်ချက် နဲ့ တိုက်ရိုက်၊ နီးနီးစပ်စပ် ဆက်စပ် မနေပေမဲ့၊ ရေရှည်မှာတော့ သူတို့ ရာထူးတိုးတာ က သူတို့ အပေါ် ကြည့်ထားတဲ့ စွမ်းဆောင်ချက် နဲ့ အနည်းဆုံး တစ်ပိုင်းအားဖြင့် တည်မီနေပါတယ်။

အမှားတွေ အတွက် တာဝန်ရှိတာ ကို တစုံတရာသော ဗျူရိုကရေစီ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း တွေ ကို လိုက်နာခြင်းအားဖြင့် အရာထမ်းတွေ က သူတို့ ရဲ့ အမှားတွေ ကို ဖြေနိုင်ပါတယ်။ တခြားသူတွေ ကလည်း သူတို့ ရဲ့ လုပ်ရပ်တွေ ကို အဲဒီ လုပ်ထုံး လုပ်နည်း နဲ့ပဲ သုံးသပ်မှာ ကိုး။ အဲဒီလို အုပ်စု အနေနဲ့ ဆုံးဖြတ်ချက် ချတဲ့ ဖြစ်စဉ် က ဘယ်အောင်မြင်မှု အတွက် မဆို၊ တစ်ယောက်ချင်း က သူ လုပ်လို့ အောင်မြင်တာ ပြောနိုင်တဲ့ အဖြစ် ကို လျော့ချပစ်လိုက်ပါတယ်။ ဝန်ထမ်းတွေ က အဲဒီလို အပေးအယူ လုပ်ချင်ကြပုံရပါတယ်။ သူတို့ က စွန့်စားရမှာ ကို မနှစ်သက်ဘူး (risk aversion) လို့ ကျွန်တော်တို့ က ဆိုတာပါ။ ဒါ က ဗျူရိုကရေစီ ရဲ့ သဘောသဘာဝ အရ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအားဖြင့် ဖြစ်လာတာကိုး။ အရာရာ က သင့်လျော်တဲ့ လမ်းကြောင်း (ကြိုးနီ စနစ်) ကနေ ဖြတ်သွားရပါမယ်။ အလေးပေးတာ က လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ကို လိုက်နာရေး ဖြစ်ပြီး၊ ရလဒ် အရည်အသွေး မဟုတ်ပေဘူး။

ဗျူရိုကရေစီ ရဲ့ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေ နေရာ အနှံ့ ရှိနေဖြစ်နေရတာ အခြား အကြောင်းအချက် ၂ ချက် ရှိပါသေးတယ်။ ပထမ၊ စွန့်စားရမှာ ကို မနှစ်သက်တာ ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရတဲ့ စားရိတ်စားခတွေ ကို ခံရတာ က ဝန်ထမ်းတွေ ကိုယ်တိုင် မဟုတ်ပါဘူး။ လူ့အဖွဲ့အစည်း တစ်ရပ်လုံး က ခံကြရတာပါ။ မလိုတဲ့ လူပို တစ်ယောက် ခန့်ထားဖို့ လိုအပ်တဲ့ အခွန်တွေ ပေးခြင်းအားဖြင့် ကျခံကြရတာကိုး။ အဲဒီ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း အတိုင်း သွားကြရတဲ့ ပြည်သူတွေ က ကြန့်ကြာမှု၊ စာရွက်စာတမ်း အစရှိသဖြင့် ထပ်

စားရိတ်စားခ ပေးကြရတာပေါ့။ (ဗျူရိုကရက်တွေ က ဗျူရိုကရေစီ ဖြစ်စဉ်တွေကို တကယ်တော့ သာယာနေကြတာ လို့ ဆိုကြတဲ့သူတွေ ရှိပါတယ်။)⁴

ဒုတိယ။ လုပ်နေကျ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း အစုံလိုက် ကို နေရာတော်တော်များများ မှာ လိုက်နာကြရတာ ကလည်း ပျံ့နှံ့လို့ နေပါတယ်။ ဒီ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေ က မတူတဲ့ တော်တော်များများ လူ တစ်ဦးချင်းစီရဲ့ အဆိုပြုချက်တွေ က လာတာဖြစ်ပြီး၊ အတည်ပြုပြီးသားပါ။ ဒီလို ဖြစ်နေတာ မှာလည်း အပြုသဘော ဆောင်တဲ့ ဘက် ရှိပါတယ်။ ဗျူရိုကရက်တွေ က သူတို့ ရဲ့ အကျိုးစီးပွား ကို လိုက်ရာ က အကျိုးဆက် အဖြစ် ဖြစ်လာတာ မဟုတ်ဘူး ဆိုတာပါ။ အစိုးရ ဗျူရိုကရက်တွေ နဲ့ သူတို့ ချထားလိုက်တဲ့ ရံပုံငွေတွေ ရဲ့ ဆက်ဆံရေး ကနေ သဘာဝ အတိုင်း ဖြစ်လာတာ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီ ဆက်ဆံရေးမျိုး က ချထားလိုက်တဲ့ ရံပုံငွေတွေ နဲ့ အဲဒီ ငွေတွေကြောင့် အကျိုးခံစားရမယ့်သူ တို့ ရဲ့ ယုံကြည်မှု ရှိအောင် လုပ်တဲ့ ဆက်ဆံရေးမျိုး ဖြစ်ပါတယ်။ အစိုးရ ဗျူရိုကရက်တွေ က သူတို့ ပိုက်ဆံ ကို သုံးကြတာ မဟုတ်ပါဘူး။ အများပြည်သူ ဆီ က ရတဲ့ ငွေတွေ ကို သုံးနေကြတာပါ။ လူ တစ်ဦးချင်း စီ မှာ ပိုပြီး ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် ရှိသင့်တယ် ဆိုတာ ကို ယေဘုယျအားဖြင့် လက်ခံကြပါတယ်။ တခြားသူတွေ ရဲ့ ပိုက်ဆံ ကို သုံးရာမှာ ကိုယ်ပိုင် ပိုက်ဆံ ကို သုံးတာထက် ပိုပြီး ဂရုစိုက်သင့်တယ်လို့လည်း လက်ခံထားကြတာပါ။ ပိုပြီး ဂရုစိုက်သင့်တယ် ဆိုလိုချက် ကတော့ တစ်ခုတရာသော သတ်မှတ် လုပ်နေကျ လုပ်ပုံကိုင်ပုံတွေ ရှိရမယ် ဆိုတဲ့ သဘော ဖြစ်ပါတယ်။ ဘယ် လူတစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီ ရဲ့ စိတ်ထင်သလို ဆုံးဖြတ်တဲ့အတိုင်း ရံပုံငွေတွေ ကို မသုံးအောင် သေချာ လုပ်ရမယ် ဆိုတဲ့ သဘောပါ။ အဲဒီလို ဆိုရင် အကျင့်ပျက် ခြစားတာလည်း လျော့သွားနိုင်ခြေ ရှိပေတာပေါ့။ လူတော်တော်များများ က အတည်ပြု ပေးရမှာ ဖြစ်လို့ ဈေးကွက် ပေါက်ဈေး အထက် ကန်ထရိုက် ကို ချပေးပြီး၊ အဲဒီ အတွက် လာဘ်ငွေ လက်ခံရရှိဖို့ တစ်ဦးတစ်ယောက်တည်း ရဲ့ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာ အတွင်း အမြဲ မရှိနိုင်တော့ပါဘူး။

ဘယ်လိုပဲဖြစ်ဖြစ်၊ အစိုးရ ရော၊ ကြီးမားတဲ့ ကော်ပိုရေးရှင်းတွေရော ဗျူရိုကရေစီ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေ အပေါ် မှီခို လုပ်ကိုင်နေကြတာ ဖြစ်တယ်ဆိုတာ က ရှင်းရှင်းလင်းလင်းပါပဲ။ ဒီလိုနဲ့ လုပ်ငန်းသေး နဲ့ လုပ်ငန်းကြီး ကြားမှာ ခြားနားချက် က အစိုးရ ပိုင် နဲ့ ပုဂ္ဂလိက ပိုင် လုပ်ငန်းကြီး ကြား ခြားနားချက် ထက် ပို ကြီးမား ပါတယ်။

အစိုးရ ကဏ္ဍ မှာ အသုံးများတဲ့ လုပ်နေကျ ဗျူရိုကရေစီ လုပ်ပုံကိုင်ပုံ ဥပမာ ၂ ရပ်ကတော့ ကုန်ကျစားရိတ် နဲ့ အကျိုးခံစားရမှု ပိုင်းခြား သုံးသပ်ချက် နဲ့ ပတ်ဝန်းကျင် ပေါ် သက်ရောက်မှု ကျေညာချက် တို့ ကို အသုံးပြုတာ ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွေ ရဲ့ ရည်ရွယ်ချက် က ရှင်းပါတယ်။ တစ်ဘက်မှာတော့ အဲဒီလို အကဲဖြတ်ချက် က အသုံးပြုရမယ့် အချက်အလက်တွေ က ရခဲတာကြောင့် လေ့လာချက်တွေ က ရလဒ်တွေ ကြို ပြောနိုင်မယ့် စီမံချက်ကြီးတွေ ကို မဆုံးဖြတ်မီ ကြိုတင် လုပ်ရတဲ့ လေ့ကျင့်ခန်းတွေ ဖြစ်လာပါတယ်။ စီမံချက် ကို ဆန့်ကျင်သူတွေ က အချိန်ဆွဲဖို့ ကြိုးစားကြတဲ့အခါ အဲဒီ

⁴ ဘာကြောင့် ဗျူရိုကရက်တွေ က ဗျူရိုကရက်ဆန်ဆန် လုပ်ကိုင် ပြုမူကြသလဲ ဆိုတဲ့ (စိတ်ပညာ ဒါမှမဟုတ် လူမှုဗေဒ သဘော ကို အခြေခံတဲ့) တစ်ဘာသာ ကွဲတဲ့ သီဝရီတွေလည်း ရှိပါသေးတယ်။

လေ့ကျင့်ခန်း လုပ်ဖို့ အသုံးချ တာကလည်း ကြိုကြား တွေ့ရတတ်ပါတယ်။ ဒီလိုနဲ့ စီမံချက် ရဲ့ စားရိတ်စားခ တက်လာပြီး၊ စီးပွားရေး အရ ဖြစ်နိုင်ခြေ မရှိတော့တဲ့ အဖြစ် ဖြစ်သွားတတ်တာကိုး။ အဲဒီလို အချိန်ဆွဲတဲ့ လုပ်ရပ်တွေ မှာ လူမှု စားရိတ်စားခ ရှိပေတာပေါ့။

ကော်ပိုရေးရှင်း ဆန်ဆန် လုပ်ခြင်း (Corporatization)

အစိုးရ လုပ်ငန်းတွေ က အလားတူ ပုဂ္ဂလိက လုပ်ငန်းတွေ ထက် တွက်ခြေကိုက် ထိရောက်မှု လျော့နည်းရတဲ့ အကြောင်းတွေ ကို ခု နောက်ဆုံး အခန်း က ရှာကြည့်မှာပါ။ ခန့်ထားရာ မှာ၊ ရာထူးတိုးပေးရာ မှာ၊ ဝယ်ယူရေး မှာ၊ ရေရှည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအတွက် ဘတ်ဂျက် ချထားရာ မှာ ပြဌာန်းသတ်မှတ်ချက်တွေ နဲ့ ကန့်သတ်ချက်တွေ ရှိနေတာ က တွက်ခြေကိုက် ထိရောက်မှု မဖြစ်ရလေအောင် တားဆီးထားတာ ကို ကျွန်တော်တို့ မြင်ခဲ့ကြပြီးပါပြီ။ အဲဒီ ပြဌာန်းသတ်မှတ်ချက်တွေ နဲ့ ကန့်သတ်ချက် အားလုံးအတွက် သူ့ အကြောင်း နဲ့ သူတော့ ကောင်းကောင်း ရှိမှာပါပဲ။ အဲဒီလို စိုးရိမ်မကင်းစရာ အကြောင်းတွေ အတွက်နဲ့တော့ ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍ ကို လွှဲမပစ်ရပါဘူး။ အစိုးရ ကော်ပိုရေးရှင်းတွေ နဲ့ စွမ်းဆောင်မှု အခြေခံ အဖွဲ့အစည်းတွေ အပါအဝင် အစဉ်အလာ အစိုးရ ဌာနတွေ နဲ့ ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီတွေ ကြားမှာ ရှိတဲ့ အဖွဲ့အစည်း ပုံစံတစ်ရပ် ကို အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု နဲ့ တခြား တိုင်းပြည်တွေ က စမ်းသပ်ကြည့်ကြပါတယ်။

အစိုးရ ကော်ပိုရေးရှင်း ဥပမာ တော်တော်များများ ရှိပါတယ်။ လူသိအများဆုံး ထဲမှာ စာတိုက်ဝန်ဆောင်မှု၊ နိုင်ငံ ရဲ့ အကြီးမားဆုံး လှုပ်စစ် ထုတ်လုပ်သူ တီနက်စီ ဗဲလီ အာဏာပိုင်အဖွဲ့ (Tennessee Valley Authority)၊ စိန့်လောရင့် ဆီးဝေး (Saint Lawrence Seaway) တို့ ပါကြတာပေါ့။ ညူကလီယာ ဓာတ်အားပေး စက်ရုံ တွေ နဲ့ အနုမြူ ဗုံး မှာ သုံးဖို့ သဘာဝ ယူရေနီယံ ကို သန့်စင် ယူရေနီယံ အဖြစ် ပြောင်းပေးတဲ့ ယူအက်စ် အီးစီ (U.S. Enrichment Corporation) ၁၉၉၈ မှာ ပုဂ္ဂလိက ပိုင် ပြုတဲ့အထိ ပါတာပေါ့။ အဲဒီ ကော်ပိုရေးရှင်းကြီးတွေ ကို အမေရိကန် အစိုးရ ပိုင်ခဲ့ပါတယ်။ တကယ့် စံအတိုင်းပါပဲ၊ သူတို့ ရဲ့ ဘုတ်ဒါရိုက်တာ နဲ့ ဘုတ်အဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌ ကို သမ္မတ က ခန့်ထားခဲ့တာပါ။ ဒါပေမဲ့ သူတို့ က တာဝန်ယူနေတဲ့ ကာလအတွင်း နိုင်ငံရေး နဲ့ မဆိုင်သူတွေ ဖြစ်ဖို့ ရည်ရွယ်ခဲ့ပါတယ်။ သက်တမ်းကလည်း သမ္မတ ရဲ့ သက်တမ်း နဲ့ သေချာပေါက် မကိုက်ညီကြပါဘူး။ ရိုးရိုး လုပ်ငန်းတွေ အတိုင်းပါပဲ၊ သူတို့ က သူတို့ ရဲ့ ထုတ်ကုန် နဲ့ ဝန်ဆောင်မှု ကို ရောင်းပြီး သူတို့ရဲ့ ဝင်ငွေ ကို ရှာပါတယ်။ အရေးကြီးဆုံးကတော့ အစိုးရ ဌာနတွေ အပေါ် သတ်မှတ်ထားတဲ့ ကန့်သတ်ချက်တွေ ကနေ သူတို့ လွတ်လပ်သွားတာပါပဲ။ ချေးယူ နိုင်တယ်။ ကိုယ် က ပြန်ချေးပေးနိုင်တယ်။ လခ နဲ့ ဝယ်ယူရေး ဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင် ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့် အတော်အတန် ရှိတယ်။ တစ်ခုလုံး အနေနဲ့ သူတို့ က ပုဂ္ဂလိက ကော်ပိုရေးရှင်းတွေ အတိုင်း လုပ်ကြပါတယ်။

အစိုးရ လုပ်ငန်းတစ်ခု ကို ပုဂ္ဂလိကပိုင် မပြုမီ၊ အဲဒီ လုပ်ငန်း ဟာ ကော်ပိုရေးရှင်း ဆန်ဆန် လုပ်တဲ့ အလယ်အလတ် အဆင့် ကို ဖြတ်သန်းကြရပေတာပေါ့။ ဒါရဲ့ နောက်ဆက်တွဲ လိုက်ရတာကတော့ လုပ်ငန်း ရဲ့ ဘတ်ဂျက် ကို ပိုမို ပွင့်လင်းမြင်သာမှု နဲ့ တာဝန်ခံမှု ရှိအောင် လုပ်ရတာပါပဲ။ အထွေထွေ ဌာနဆိုင်ရာ ဘဏ္ဍာရေး ဌာန နဲ့ ဝင်ငွေ ထွက်ငွေ ရောထွေး ထုတ်ပြန်တာထက် ကော်ပိုရေးရှင်း ဆန်ဆန် လုပ်တဲ့ လုပ်ငန်းတွေ က သူတို့ ရဲ့ တကယ့်အမှန် ငွေရေးကြေးရေး ကို ထင်ဟပ်မယ့် သူ့ ကိုယ်ပိုင် ဘဏ္ဍာရေး

ရှင်းတမ်း ကို ထုတ်ပြန်ကြပါတယ်။ ဘတ်ဂျက် အသုံးစားရိတ် ကိုလည်း ဖွင့်ပြလိုက်သလို အရုံးထွက်နေတဲ့ အစိုးရ လုပ်ငန်းတွေ အတွက် အစိုးရ ရဲ့ ပံ့ပိုးမှု ကလည်း ပို ပွင့်လင်းမြင်သာ လာပေတာပေါ့။ တွက်ခြေကိုက် ထိရောက်မှု အကျိုးတွေ က ဒီ အဆင့် မှာ အများစု စပါတယ်။ ဘာကြောင့် ဆိုတဲ့ အကြောင်းတွေ ကတော့ အငြင်းပွားစရာ ဖြစ်ခဲ့ပါပဲ။ ဝန်ထမ်းရေးရာ၊ ဝယ်ယူရေး၊ ဘတ်ဂျက် ကန့်သတ်ချက်တွေ က လွတ်လပ်သွားတာ က လိုအပ်ချက်ပဲ ဖြစ်တယ်လို့ တချို့ က ပြောကြသလိုပေါ့။ ကော်ပိုရေးရှင်းဆန်ဆန် လုပ်တဲ့ ဖြစ်စဉ် မှာ ထိရောက်တဲ့ ဆွဲဆောင်မှု (မက်လုံး) ဆိုင်ရာ အစီအစဉ် ကို နေသားတကျ ဖြစ်အောင် လုပ်ကြရမယ် လို့ ဆိုပါတယ်။ ပုဂ္ဂလိက ပိုင်ဆိုင်မှု ကနေလာတဲ့ အမြတ် စေ့ဆောင်မှု တွန်းအား မရှိရင် အဲဒီ အကျိုးတွေ ကို ရေရှည် တည်တံ့အောင် ထိန်းမထားနိုင်ဘူး လို့လည်း တခြားသူတွေ က ချေပကြပေတာပေါ့။ ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီ အသစ် မှာ လခ များများ ရပြီး၊ ရှယ်ယာတွေ ဒါမှမဟုတ် ရွေးချယ်စရာတွေ တောင် ရရှိလာကြတဲ့အတိုင်း အစိုးရ လုပ်ငန်းတွေ က မန်နေဂျာတွေ ဟာ ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပြုပြီးတဲ့နောက် မှာ ကောင်းကောင်း လုပ်နိုင်ကြတာ တွေ့ရပါတယ်။ ကော်ပိုရေးရှင်း ဆန်ဆန် ပြုတဲ့ အဆင့် မှာ အဲဒီ စီးပွားရေး အကျိုးတွေ က တွက်ခြေကိုက်၊ ထိရောက်ရေး မှာ တိုးတက်လာစေဖို့ သူတို့ ကို တွန်းအားပေးသွားတာပါပဲ။

စွမ်းဆောင်ရည် အခြေခံ အဖွဲ့အစည်းတွေ က အစိုးရ ဌာနတွေ ဖြစ်ကြပါတယ်။ အစိုးရ ကဏ္ဍ အတွင်းမှာ ပိုလို့ မြဲမြံမြဲ ဆက် ရှိနေကြပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဌာန အရာရှိတွေ ကို သူတို့ ရဲ့ စွမ်းဆောင်နိုင်မှု အပေါ် မူတည်ပြီး ဆုပေးပါတယ်။ ယူကေ မှာ မှတ်ပုံတင် ဌာန က စွမ်းဆောင်ရည် အခြေခံ အဖွဲ့အစည်း တစ်ခုပါ။ အလားတူ အဆိုပြုချက်တွေ ကို အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု မှာလည်း အဆိုပြုထားကြပါတယ်။

တိုင်းပြည်တော်တော်များများ ကတော့ သက်ဝင်လှုပ်ရှားတဲ့ အချေအတင် ဆွေးနွေးပွဲတွေ မှာ ပါဝင် ဆွေးနွေးနေကြပါတယ်။ ဘယ် အချိန် မှာ အစိုးရ ဌာန တစ်ခု ကို ပုဂ္ဂလိက ပိုင် ပြုမလဲ။ ကော်ပိုရေးရှင်း ဆန်ဆန် ဖွဲ့မလဲ။ ဒါမှမဟုတ် စွမ်းဆောင်ရည် အခြေခံ အဖွဲ့အစည်း အဖြစ် ပြောင်းမလဲ။ ပုံစံ ၃ ရပ်လုံး မှာတော့ ဌာန က ထုတ်လုပ်တဲ့ ဝန်ဆောင်မှု ဒါမှမဟုတ် ပစ္စည်း ကို တိုင်းတာလို့ ရရပါမယ်။ ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပြုတာ နဲ့ ကော်ပိုရေးရှင်း ဆန်ဆန် ဖွဲ့စည်းတာ မှာ ရောင်းလို့ရတဲ့ ထုတ်ကုန် တစ်ရပ် ကို ထုတ်ရမယ်။ ဒါမှမဟုတ် သူ ဆောင်ရွက်ချက် နဲ့ ဆက်နွယ်တဲ့ ဝင်ငွေ ရရာ အရင်းအမြစ် တစ်ရပ် အနည်းဆုံး ရှိရပါမယ်။ အထက် မှာ ဥပမာ ပေးခဲ့တဲ့ တီဗွီအေ က လျှပ်စစ် ထုတ်တယ်။ စာတိုက် က တံဆိပ်ခေါင်း ထုတ်တယ်။ တိုင်းပြည် တော်တော်များများ က လေကြောင်း ထိန်းချုပ်တဲ့ စနစ် ကို ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပြုလိုက်ကြပါတယ်။ ကလင်တန် အစိုးရ က ကော်ပိုရေးရှင်းဆန်ဆန် လုပ်ဖို့ အဆိုပြုပါတယ်။ ဒီ လုပ်ငန်း ရဲ့ ဘဏ္ဍာရေး ကို လေယာဉ်လက်မှတ် အခွန် ဒါမှမဟုတ် လေယာဉ် သက်ဆင်းခ ဒါမှမဟုတ် ထွက်ခွါခ ကနေ လွယ်လွယ်ကူကူ ရနိုင်ပေတာပေါ့။

ဘာကြောင့် အရာရာ ကို ပုဂ္ဂလိက ပိုင် မပြုတာလဲ။ ဒါမှမဟုတ် အနည်းဆုံး အရာရာ ပေါ်မှာ အခ ဘာကြောင့် မယူ မကောက်သလဲ။ အဖြေ ကတော့ ပြည်သူ နဲ့ ဆိုင်တဲ့ ရည်မှန်းချက်တွေ ရှိနေလို့ ပါပဲ။ အဲဒီ ရည်ရွယ်ချက်တွေ ကို ပုဂ္ဂလိက က နိုင်နိုင်နင်းနင်း ကိုင်တွယ်နိုင်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါ ကို ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ နဲ့လည်း ကိုင်တွယ်လို့ ရနိုင်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ အနုမြူ ပုံး လုပ်ရာမှာ အသုံး ပြုတဲ့ ယူရေနီယံ ကို သန့်စင်ထုတ်လုပ်တဲ့ လုပ်ငန်း မှာ အမြတ် များများ ရနိုင်မယ့် ကုမ္ပဏီ ကို လိုချင်မှာ

မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ စူးစမ်းစရာ ကောင်းတာ က ဘုရား အစိုးရ က အတိအကျပါပဲ .. အဲဒီအတိုင်း လုပ်ဖို့ အဆိုပြုခဲ့လေရဲ့။ ၁၉၉၈ မှာ ကလင်တန် အစိုးရ က တကယ် လုပ်ခဲ့ပေတာပေါ့။ စာတိုက် ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်း ကို ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပြုလိုက်ရင်၊ လက်ဝါးကြီးအုပ် လုပ်ပိုင်ခွင့် ကို အသုံးချဖို့ ကြိုးစားပြီး ဈေးတွေ တက်ကောင်း တက်သွားနိုင်တယ်။ ကျေးလက် ကိုလည်း ဝန်ဆောင်မှု ပေးမှာ မဟုတ်တော့ဘူး ဆိုတဲ့ စိုးရိမ်မှုတွေ ပေါက်ဖွားလာနိုင်ပါတယ်။ (အစိုးရ က ကျေးလက် ဒေသ ကို ဝန်ဆောင်မှု ပေးရမယ် လို့ လိုအပ်ချက် တစ်ရပ် ပြဌာန်းပေမဲ့ ပြဌာန်းပုံ မှာရော၊ ဝန်ဆောင်မှု အရည်အသွေး ကို ကြပ်မတ်ရာမှာရော ခက်နိုင်ပေတာပေါ့။)

ပြည်သူ ရဲ့ အကျိုးစီးပွား ပြဿနာတွေ က မကြာခဏဆိုသလို ရှုပ်ထွေးတတ်ပါရဲ့။ တိုင်းတာဖို့ ခက်တတ်ပါရဲ့။ စွမ်းဆောင်ရည် အခြေခံ အဖွဲ့အစည်း ကို ဒီဇိုင်းထုတ်ရာမှာ လုံလုံလောက်လောက် ထင်ဟပ်နိုင်ဖို့ ခက်တတ်ပါရဲ့။ မူပိုင်ခွင့် မှတ်ပုံတင် ရုံး ကို မြန်စေချင်ရုံမက၊ တိလည်း တိကျစေချင်မှာပါ။ ပေးသင့်တဲ့ မူပိုင်ခွင့် ကို ငြင်းပယ်တာမျိုး ဖြစ်စေချင်မှာ မဟုတ်ဘူး။ တရားရုံး က လက်မခံနိုင်တဲ့ မူပိုင်ခွင့်တွေ ကို ချထားပေးတာမျိုးလည်း ဖြစ်စေချင်မှာ မဟုတ်ပါဘူး။ ကံမကောင်း အကြောင်း မလှစွာပဲ၊ လျှောက်ထားတဲ့ ဖြစ်စဉ် က မကြာခဏ ဆိုသလိုပဲ နှစ်ချီ သွားတတ်ပါတယ်။ မူပိုင်ခွင့် မှတ်ပုံတင်ရုံး က အလုပ် ဘယ်လို ကောင်းကောင်း လုပ်သလဲ ဆိုတာ သိဖို့ နှစ်ချီ ကြာမှာပါ။ ဒါ့အပြင် မူပိုင်ခွင့် ရဲ့ နယ်ပယ် အတိုင်းအတာ နဲ့ ဆက်နွယ်နေတဲ့ အများပြည်သူဆိုင်ရာ အခြေခံ ပြဿနာတွေ ကလည်း ရှိနေပါတယ်။ ဗီဇရုပ် ပြောင်းထားတဲ့ ခရမ်းချဉ်သီး ဟာ အဲဒီ ခရမ်းချဉ်သီး အပင် မှာပဲ ကန့်သတ် ဖြစ်မှာလား ဒါမှမဟုတ် ဗီဇရုပ်ပြောင်း ခရမ်းချဉ်သီး ပင်တိုင်း မှာပဲ ကန့်သတ် ဖြစ်မှာလား၊ ဒါမှမဟုတ် ဗီဇရုပ်ပြောင်း အပင်အားလုံး ကို သက်ရောက်မှာလား။ အဲဒီလို ဆုံးဖြတ်ချက်တွေ က ကိစ္စတစ်ရပ်ချင်း အခြေခံ နဲ့ ဆုံးဖြတ်ကြရတာပါ။ တကယ်လို့ မူပိုင်ခွင့် မှတ်ပုံတင်ရုံး က စွမ်းဆောင်ရည် အခြေခံ အဖွဲ့အစည်း ဖြစ်လာမယ် ဆိုရင် တမျိုးသားလုံး အကျိုးစီးပွားတွေ ကို အကောင်းဆုံး ထင်ဟပ်နိုင်တဲ့ နည်းလမ်း နဲ့ အဲဒီ ဆုံးဖြတ်ချက်တွေ ကို ချမှတ်နိုင်ကောင်း မှ ချမှတ်နိုင်မှာပါ။

ပြည်နယ်တွေ အဆင့် မှာလည်း ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပြုဖို့ တွန်းအားပေးတာတွေ ရှိပါတယ်။ တချို့ ပြည်နယ်တွေ က ထောင်တွေ ကို ပုဂ္ဂလိပိုင် ပြုလိုက်ကြပါတယ်။ (လေ့လာချက် "ထောင်များ ကို ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပြုခြင်း" ကို ကြည့်) တက္ကဆပ် ပြည်နယ် က လူမှုဖူလုံရေး အုပ်ချုပ်စီမံမှု ကို ပုဂ္ဂလိကပိုင်ပြုဖို့ အဆိုပြုပါတယ်။ ဖက်ဒရယ် အစိုးရ က တက္ကဆပ် ပြည်နယ် ဟာ အဲဒီလို လုပ်လို့ မရဘူး လို့ ဆိုရဲ့။ အကျိုးခံစားခွင့် ရထိုက်သူတွေ ကို ငြင်းပယ်ခြင်း အားဖြင့် ပုဂ္ဂလိက လူမှုဖူလုံရေး လုပ်ငန်း မှာ မက်လုံး ရှိနေတယ် ဆိုတဲ့ အခြေခံကနေ ဖက်ဒရယ် အစိုးရ က ငြင်းတာပါ။ ပုဂ္ဂလိက လုပ်ငန်း က အဲဒီလို ငြင်းပယ်တဲ့အတွက် အယူခံရာမှာ ထပ်မံ ပယ်ချတဲ့အခါ အဆမတန် ဒဏ်ကြေး ရိုက်ခြင်းလို ဆွဲဆောင် ဟန့်တား အစီအစဉ်တစ်ရပ် ကို ရှာတွေ့နိုင်ပါတယ်လို့ ဖက်ဒရယ် အစိုးရ ဆုံးဖြတ်ချက် ကို ဝေဖန်ကြတဲ့ သူတွေ က ချေပကြပါတယ်။ အဲဒီနောက်ပိုင်း တက္ကဆပ် ပြည်နယ် က ပြည်နယ် ရဲ့ အစားအသောက် ကုပွန်လက်မှတ် ပေးတဲ့ အစီအစဉ် ကို ၂၀၀၅ မှာ ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပြုလိုက်ပါတယ်။ ရလဒ် ကတော့ ကုပွန်လက်မှတ် လျှောက်ထားသူတွေ အဖို့ အကြောင်းမဲ့ ငါးနှစ်ကြာအောင် စောင့်ရတာပါပဲ။ ဒါ ကို လယ်ယာစိုက်ပျိုးရေး ဌာန က ရထိုက်လျက်သား နဲ့

ထောင်ပေါင်းများစွာသော ဆင်းရဲသားတွေ အကျိုးခံစားခွင့် မရတဲ့ လျှော့တိုက် ကာလကြီး လို့ ခေါ်ဝေါ်ပါတယ်။

ထောင်တွေ ကို ပုဂ္ဂလိကပိုင်ပြုခြင်း

ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပြုဖို့ လုပ်ငန်းတွေ ထဲမှာ ထောင် ဟာ ဖြစ်နိုင်ခြေ အနည်းဆုံး လုပ်ငန်း ဖြစ်ပုံ ရပါတယ်။ တကယ်တော့ အမြတ် အတွက် လုပ်နေကြတဲ့ ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီ အဖို့ အစားအစာ ရဲ့ အရည်အသွေး လို ဝန်ဆောင်မှုတွေ ကို ပြောနိုင်ရုံ အနည်းဆုံး အထိ လျှော့ချလေ သူ အတွက် အကျိုးရှိလေပါ။ “ဝန်ဆောင်မှု ရယူသူ” တွေ က မကျေမနပ် တိုင်တန်း ကောင်း တိုင်တန်း မှာပေါ့။ ဒါပေမဲ့ တကယ့်တကယ်တော့ သူတို့ ဘယ် မှ သွားလို့ မရပါဘူး။ ထောင် ဆောက်လုပ်ရေး နဲ့ စီမံခန့်ခွဲမှု ကို ပုဂ္ဂလိက ကော်ပိုရေးရှင်းတွေ ကို လွှဲပြောင်းလိုက်တဲ့အတွက် အကျိုးစီးပွားချင်း ထိပ်တိုက်တွေ့တာ (conflict of interest) ဖြစ်နိုင်ခြေ ရှိလာပါတယ်။ ကော်ပိုရေးရှင်းတွေ ယူကြတဲ့ လုပ်ငန်း ပုံစံ က သူတို့ ရဲ့ တည်ဆဲ ထောင်တွေ နဲ့

လုံးဝ အစိုးရ၊ လုံးဝ ပုဂ္ဂလိက ဒါမှမဟုတ် လျှပ်စစ်၊ ရေ နဲ့ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး လို အခြေခံ အဆောက်အအုံ နဲ့ ဝန်ဆောင်မှု ကို ကော်ပိုရေးရှင်း ဆန်ဆန် အစိုးရ ပေးတာ ရဲ့ တစ်ဘာသာ ကွဲ ပုံစံ အဖြစ် လွန်ခဲ့တဲ့ ဆယ်စု ၂ စု မှာ ပီပီပီ ဖြစ်ပေါ် ရှင်သန်လာခဲ့ပါတယ်။ ဆိုင်ရာ အထူး တာဝန် နဲ့ စွမ်းဆောင်နိုင်ရည် ပေါ် အခြေခံပြီး၊ ပီပီပီ **အစိုးရ ပုဂ္ဂလ အစုစပ် (ပီပီပီ - Public – private partnerships)** က စွန့်စားရမှာ နဲ့ ရမှာ ကို အစိုးရ နဲ့ ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍ မှာ ချထားဖို့ ပီပီပီ က ကြိုးစားတာပါ။ ဥပမာအားဖြင့် အစိုးရတွေ မှာ မြေ ရှိပါတယ်။ ဒါမှမဟုတ် (မတူတဲ့ အကွက်တွေ ကို မတူတဲ့ လူတစ်ဦးချင်းစီ က ပိုင်ဆိုင်နေကြတဲ့) မြေ ကို အစုလိုက် လုပ်ပိုင်ခွင့် ချထားနိုင်တဲ့ အာဏာ ရှိပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဒီဇိုင်းထုတ်ဖို့၊ ငွေ မတည်ဖို့၊ ဆောက်ဖို့ နဲ့ ဧရာမ စီမံချက်ကြီးတွေ (megaprojects) လို့ လူသိများတဲ့ အင်မတန် ကို ကြီးမား ရှုပ်ထွေးတဲ့ အခြေခံ အဆောက်အအုံပိုင်း ဆိုင်ရာ ပြင်ဆင် မွမ်းမံရေး ကိစ္စတွေ ကို စီမံခန့်ခွဲဖို့ အစိုးရ မှာ အားနည်းနေတတ်ပါတယ်။ ဒါနဲ့ ဆန့်ကျင်ဘက် ကတော့ ပုဂ္ဂလိက လုပ်ငန်းတွေ မှာ ဥပဒေကြောင်းဆိုင်ရာ၊ ပြဌာန်းသတ်မှတ်နိုင်တဲ့ အစိုးရ ဩဇာအာဏာ မရှိပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ ငွေကြေး နဲ့ ကျွမ်းကျင်မှု ကို လိုသလို သုံးနိုင်စွမ်း က ရှိနေပြန်ပါတယ်။

အတွေ့ရများတဲ့ ပီပီပီ ပုံစံကတော့ အများပြည်သူဆိုင်ရာ အားကစား၊ ကစားကွင်း နဲ့ အပန်းဖြေ နေရာတွေ လို ရိုးရိုး ဝန်ဆောင်မှု၊ စီမံခန့်ခွဲမှု ကနေ အလွန် ကို အနုစိတ် ရှုပ်ထွေးတဲ့ ဘဏ္ဍာရေး နဲ့ စီမံခန့်ခွဲရေး တွေ ပါတဲ့ အစိုးရ အခြေခံ အဆောက်အအုံ ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းကြီးတွေ အထိ အကျိုးဝင်နိုင်ပါတယ်။ အဲဒီလို လုပ်ငန်းကြီးတွေ ဆိုတာ ဘီအိုတီ (built-operate-transfer) သဘောတူညီချက် နဲ့ အစိုးရ ပုဂ္ဂလိက အစုစပ်လုပ်ငန်းကြီးတွေ လို လုပ်ငန်းတွေ ကို ပြောတာပါ။ လျှပ်စစ် ဓာတ်အားပေး စက်ရုံ၊ တိုးလမ်းတွေ နဲ့ ကျန်းမာရေး ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းတွေ ကို လုပ်ဖို့ ပီပီပီ ပုံစံ ကို ကမ္ဘာ တဝှမ်း မှာ အသုံးပြုနေကြပါတယ်။

မြန်မာ့စီမံကိန်းလုပ်ငန်းတွေ ဖြစ်ကြတဲ့၊ ရေ၊ မိလ္လာ နဲ့ အညစ်အကြေး၊ ရေဆိုးထုတ် စနစ် အစရှိတဲ့ တည်ဆဲ အလုပ်တွေ ကို အဆင့်မြှင့်တင်တာတွေ ကိုလည်း ပီပီပီ ပုံစံ ကို အသုံးပြုကြပါတယ်။

ဖြစ်လာနိုင်မယ့် ထောင်တွေ ထဲ မှာ လူများစေပြီး အခန်းပြည့်နိုင်သမျှ ပြည့်ဖို့ (high occupancy rates) ဆိုတဲ့ ပုံစံ ကို ယူ အလုပ်လုပ်ကြမှာကိုး။ ကိုလိုနီ ကာလ ကတည်းက ရှိခဲ့တာမို့ ပုဂ္ဂလိက ထောင်တွေ က အသစ်တော့ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ သူတို့ မှာ မကောင်းတချက် ကောင်းတချက် သမိုင်းကြောင်း နဲ့ ပါ။ ပြီးခဲ့တဲ့ ၂၅ နှစ် အတွင်း မှာ ထောင်တွေ ကို ပုဂ္ဂလိက ပိုင် ပြုတာ က အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု မှာ ရုတ်ချည်း ကြီးထွားလာခဲ့ပါတယ်။ ၂၀၀၉ အကုန် မှာတော့ ထောင်သားပေါင်း ၁၂၀၀၀၀ ကျော် ဟာ ပုဂ္ဂလိက ထောင် ဒါမှမဟုတ် ပုဂ္ဂလိက က စီမံခန့်ခွဲတဲ့ ဖက်ဒရယ် အစိုးရ ဒါမှမဟုတ် ပြည်နယ် အစိုးရ ထောင်တွေ မှာ ကျနေကြပါတယ်။

ဒီ ထောင်တွေ က အငြင်းပွားစရာ ဖြစ်လာတာ အံ့ဩစရာတော့ မဟုတ်ပါဘူး။ ကုန်ကျစားရိတ် ကို ထိန်းထားနိုင်တယ်လို့ တချို့ က ပြောကြပေတာပေါ့။ ပညာရေး ဆိုင်ရာ လေ့ကျင့် သင်ကြားမှုတွေ နဲ့ ဆေးစွဲ ကုသမှု အစီအစဉ်တွေ လို ဝန်ဆောင်မှုတွေတောင် တိုးတက်လာခဲ့တယ် လို့လည်း တချို့ က ဆိုကြပါတယ်။ ဦးဆောင် ကုမ္ပဏီ တစ်ခု ဖြစ်တဲ့ Correction Corporation of America က လုပ်ခဲ့တာပါ။ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း အားဖြင့် ထောင်တွေ ကို "တဖန် ပြန်တီထွင်" ရေး အစီအစဉ်အရ လုပ်ခဲ့တာ ဖြစ်ပါတယ်။ ဥပမာ အားဖြင့် ထောင်တွေ ကို ပြန် ဒီဇိုင်း လုပ်လိုက်တဲ့အတွက် အစောင့် နည်းနည်း နဲ့ လူများများ ကို ကြီးကြပ်နိုင်ခဲ့ပါတယ်။ ထောင် ထဲမှာ တင်းအား လျော့သွားတာနဲ့ ထောင် က ပိုကောင်း လာရုံတင်မက၊ အစောင့် နည်းနည်း ပဲ လိုပါတော့တယ်။ အစဉ်အလာ ထောင်တွေ ထက် ပျက်ကွက် အကျင့်နှုန်း ကလည်း ကျလာပါတယ်။ ဝေဖန်တဲ့သူတွေ ကတော့ တစ်မျိုး ဆိုကြတာပေါ့။ ကုန်ကျစားရိတ်တွေ က တကယ်တော့ မြင့်မားလာတယ်။ အကြမ်းဖက်မှုတွေ တိုးလာတယ်။ ပြန်နလန်ထနှုန်း ကလည်း နိမ့်လာတယ် လို့ ဆိုကြပါတယ်။

ပုဂ္ဂလိက ထောင်တွေ ရတဲ့ မလျော်ကန်တဲ့ မက်လုံး က စိုးရိမ်စရာပါ။ သာမန် ချိုးဖောက်မှုတွေတောင် နှစ်ရှည်ထောင်ဒဏ်တွေ ချတဲ့ ဥပဒေရေးရာ မူဘောင် ကနေ သူတို့ အကျိုးခံစား နေရတာပေါ့။

လက်ရှိ ထောင်ထဲမှာ လူတွေ က ကျပ်ညပ် ပြည့်သိပ်နေပြီး၊ ထောင်သား ဦးရေ ကလည်း တိုးပွားလာမယ်လို့ တွက်ချက် ခန့်မှန်းထားပေမဲ့၊ ဘတ်ဂျက် အကန့်အသတ် က ထောင်အသစ်တွေ ဆောက်ဖို့ ကန့်သတ်ပါလိမ့်မယ်။ ပုဂ္ဂလိက ထောင်တွေ နဲ့ ပတ်သက်လို အငြင်းပွားနေတာတွေ ရှိပေမဲ့၊ ထောင် လိုအပ်ချက် ကို ပုဂ္ဂလိက ဆောက်တဲ့ ထောင် ဒါမှမဟုတ် ပုဂ္ဂလိက စီမံခန့်ခွဲတဲ့ ထောင်တွေ နဲ့ ဖြည့်လိမ့်မယ်လို့ ကြိုတွက်ဆရပါတယ်။

ပီပီပီ ပုံစံ က ရတဲ့ ရလဒ်တွေ က အဆိုးအကောင်း ရောနေပါတယ်။ တချို့ လျှပ်စစ် စီမံချက်တွေ မှာ သုံးစွဲသူတွေ ပေးရတဲ့ ဈေးနှုန်း က မတန်တဆ ဖြစ်ကုန်ပါတယ်။ တချို့ ကိစ္စတွေ မှာတော့ အစုစပ် လုပ်ရာမှာ အစိုးရ က ဆုံးရှုံးမှု နဲ့ စွန့်စားရစရာတွေ ကို ခံရပြီး၊ ပုဂ္ဂလိက က မြတ်စရာတွေ ကိုချည်း

ယူသွားတာလည်း ရှိပါတယ်။ ဒီမှာလည်း အမြတ်အစွန်း နည်းခဲ့ရင်၊ ပုဂ္ဂလိက က အစုစပ် ကနေ ထွက်သွားမယ်လို့ ခြိမ်းခြောက် တဲ့ အထိ ဖြစ်တာလည်း တွေ့ရပါရဲ့။ ဈေးကွက် က အလွဲသုံးစား လုပ်တာတွေ အပေါ် စစ်ဆေးနိုင်မှု အားနည်းလေ၊ တင်ဒါ ဖြစ်စဉ် မှာ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု နည်းလေ၊ ပီပီပီ မအောင်မြင်ဖို့ က များလေပါပဲ။

ကုန်ထုတ်လုပ်ရေး မှာ အစိုးရ ရဲ့ အခန်းကဏ္ဍ အပေါ် ပိုလို့ ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ သဘောတူမှုချက်

ကုန်ထုတ်လုပ်ရေး မှာ အစိုးရ ရဲ့ အခန်းကဏ္ဍ ဟာ တက်တက်ကြွကြွ အချေအတင် ပြောကြရတဲ့ နယ်ပယ် ဖြစ်ခဲ့ပါပဲ။ ရိုးရိုး ပုဂ္ဂလိက ပစ္စည်းတွေ ထုတ်လုပ်ရေး မှာတော့ အစိုးရ က မပါသင့်ဘူး လို့တော့ ပိုလို့ သဘောတူလာကြပါတယ်။ (အမေရိကန် ပြည်ထောင်စု က တော်လှန်ရေး စစ် မှာ ကြေးစားတပ်တွေ ကို ငှားရမ်းခဲ့ပေမဲ့) တမျိုးသားလုံးဆိုင်ရာ ကာကွယ်ရေး ကိုလည်း ပုဂ္ဂလိကပိုင် မပြုသင့်ဘူ လို့ သဘောတူကြပါတယ်။ အဲဒီ နယ်ပယ်တွေ မှာတောင် ပစ္စည်းတော်တော်များများ နဲ့ ဝန်ဆောင်မှုတွေ ကို ပုဂ္ဂလိက ကန်ထရိုက်တာတွေ ဆီ က အစိုးရ က ဝယ်နိုင်ပါတယ်။ လေယာဉ်တွေ နဲ့ တင့်ကားတွေ ကို ဝယ်ခဲ့တာ ကြာပါပြီ။ အိမ်ယာ နဲ့ ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေး လုပ်ငန်းတွေ အတွက် ပုဂ္ဂလိက လုပ်ငန်းတွေ ကို ပိုပြီး သုံးလာပါတယ်။ အတိုင်းအတာအားဖြင့် ကျယ်ကျယ် ပြန့်ပြန့် အဓိပ္ပါယ် သတ်မှတ် ဖွင့်ဆိုထားတဲ့ လုံခြုံရေးအတွက် ဇီ ဝန်ဆောင်မှု (Xe Services LLC - တရားဝင် Blackwater USA နဲ့ Blackwater Worldwide) လို ဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှု ကန်ထရိုက်တာတွေ (အထူးသဖြင့် အီရတ် နဲ့ အာဖဂန် ပဋိပက္ခတွေ မှာ) ကို အစိုးရ ပိုလို့ အားထားလာပါတယ်။ အဲဒီ အဓိပ္ပါယ် သတ်မှတ် ဖွင့်ဆိုထားတာ က ကျယ်ပြန့်လှက်တာ တခါတရံ မှာ တိုက်ခိုက်ရေး နဲ့ တိုက်ခိုက်ရေး မဟုတ်တဲ့ ပံ့ပိုးမှု ကြား စည်း က ဝါး နေပါတယ်။

ပုဂ္ဂလိက ပိုင် ပြုဖို့ ပြောကြတာ တချို့ က နိုင်ငံရေး နဲ့ ဆိုင်ပါတယ်။ တီဗီအေ နဲ့ အခြား ရေအားလျှပ်စစ် လုပ်ငန်းတွေ ကို ပုဂ္ဂလိက ပိုင်ပြုဖို့ ဆန့်ကျင်ကြတဲ့ သူတွေ က ဈေးနှုန်းတွေ ဈေးကွက် အဆင့် တက်လာမှာ ကို စိုးရိမ်ကြပါတယ်။ (ဈေးကွက် ဈေးထက် လျော့ပြီး လူထု ကို ပေးနေတာကြောင့် ပံ့ပိုးမှု ပုံစံ တစ်မျိုးပါပဲ။ - ဘာသာပြန်သူ) အဲဒီလို မမြင်ရတဲ့ ပံ့ပိုးမှု ကို ဖယ်ရှားပစ်လိုက်လေမလား စိုးရိမ်ကြတာပါ။ တချို့ကလည်း "မကွဲသေးရင် သွားမဆက်နဲ့" ဆိုတဲ့ မူ ကို အခြေခံပြီး ဆန့်ကျင်ကြတာပါ။ အဲဒီ အစိုးရ လုပ်ငန်း တော်တော်များများ က တွက်ခြေကိုက် ထိရောက်ပုံ ရကြပါတယ်။ ပုဂ္ဂလိက ပိုင် ပြုလိုက်တဲ့အတွက် ပိုပြီး တွက်ခြေကိုက် ထိရောက်လာတယ်လို့ ရှင်းရှင်း ပြနိုင်တဲ့ အဖြစ်မျိုးလည်း မရှိသေးပါဘူး။ လေကြောင်း ထိန်းချုပ်ရေး စနစ် ပုဂ္ဂလိက ပိုင်ပြုရေး ဒါမှမဟုတ် ကော်ပိုရေးရှင်း ဆန်ဆန် ပြုရေး ကို ဆန့်ကျင်ကြတာ က ကော်ပိုရိတ် ပိုင် ဂျက်တွေ နဲ့ အထွေထွေ လေကြောင်းပို့ဆောင်ရေး တွေ က လာတာ ဖြစ်ပါတယ်။ လက်ရှိ အခြေအနေ မှာ ကုန်ကျစားရိတ် ကျသလောက် ကို မျှမျှတတ မပေးရဘဲ၊ အဲဒီ ဝန်ဆောင်မှုတွေ ကို ရနေကြတာကိုး။ သူတို့ အားလုံး ဟာ တစ်နှစ် ဒေါ်လာ ၂ ဘီလီယံ လောက်အထိတောင်များတဲ့ ပံ့ပိုးမှု ကို ရနေကြတာပေါ့။

တဘာသာကွဲ အဖွဲ့အစည်း ပုံစံများ

ပုဂ္ဂလိက ကုမ္ပဏီများ

အစိုးရ ကော်ပိုရေးရှင်းများ

စွမ်းဆောင်ရည် အခြေခံ အဖွဲ့အစည်းများ

သမရိုးကျ အစိုးရ ဌာနများ

- ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပြုဖို့ မှတ်ကျောက်
 - ဝင်ငွေ ရရာ ရကြောင်းရှိ (သူ့ အလုပ်တွေ နဲ့ ဆက်စပ်)
 - ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ် တွေ့ရှိတွေ့စဉ် မဟုတ်တာတွေ ကို ကိုင်တွယ်နိုင်။ တခြား ပြည်သူ့ အကျိုးစီးပွား ဆိုင်ရာ ကိစ္စတွေ ကိုလည်း ကိုင်တွယ်နိုင်။ စိတ်ချရမှု၊ လက်ဝါးကြီး အုပ် အလွဲသုံးစားလုပ်တဲ့ ပြဿနာ ကို ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ က တဆင့်၊ သက်တော့သက်သာ ကျေနပ်ဖွယ် ဖြေရှင်းပုံ အရ ကိုင်တွယ်နိုင်။
- စွမ်းဆောင်ရည် အခြေခံ အဖွဲ့အစည်း မှတ်ကျောက်
 - စွမ်းဆောင်နိုင်မှု ကို တိုင်းတာဖို့ ဖြစ်နိုင်
 - တခြား ပြည်သူ့ အကျိုးစီးပွား ဆိုင်ရာ ကိစ္စတွေ ကိုလည်း ကျေနပ်ဖွယ် အပြုအမူ နဲ့ ကိုင်တွယ်နိုင်။

တခြား ကိစ္စတွေ မှာတော့ ပိုပြီး ကျယ်ပြန့် အမျိုးမျိုးသော အများပြည်သူ ဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်တွေ ကို ပုဂ္ဂလိက ပိုင်ပြုခြင်းအားဖြင့် မဖြည့်ဆည်းနိုင်လောက်ဘူး လို့ တကယ့် ကို စိုးရိမ်မကင်း ဖြစ်ကြတာပါ။ အချေအတင် ပြောဆိုဆွေးနွေး ဖြစ်ဖွယ်ရှိတာ က အဲဒီ နယ်ပယ် ပါပဲ။ ထောင်၊ လူမှုဘဝဖူလုံရေး နဲ့ သက်သာချောင်ချိရေး ဌာနတွေ၊ ကျောင်းတွေ၊ ဒါမှမဟုတ် ညူကလီယာ ဝှံးလုပ်မယ့် ပစ္စည်းတွေ ထုတ်တာတွေ ကို ပုဂ္ဂလိကပိုင် ပြုသင့်သလား။ ဒါမှမဟုတ် ကော်ပိုရေးရှင်း ဆန်ဆန်လုပ်ခြင်းအားဖြင့်၊ စွမ်းဆောင်နိုင်တာ ကို ချီးမြှင့်ခြင်းအားဖြင့်၊ သူတို့ ဝန်ဆောင်မှု ပေးနေရတဲ့ သူတွေ ကို သူတို့ရဲ့ ဖောက်သည်တွေလို၊ အလုပ်အပ်သူတွေ လို စဉ်းစားလာအောင် အားပေးခြင်းအားဖြင့် တွက်ခြေကိုက် ထိရောက်မှု အများဆုံး မရနိုင်ဘူးလား။

ဥပမာ အားဖြင့် မက်လုံးရှိလောက်တဲ့ လစာ ပေးတာလို ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍ ကို အတုယူခြင်းအားဖြင့် နှိုင်းယှဉ်မှုအရ တွက်ခြေကိုက် ထိရောက်မှု ကို ဘယ်အတိုင်းအတာ အထိ အစိုးရ က လုပ်နိုင်သလဲ။ အစိုးရ ကဏ္ဍ လုပ်ရတာ ရဲ့ သဘောသဘာဝ အရ မွေးကတည်း က တခါတည်း ပါလာသလို အစိုးရ ကဏ္ဍ မှာ တွက်ခြေ မကိုက်၊ ထိရောက်မှု မရှိတာ က ဘယ် အတိုင်းအတာ အထိ ဖြစ်နေတာလဲ။ အုပ်ချုပ်ရေး လုပ်ငန်းတွေ ရဲ့ နယ်ပယ် တော်တော်များများ မှာ စွမ်းဆောင်နိုင်မှု ကို တိုင်းတာဖို့ ခက်ပါတယ်။ သေချာတာ ကတော့ စွမ်းဆောင်မှု ကို ထုတ်လိုက်တဲ့ စာမျက်နှာ အရေအတွက် နဲ့ တိုင်းတာ လိုမှာ မဟုတ်ပါဘူး။ နယ်ပယ် များစွာ မှာ အပြိုင်အဆိုင် လုပ်ဖို့ ဆိုတာ မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။ ဒါမှမဟုတ် အပြိုင်အဆိုင် လုပ်ဖို့တော့ ဖြစ်နိုင်ပါရဲ့ ဒါပေမဲ့ မလိုလားအပ်ဘူး။ ကျွန်တော်တို့ က လက်နက်ကိုင် တပ်ဖွဲ့ ၂ ခု လိုတာလား။ တရားရေး စနစ် ၂ ခု ပြိုင်ကြရမှာလား။ တချို့ ကိစ္စတွေ မှာ အပြိုင်အဆိုင် လုပ်ကြဖို့ မိတ်ဆက် ပေးနိုင်ပါတယ်။

အထူးသဖြင့် နိုင်ငံတော် လက်ပါးကြီး အုပ်မှု ကို အစိုးရ က ထိန်းသိမ်းထားတာမျိုးပါ။ ရုပ်သံလွှင့်လုပ်ငန်း၊ တယ်လီဖုန်း ဝန်ဆောင်မှု လုပ်ငန်း၊ ကျန်းမာရေး နဲ့ ပညာရေး တွေမှာ ဆိုပါတော့။ အပြိုင်အဆိုင် ဖြစ်ဖို့ မိတ်ဆက်ပေး ပြီးတာတောင် အဖြေရခက်မယ့် မေးခွန်းတွေ ရှိပါသေးတယ်။ အစိုးရ နဲ့ ပုဂ္ဂလိက အဖွဲ့တွေ က မျှတပြီး အောင်မြင်ဖို့ အခွင့်အလမ်း ရာနှုန်းဆတူ အခြေအနေ မှာ ပြိုင်ကြရတာ လို့ ဘယ်သူ က သေချာ ပြောနိုင်သလဲ။ အစိုးရ ဆောင်ရွက်ချက်တွေ မှာ မမြင်ရတဲ့ ပံ့ပိုးမှုတွေ ရှိမနေဘူး လို့ ဘယ်သူ က ပြောနိုင်သလဲ။ မကြာမီ က ဖြစ်ခဲ့တဲ့ ငွေကြေး အကျပ်အတည်း က ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍ မှာတောင် မမြင်သာတဲ့ ပံ့ပိုးမှုတွေ (hidden subsidies) ရှိကြောင်း ပြသခဲ့သေးတာပါပဲ။ (“သိပ်ကြီးလွန်းလို့ ကျရှုံးခံလို့ မဖြစ်ဘူး” ဆိုတဲ့) ဘဏ်ကြီးတွေ က အရင်း ကို အတိုးနှုန်း နိမ့်နိမ့် နဲ့ ရနိုင်တာ မဟုတ်လား။ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသော အကြောင်းကတော့ အရင်း ကို ပေးနေကြတဲ့ သူတွေ က ဒုက္ခများ မတော်လို့ ရောက်ခဲ့ရင် သူတို့ ကို ကယ်တင်မယ် ဆိုတာ သိကြပေတာပေါ့။

တွက်ခြေကိုက် ထိရောက်မှု အပြင် အခြားသော အလေးထားစရာတွေ ရှိပါတယ်။ လူမှုဘဝဖူလုံရေး စနစ် (Social Security System) မှာ လုပ်ငန်း စားရိတ် ဟာ ပုဂ္ဂလိက နှစ်စဉ်အာမခံ ထုတ်ပေးတဲ့ ကုမ္ပဏီတွေ ရဲ့ စားရိတ်ထက် နိမ့်နေပေမဲ့ ဒီ အစိုးရ စနစ် က ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍ ကတောင် မပေးနိုင်တဲ့ ပစ္စည်း ကို ပေးနေတာပါ။ အဲဒါကတော့ ငွေဖောင်းပွမှုနှုန်း ကို ခံနိုင်တဲ့ အာမခံ ဖြစ်ပါတယ်။ ဘဏ္ဍာရေး နယ်ပယ် တော်တော်များများမှာ သာမန် မိသားစုတွေ က သူတို့ ရင်ဆိုင်နေကြရတဲ့ ဘေး အန္တရာယ်တွေ ကို စီမံနိုင်တဲ့ ဝန်ဆောင်မှုမျိုး ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍ က ပေးနိုင်ဖို့ ဆိုတာ က ခက်ပါတယ်။ ငွေရေးကြေးရေး စီမံရာမှာ ခေတ်မီမီ မတတ်ကြတဲ့ သူတွေ ကို အခွင့်ကောင်း မယူဘဲ၊ ပေးတယ်ဆိုတာ ပို ခက်ပါတယ်။ တချို့ က ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ တိုး ဖို့ ပြောကြပေတာပေါ့။ တခြားသူတွေ ကလည်း အစိုးရ လုပ်ငန်းတွေ ဟာ အမြတ်မထုတ်ဘဲ ငွေကြေးဆိုင်ရာ ဝန်ဆောင်မှုမျိုး ကို ပေးရမယ်၊ အဲဒီလို လုပ်ခြင်းအားဖြင့် သာမန် နိုင်ငံသားတွေ ရဲ့ လိုအပ်မှု ကို ဖြည့်ဆည်းရာမှာ ပို ထိရောက်လိမ့်မယ်လို့ ယုံကြည်ကြပေတာပေါ့။

ဒီလိုနဲ့ ရိုးရိုး ကုန်ပစ္စည်း တွေ အတွက် ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍ ကို အားထားသင့်တယ်လို့ မှတ်ယူချက် က ရှိနေဆဲပေမဲ့ အဲဒီ ဝန်ဆောင်မှုတွေ ကို ဘယ်လို အကောင်းဆုံး ပေးနိုင်မလဲ ဆိုတဲ့ အကြောင်းကတော့ ဆွေးနွေး ငြင်းခုံနေကြရဆဲပါ။ အဲဒီလို အချေအတင် ဖြစ်စရာ ထုတ်ကုန်တွေ နဲ့ ဝန်ဆောင်မှုတွေ ကလည်း မနည်းမနော ရှိနေကြတာပါ။ ပုဂ္ဂလိက က ပေးမယ် .. အလွဲသုံးစား မတော်မတရား မလုပ်နိုင်အောင် ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ အားကောင်းကောင်း ခိုင်ခိုင်မာမာ ချထားမယ် .. ဒါပေမဲ့ ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ ကလည်း စင်းလုံးချော မဟုတ်ပြန်ဘူး ဆိုတာ သိနေတယ် .. ပြဌာန်း သတ်မှတ်ချက်တွေ ကိုယ်နှိုက် က ပုံပျက်သွားကောင်း သွားနိုင်တယ်.. ပုဂ္ဂလိက က ပေးနိုင်တာ အပေါ် အားထား သင့်သလား။ အစိုးရ ပေးဖို့ ပို အားထား သင့်သလား။ ပီပီပီ ဒါမှဟုတ် ကော်ပိုရေးရှင်း ဆန်ဆန် လုပ်ခြင်း လို စပ်ကြား ပုံစံ ကို လုပ်သင့်သလား။ အင်စတီကျူးရှင်း စီစဉ်ပုံ တစ်ခုချင်းစီ မှာ သူ့ အောင်မြင်မှုတွေ နဲ့ ကျရှုံးမှုတွေ ရှိကြပါတယ်။ ကနေ့ စိမ်ခေါ်ချက် ကတော့ .. သတ်မှတ် တိုင်းပြည် တစ်ပြည် မှာ ရလာတဲ့ အခြေအနေထဲ ပေးထားတဲ့ အချိန်ကာလ အတွင်း အကောင်းဆုံး အင်စတီကျူးရှင်း ဆိုင်ရာ စီစဉ်ပုံ တစ်ရပ် ကို ရှာနိုင်ဖို့ ပါပဲ။